

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

HODNOTA RODINY A MANŽELSTVÍ

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph. D.

Autor práce: Bc. Žaneta Tesařová

Studijní obor: Pedagogika volného času (NMgr.)

Ročník: 2.

2016

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. 3. 2016

.....
Bc. Žaneta Tesařová

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce PhDr. Bc. Zuzaně Svobodové, Ph. D. za cenné podněty, doporučení a odborné vedení mé diplomové práce a RSDr. Jánů Mišovičovi, CSc. za pomoc při tvorbě dotazníku k výzkumnému šetření.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Hodnoty	8
1.1 Charakteristika hodnot	9
1.1.1 Filosofie	10
1.1.1.1 Etika	11
1.1.2 Psychologie	12
1.1.3 Sociologie	14
1.2 Vybrané hodnoty	15
1.2.1 Láska	15
1.2.2 Věrnost.....	17
1.3 Hodnota rodiny a manželství	18
1.3.1 Hodnota rodiny a manželství z křesťanského hlediska.....	20
2 Rodina a manželství	23
2.1 Charakteristika pojmu rodina	23
2.2 Stručný přehled vývoje rodiny	25
2.3 Charakteristika pojmu manželství	31
2.4 Stručný přehled vývoje manželství	32
2.4.1 Alternativy manželství	42
3 Výzkumné šetření	44
3.1 Stanovení výzkumného cíle	44
3.2 Určení hypotéz	44
3.3 Metodika výzkumu.....	45
3.3.1 Kvantitativní výzkum	45
3.3.2 Dotazníková metoda	45

3.3.3	Výzkumný soubor	47
3.4	Vyhodnocení výsledků výzkumu	48
3.4.1	Vyhodnocení výsledků dílčích cílů výzkumu	64
3.5	Vyhodnocení hypotéz	75
4	Závěr a doporučení pro praxi	76
	Seznam literatury	78
	Seznam zkratk	83
	Seznam použitých grafů a tabulek	84
	Seznam příloh	86
	Abstrakt	89
	Abstract	90

Úvod

Diplomová práce *Hodnota rodiny a manželství* je zaměřena na téma, které se dotýká každého z nás, neboť obecně otázka hodnot je pro náš život velmi aktuální. V naší každodenní praxi se totiž neustále rozhodujeme, vybíráme mezi mnoha dostupnými možnostmi a hodnotíme, které jsou pro nás lepší či horší. Toto hodnocení je pro nás důležité jak z krátkodobé, tak i z dlouhodobé perspektivy. Hovoříme tak o hodnotových orientacích, které se za poslední desetiletí výrazně změnily. V literatuře se můžeme často dočíst o rozvolnění či ztrátě hodnot, dokonce i o absenci morálky. Je ale třeba konstatovat, že hodnoty se z našich životů nevytratily. Došlo pouze k posunu či přesunu hodnotových orientací, což jinými slovy znamená, že preference lidí se v dnešní době nacházejí jinde než dříve. Stejně tak je tomu u vnímání hodnoty rodiny a manželství, kdy je z nejrůznějších zdrojů zřejmé, že toto pozbývá své důležitosti v životech lidí a domnívám se, že je třeba si neustále připomínat pozitiva, která rodinný život a soužití v manželství přináší.

Jelikož otázka hodnoty manželství a rodinného života je aktuální zejména pro mladou generaci, soustředuji se v této práci právě na mladé a dosud nesezdané lidi. Cílem mé práce je popsat a porovnat obecný pojem hodnota a také pojmy s tímto související, především hodnotu manželství a rodinného života v opozici k aspektům seberealizace a nesezdaného soužití. Pro naplnění cíle práce je potřeba formulovat také dílčí cíle práce, kde si stanovím jednotlivé kategorie zkoumání, které budu navzájem porovnávat.

Práce je díky svému empirickému charakteru rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a výzkumnou. Teoretická část práce je strukturována s ohledem na naplnění dílčích cílů výzkumu, je tedy zaměřena na popis a porovnání základních výrazů a na jejich charakteristiku z pohledu různých vědních oborů. Dále je práce cílena na popis vybraných hodnot souvisejících s manželstvím a rodinným životem a největší pozornost je věnována dějinnému vývoji těchto aspektů na našem území a také hledisku jejich křesťanského chápání.

Výzkumná část diplomové práce nejprve vymezuje cíl výzkumného šetření a s ním související dílčí cíle, které vyústí v jednotlivé hypotézy. Dále je zde charakterizována metodika práce, přičemž jsou vystiženy její náležitosti a je zde popsán také profil

výzkumného souboru. Nejobsáhlejším úsekem této části práce je pak analýza a interpretace zjištěných výsledků.

V diplomové práci vycházím zejména z následující literatury: k popisu aspektu hodnot z různých pohledů a problematiky hodnocení vycházím z publikací autorů: P. Cakirpaloglu, S. Dorotíkové, P. Kondrly, S. Kučerové, O. Nytrové a dalších. K popisu dějinného vývoje hodnoty manželství, rodinného života a křesťanského pohledu na tyto aspekty jsem čerpala z publikací autorů: M. Francové, H. Haškové, J. Höffnera, W. Kaspera, J. Kellera, I. Možného a dalších.

1 Hodnoty

Dříve, než charakterizují problematiku hodnoty rodiny a manželství, je potřeba se zabývat vystižením základních pojmů. Pod výrazem hodnota se totiž může skrývat vícero pojmů a vysvětlení.

Pojem hodnota lze zařadit do různých kategorií. Hodnoty je možné charakterizovat jako skutečnosti, způsoby chování a výsledky činnosti člověka, které považuje za důležité. V této rovině hovoříme např. o hodnotách teoretických, ekonomických, estetických, sociálních, politických či náboženských. (Nytrová 2011: s. 54)

Kondrla [et al.] (2013: 45) odkazuje na autorku Valčovou (2012), která hovoří o hodnotách jako o kulturním dědictví, které se ovšem z jedné generace na druhou nepřenáší mimovolně, nýbrž je potřeba, aby si je každý člověk opětovně osvojil.

Prudký (2009: 23) k tomuto říká, že člověk k hodnotám následně zaujme své stanovisko a rozhodne se, zda se s nimi ztotožní, či nikoliv. Hodnoty jsou totiž v určité míře základem motivace, chování a vytváření struktur ve společnosti a představují pro člověka podstatný zdroj jeho vnímání světa.

Z jiného úhlu pohledu může pojem hodnota nabývat jednak *existenční rozměr* (člověk jako živý organismus, důležitost života, existence), dále *sociální rozměr* (důležitost interakce s ostatními, pocit sounáležitosti), *mentální rozměr* (důležitost celoživotního rozvíjení a poznávání) či *spirituální rozměr* (důležitost ubíhání času, hledání smyslu svého bytí). Všechny čtyři výše uvedené skupiny jsou v nás zastoupeny, ale v různých fázích našeho života se k některým přikláníme více a k některým méně. (Nytrová 2011: s. 57)

Problematika hodnot, jejich důležitost a místo v životě člověka se dostává do popředí právě v současné době, jelikož naše společnost prochází velkým množstvím rychlých a zásadních změn. Pro současnost je typická hodnotová orientace ve smyslu „vlastnění“ spíše než „bytí“, což je typické jak pro jednotlivce, tak i pro celou společnost. V souvislosti s tímto konzumním a materiálním zaměřením společnosti se hovoří o krizi hodnot. Tato krize postihuje zejména mladou generaci, která citlivě reaguje na rychle probíhající změny a může se tak upínat k nejrůznějším „pseudohodnotám“, jako je hromadění zisku, alkohol, drogy, nevázaný sexuální život a další. (Vargovičová 1997: s. 382)

1.1 Charakteristika hodnot

Každý může chápat pojem hodnota jiným způsobem. V tomto ohledu hraje roli etické založení, osobní žebříček hodnot či duchovní základ života. Pro někoho se na špici hodnotového žebříčku nachází peníze, uznání, pracovní úspěchy a materiální zabezpečení. S tím také souvisí snaha se prosadit, být v centru pozornosti, chlubení se dosaženými cíli (materiálními i nemateriálními). (Nytrová 2011: s. 19)

Lidé mají tento žebříček nastaven různě a nelze hodnotit, který způsob pojetí je lepší či horší. Žebříček hodnot dle R. Coveye je vymezen následujícími hodnotami: *peníze, práce, majetek, zábava, přítel, nepřítel, církev, vlastní já, manžel, rodina*. Jiný pohled na žebříček hodnot přináší Prof. I. Vágner, který sem zařazuje *integritu, čestnost, toleranci, trpělivost, poctivost, odvahu a statečnost a princip zevnitř ven* (začít nejprve sám u sebe). (Nytrová 2011: s. 55)

Hodnoty, tak jak si je člověk sám nastaví, nemusí odpovídat hodnotám vytvořeným společností a naopak.

Dorotíková (1998: 28) píše: *„Podstata hodnot spočívá ve vztahu. V realitě každodenního života jsme svědky nejrůznějších hodnotových postojů i hodnotových priorit. I když na některých hodnotách jsou lidé nuceni se shodnout, o tom, co jsou hodnoty, rozhoduje v zásadě jedinec sám. Představa, že najdeme nějaký objektivní základ hodnot, byť vedeni ušlechtilou snahou obrany proti osobnostnímu a i společenskému rozkladu, kulturnímu nihilismu, morální devastaci, je iluzí, protože všechny hodnoty jsou podmíněny subjektivně. Faktorů, na jejichž základě se člověk rozhoduje o tom, co a jak bude pro něho hodnotou, je mnoho – zájmy, očekávání, záměry, poznání, atd.“*

Na hodnoty nelze nahlížet pouze z jednoho úhlu, jedná se o problematiku interdisciplinární. Co říci k tomuto tématu má stejně tak filosofie jako etika, historie jako politika, psychologie, antropologie a další. Jinými slovy, téma hodnot náleží vlastně ke každé společenské vědě. Všechny zmíněné obory totiž hovoří o charakteru určitých hodnot, jsou v tomto smyslu hodnotovou reflexí. (Nytrová 2011: s. 21)

Nejen výše zmíněné disciplíny, nýbrž i další, a sice z oblasti humanitních či sociálních věd, ale i technických či přírodních odvětví, se ve zkoumání hodnot překrývají, prolínají a bojují spolu. Prolínání jednotlivých věd je dané jejich

antropologickým základem, jelikož za vznikem věd stojí člověk, je jimi ovlivňován. (Kondrla [et al.] 2013: s. 11)

1.1.1 Filosofie

Téma hodnot z hlediska filosofie je nesmírně obsáhlé a jistě by vystačilo k vytvoření samostatné studie. Pro potřeby mé práce, která je prakticky zaměřena, uvedu jen stručný nástin problematiky z tohoto pohledu.

Zájem o hodnoty z filosofického hlediska spadá až do 6. a 5. století před naším letopočtem, kdy se tato disciplína zabývala především otázkou nejvyššího dobra. Pro označení hodnot se v té době užíval pojem „axia“, což v překladu znamená hodnota či důstojný nebo „ethos“, čili zvyk, obyčej a „time“, tedy hodnocení, ctění. Do dnešní doby se tak hojně používají pojmy axiologie či timologie. (Cakirpaloglu 2004: s. 15)

Filosofie hodnot se zabývá tím, jak je možné, že je člověk schopen vnímat hodnoty jako mravní závazek, jelikož tento fakt nelze vysvětlit z psychologického ani sociologického hlediska. Člověk v tomto případě vyjádření prožívá v hodnotách závazek povinnosti, který není ničím podmíněný. Základem tohoto je absolutní vztah, který je vlastní podstatě člověka. (Nytrová 2011: s. 49)

Kondrla [et al.] (2013: 8) se také vyjadřuje v tomto smyslu, kdy říká, že hodnota je pojem absolutní a nezávislý na vědomí člověka. Zároveň o hodnotě hovoří jako o nedosažitelné veličině, které se člověk snaží celý život podobat, aby dosáhl její dokonalosti.

Jedna z klasifikací hodnot z filosofického pohledu pochází od autorky Nytrové, která říká: *„Filosofie hodnot předpokládá, že mimo náš zkušenostní svět materiálních věcí existuje naprosto jiná, podstatně odlišná oblast platných hodnot. Tyto hodnoty nejsou konkrétní věci, nýbrž obsahové kvality. Nenáleží jim „bytí“ ve vlastním slova smyslu, nýbrž jiný, zvláštní způsob danosti, totiž „platnost“. Tím je míněna objektivní jousoucnost, ale zcela nezávislá na empirickém bytí a dění. Proto také hodnoty nepostihujeme racionálním poznáním jako reálné věci, nýbrž je „cítíme“ iracionálním či emocionálním způsobem: „cítěním hodnot“ svého druhu. Jsou to ideální entity, podobné platonským idejím, které jsou však realizovány, uváděny do empirické skutečnosti hodnotícím úkonem.“* (Nytrová 2011: s. 49)

1.1.1.1 Etika

K filosofii neodmyslitelně patří etika. Zatímco již výše zmíněná axiologie a timologie se zabývají hodnotami v obecné teoretické rovině, etika akcentuje otázky morálky. (Cakirpaloglu 2004: s. 15)

Cakirpaloglu (2004: 316) dále uvádí, že *„etika je filozofickou disciplínou zabývající se vysvětlením a zdůvodněním fenoménu mravnosti, zejména principu lidského cílevědomého chování v souladu s mravními kategoriemi dobra, „správného“, závaznosti, odpovědnosti, trestu, atd. Etika hodnotí činnost člověka kritériem dobra a zla, jejím cílem je najít společné a obecné principy, z nichž morálka pramení, případně zdůvodnit morálku. Morálka je zaměřena hlavně na konkrétní požadavky a pravidla.“*

Jinými slovy se etika zabývá zkoumáním hodnot a pravidel, které ovládají jednání člověka v situacích, kdy se rozhoduje pomocí své svobodné vůle.

Dalším zmíněným pojmem souvisejícím s etikou je morálka (z latinského moralitas), kterou lze chápat jako označení pro soubor zásad, na základě kterých se posuzuje a hodnotí dobro a zlo, tedy i chování lidské společnosti, případně se jedná o označení pravidel, jejichž dodržování je požadováno většinou společností. V užším slova smyslu morálka může představovat určitý zvnitřněný mravní kodex či víru jedince. V literatuře se můžeme setkat s rozlišením mravnosti, která představuje praktický výsledek jednání společnosti a morálku jako označení souboru závazných pravidel lidského počínání. (Kučerová 1996: s. 81)

Teorie hodnot úzce souvisí s teorií mravnosti, jelikož jí poskytuje určité zázemí. Představuje mravní hodnoty v interakci s ostatními. Kučerová (1997: 81) k tomuto doslova píše: *„Mravní hodnoty mezi ostatními hodnotami jsou výrazem etického vztahu ke skutečnosti, hodnotícího vztahu, který odpovídá potřebě uvědomělého, zdůvodněného řádu života a jeho smyslu. Morální hodnoty (ideje, normy, principy a ideály) reprezentují inspirující a integrující ideje a regulativy, řídí chování jedince jako osobnosti i jako součásti sociální skupiny. Ve sporu o individuální nebo společenskou funkci morálky je možno říci, že morálka je druh společenského řízení prostřednictvím samořízení jedince. Spočívá na lidském hodnocení jevů z hlediska dobra a zla. Vyvíjí se od neuvědomělých instinktivních počátků, prochází stadiem nápodoby tradičních mravů a zvyků a dospívá posléze k reflexi, k autonomnímu hodnocení a formování hodnotové orientace.“*

1.1.2 Psychologie

Z psychologického hlediska je stěžejní pojem chování, tedy projev člověka, kdy vlastně volí mezi tím, co je dobré a co špatné. To jak se člověk projevuje, je výsledkem jeho vnitřních rozhodnutí, za kterými je skryto mnoho faktorů, jenž tato rozhodnutí ovlivňují. Patří sem mimo jiné faktory prostředí, komunikace, dále pak schopnosti, duchovní založení, hodnoty a přesvědčení. Jinými slovy, za každým lidským projevem stojí určitá hodnota, stěžejní v daném okamžiku. (Nytrová 2011: s. 18)

Psychologie na hodnoty může nahlížet z několika úhlů. Jednak je vnímá jako obecné cíle, kterých chce člověk dosáhnout, jinými slovy jako cenu, kterou má určitý aspekt pro člověka, může sem patřit rodina, štěstí atp. Psychologie na hodnoty dále nahlíží jako na prostředky, pomocí nichž člověk ve svém životě dosahuje něčeho pro něj důležitého, což může být vzdělání či prestiž v zaměstnání atp. Dále charakterizuje hodnoty jako kvalitu samu o sobě, kvůli které se vyplatí usilovat o nějaký cíl a z tohoto pojetí vyplývá také označení hodnot jako kritérií, na jejichž základě člověk hodnotí a posuzuje cenu určitých objektů či událostí. (Smékal 2009: s. 256)

Psychologie se o hodnotách vyjadřuje také ve smyslu důležitosti práce na sobě samém, kdy zdůrazňuje péči o duši, seberozvíjení a hledání vlastní zralosti. Zralý člověk má lépe srovnané hodnoty, je si vědom svých hranice, je připraven být odpovědný za svá rozhodnutí a postoje v rodině, práci i ve všedním životě. (Nytrová 2011: s. 22)

Cakirpaloglu (2004) v souvislosti s psychologií hodnot upozorňuje na pojmy hodnota a hodnocení, které jsou propojené, avšak jejich podstata je odlišná.

Autor doslova píše: „*Současná psychologická teorie zpravidla souhlasí s tvrzením, že hodnota představuje specifickou psychickou kategorii, která tvoří poměrně stabilní trvalou strukturu osobnosti významnou pro individuální, sociální a historickou realizaci člověka. Hodnoty představují přesvědčení o dobrém nebo prospěšném, ale také o špatném nebo nežádoucím, které regulují individuální nebo skupinovou aktivitu. Hodnocení pak představuje psychický proces, v němž je vztah mezi subjektem a objektem regulován kvalitou a intenzitou stávající hodnoty.*“ (Cakirpaloglu 2004: s. 343—344)

Kučerová (1996: 60) se k problematice hodnocení vyjadřuje následovně: „*Hodnotit znamená volit mezi kvalitami, vybírat, dávat přednost a odmítat na základě určitých*

kritérií, standardů a vzorců. Tradiční logika zdůrazňovala, že základní forma, v níž se realizuje myšlení, podstatná složka poznávacího procesu, je soud. Avšak hodnocení se děje také soudem. Vyjděme z předpokladu, že poznáním se rozumí popis nebo vysvětlení nějakého jevu, jeho pojmový model ve vědomí. Při poznání jde o to, čím jsou jevy samy o sobě, pokud možno nezávislé na nás. Hodnocení je přičítání nebo upírání hodnoty, účelu, významu, cennosti nějakému jevu, jeho uvedení do vztahu k lidským potřebám a zájmům.“

Proces hodnocení tedy vlastně znamená přidávání či ubírání významu a důležitosti určitému aspektu. Člověk skrz hodnocení utváří své postoje a vzorce chování. Hodnoty jsou pak výplodem hodnocení a na základě určité komparace vzniká hodnotová orientace člověka, která se v průběhu jeho života mění.

Další pohled na hodnoty přináší Eduard Spranger, který se mimo jiné proslavil jako průkopník v oblasti zjišťování hodnotové orientace a který hodnoty vnímá jako celoživotní cíle. Hodnoty spojuje se smysluplným vtahem duševních funkcí, kdy právě z duše vychází neutuchající touha po hodnotách, která tvoří hnací sílu a podstatu života. Hovoří o šesti základních hodnotách, které v různé míře ovlivňují prožívání a chování lidí, které zasazuje do kontextu životních forem potažmo hodnotových orientací. Jedná se o následující:

- Teoretická – zde je kladen důraz na empirický a kriticky racionální přístup, a sice při hledání pravdy. Hodnotu tvoří poznání, které ale není subjektivní a je bez emocí.
- Praktická – hovoří o hodnotách prakticky využitelných v životě, jako je například vydělávání peněz.
- Estetická – v popředí stojí harmonie a užívání si života, důležitými prvky jsou krása a dokonalost.
- Sociální – zde byla zařazena láska jako jediná hodnota a forma mezilidských vtaů, později se v souvislosti se sociální formou života hovoří o lidumilnosti, dobročinnosti a nesobeckosti.
- Religiózní – co se týče náboženské hodnotové orientace, ta se vyznačuje negativním přístupem k materiálním hodnotám, důležité je porozumět kosmu jako celku.
- Mocenská – dříve byla nazývána též politická a soustředí se především na moc a slávu.

Výše uvedené rozdělení využívá psychologie osobnosti jako tzv. prvotně psychologickou typologii. (Kondrla [et al.] 2013: s. 47–48)

V souvislosti s psychologií se setkáváme také s důležitým pojmem potřeba, který nelze opomenout. Potřeby jsou ve vztahu k hodnotám primárnějšího charakteru, jelikož představují základní podněty pro lidské chování. Hodnoty zde tedy představují jakousi protiváhu k potřebám, udávají směr činnosti člověka a jsou více podmíněné jak společensky, tak i kulturně. Vztah hodnot a potřeb tedy nelze kvalifikovat jako bezprostřední, ale je mnohonásobně zprostředkovaný – může existovat nekonečně mnoho hodnot. (Bokorová 1986: s. 14)

Jinými slovy řečeno, každý člověk má své potřeby, které jej vedou k vykonání určitých činností, směřujících k jejich uspokojení. Tyto činnosti jsou ovlivněny právě hodnotami, které člověk vyznává a prostřednictvím nichž své potřeby uspokojuje.

1.1.3 Sociologie

Doba a způsob života se závratným způsobem mění. Člověk však v tomto světě potřebuje nějaký pevný bod. Zatímco v minulosti to bylo například místo, kde člověk žil, ti samí lidé kolem něj, či zaměstnání, které dobře znal a zvládal, v dnešní době jsou to právě hodnoty, se kterými se ztotožňuje (ať už se jedná o hodnoty skupinové či individuální) a jeho vlastní já. Pro někoho může mít velký význam především rozvíjení vlastní osobnosti, zajímavá práce, kreativní a aktivní život. Člověk chce být užitečný pro ostatní, rodinu, přátele, kolegy. Toto sociální zaměření je významné v ohledu sociálního uspořádání společnosti, budování společenských vztahů a jejich rozvíjení. (Nytrová 2011: s. 18)

Sociologie vidí v hodnotách určité společenské standardy, které ovlivňují a usměrňují činnost a chování lidí ve společnosti. Hodnoty jsou tím určujícím prvkem, podle kterého se společnost řídí ve smyslu chování, oceňování a směřování k cíli. Také hovoří o normách, které regulují způsob chování při realizaci hodnoty nebo udávají, jak obecně jednat. Přístup sociologie k normám je na obecné úrovni, jelikož se jedná o univerzální zavazující standard takového chování a jednání, které je společensky uznávané a žádoucí. (Cakirpaloglu 2004: s. 355)

Ze sociologického hlediska jsou hodnoty důležité nejen pro jedince, ale zejména také pro skupinu. V tomto směru se hovoří o sociálních skupinách s vlastními strukturami hodnot. Konkretizace těchto struktur pak vytváří ideál, který je produktem

lidského životního způsobu. Ten ostatní buď přijmou za svůj, nebo jej mohou odmítnout. (Gál 1987: s. 67)

1.2 Vybrané hodnoty

S pojmem rodina, potažmo manželství souvisí mnoho dalších hodnot. Dříve, než popíšu konkrétní specifika spojená s hodnotou rodiny a manželství, považuji za vhodné zabývat se také vybranými hodnotami, které mohou určovat charakter dané rodiny či manželství, a sice hodnotou lásky a věrnosti, které považuji v tomto směru za stěžejní.

1.2.1 Láska

Láska má v životě člověka významné místo a jako hodnota by měla mít své místo těsně za hodnotou života jako takovou, jelikož vztah mezi dvěma lidmi nevzniká jako ekonomická potřeba či společenský zvyk, ale vzniká na základě lásky. Život vzniká z lásky a naplňuje se v ní. Chápání pojmu láska v lidské mysli prošlo mnohými změnami, a zatímco S. Freud podrobil lásku založenou na citech kritice ve své psychoanalýze, podle E. Fromma je pohlavní štěstí následkem lásky. Posun také zaznamenalo chápání předmětu lásky, přičemž lze říci, že dle některých autorů je pro současnou dobu typické, že člověk je pro druhého prostředkem, který zajistí požitek a od kterého se dá snadno odpoutat. (Smékal 2009: s. 34)

Buber (1995: 16) se o lásce doslova vyjadřuje následovně: *„Láska je odpovědnost jednotlivého já za jednotlivé ty: v tom je rovnost – která nemůže být v žádném citu - ,rovnost všech, kteří milují – od toho nejmenšího až k tomu největšímu, a od toho, čím život, blaženě skryt, je uzavřen v životě milovaného člověka, až k tomu, kdo je po celý život přibit na kříž světa a kdo se odvažuje a je schopen čehosi nesmírného: milovat všechny lidi.“*

S výše uvedeným pojetím lásky Martina Bubera úzce souvisí pojetí, že láska vytváří souznění mezi lidmi a ti se díky ní cítí propojeni. Můžeme v ní vidět žádost začlenění se do společnosti. Díky lásce člověk dychtí po dobru pro druhé, zároveň se tak ale naplňuje i jeho osobní štěstí. V tomto smyslu hovoříme o pravé lásce, která přesahuje osobnost jednotlivého člověka a vztahuje se, i když třeba bezděčně, k Bohu. (Život z víry 1998: s. 44—45)

Láska je charakterizována jako (ve většině případů) kladná emoce, která „vhání našemu životu vítr do plachet“, pomocí ní jsme schopni směřovat k dobru. Lásku ke

svému životu potřebujeme, proto se ji snažíme nalézt a dále ji rozdávat těm, kteří jsou schopni nám ji opřít. S láskou souvisí mimo jiné pokora, tolerance či trpělivost. Hovořit můžeme o lásce mateřské, otcovské, lásce mezi ženou a mužem, dále k vlasti, přírodě či umění atd.

Pokud budeme konkrétní a pojednáme o lásce v manželství, jedná se o lásku v hlubším slova smyslu, a sice takovou, která je nejzákladnější skutečností. Walter Kasper hovoří o osobní lásce, která dává druhému člověku najevo, že jej partner bere takového, jaký je. Dále hovoří o plodné lásce, která z lásky osobní plyne a která byla dříve v rámci manželské lásky zdůvodňována pouze biologicky, což se později ukázalo jako nedostačující, jelikož lidská sexualita není omezena na pouhé zachování rodu, neexistuje zde ani žádný striktní rytmus jejích projevů. S pojmem plodná láska se pojí plození dětí, což představuje naplnění této lásky. K tomu ale autor dodává, že manželství bez dětí nemusí být nutně nenaplněné či nešťastné, pokud však neplození dětí není záměrné a chtěné. (Kasper 1997: s. 16—19)

O lásce v manželství se také vyjadřuje Christenson ([s. a.]: 27), který je toho názoru, že láska může být živa pouze v manželství a doslova píše: *„Láska opravdu je podstatnou součástí manželství. Ale manželství na ní není závislé ve své další existenci. Daleko spíše závisí další existence lásky na manželství. Manželství dává lásce stabilitu a trvanlivost a jen v tomto postavení může láska dosáhnout opravdové zralosti.“*

S názorem, že lásku je možné uskutečnit pouze v manželství, nelze však v dnešní době souhlasit. Jsme svědky toho, že lidé spolu čím dál tím častěji žijí v nesezdaném svazku, manželství zakládají až v pozdějším věku či jej nezakládají vůbec a i přes tento fakt spolu žijí šťastně a milují se stejně, jako by byli sezdáni. Současně ani neplatí fakt, že manželství lásku ochraňuje. Pokud by tomu tak opravdu bylo, nerozváděla by se v naší společnosti téměř polovina manželských párů. Láska je velmi podstatnou a určující součástí každého vztahu. Jelikož v dnešní době nejsou manželské svazky zakládány primárně za účelem plození potomstva, ale právě jako projev lásky, důvěry a souznění dvou lidí, je potřeba o lásku o to více pečovat.

Neoddiskutovatelnou podmínkou trvající lásky v jakémkoliv šťastném soužití a manželství by měla být věrnost obou partnerů, přičemž toto zahrnuje jejich vzájemnou důvěru a oddanost. Předpokladem spokojeného svazku je také vzájemná otevřená komunikace a opora, sdílení všech radostí, ale i starostí.

1.2.2 Věrnost

Peschke (1999: 336) hovoří o věrnosti jako o ctnosti, která člověka předurčuje dostát svým slovům, slibům a přesvědčením. Věrnost autor spojuje s osobními vztahy, jako je vztah rodičů a dětí, manželů či přátel a říká, že čím více je vztah osobní, tím více se v něm předpokládá aspekt věrnosti. V případě manželství poukazuje věrnost na pevnost vztahu, vzájemnou důvěru obou partnerů a v širším měřítku je manželská věrnost základem osobního i společenského dobra.

Dle dalšího názoru se o věrnosti nedá hovořit jako o statickém ulpívání na určité osobě či věci, ale jedná se spíše o pevné, uvědomělé rozhodnutí setrvat s určitou osobou, případně stát si za určitou hodnotou. Důležitým faktem je, že věrnost posiluje aspekt lásky a zahrnuje v sobě důvěru. Když člověk tento fakt přijme, je na dobré cestě k tomu, dát svému životu to správné směřování. (Život z víry 1998: s. 49)

Křesťanská etika pojímá věrnost ve stejném smyslu, v jakém se o ní vyjadřujeme v současné běžné mluvě. Stále představuje podmínku upřímného vztahu, což mimo jiné znamená pěstovat důvěrný vztah k jedinému partnerovi. (Život z víry 1997: s. 49)

Papež Jan Pavel II. v této souvislosti prohlásil: „*Neodvolatelnost manželské věrnosti, kterou dnes mnozí považují za nepochopitelnou, je výrazem bezvýhradné důstojnosti člověka. Nemůžeme žít pouze na zkoušku, na zkoušku nemůžeme ani zemřít. Ani milovat nemůžeme jen na zkoušku a ani přijmout člověka jen zkušebně na určitou dobu.*“ (Abeln 1996: s. 7)

V současné době jsme však svědky toho, že významnou roli ve vztazích mezi lidmi hraje uspokojování individuálních potřeb a dosažení slasti, přičemž aspekt věrnosti se ze vztahů bohužel vytrácí.

1.3 Hodnota rodiny a manželství

„Věřím ve věčný význam domova jako základní instituce společnosti. Věřím v nesčetné možnosti pro každého hochu i dívku. Věřím v představivost, víru, naději a ideály, jež spočívají v srdcích všech dětí. Věřím v krásu přírody, umění, knih a přátelství. Věřím ve spokojenost při plnění povinnosti. Věřím v drobné domácí radosti každodenního života.“

Ozora Davis

Olga Nytrová se o rodině vyjadřuje jako o „*kolébce tvořivosti*“ a dále konstatuje, že rodina je „*jediný univerzální svazek, který nebyl dosud překonán.*“ Rodina je jako instituce téměř ve všech společnostech vážená, ctěná a ochraňovaná. Rodina je místem bezpečného zázemí, vzájemné podpory a člověk zde nabíjí své síly, aby se mohl poprat se životem. Autorka ovšem dále uvádí ten paradox, že v dnešní době v řadě rodin dochází k jejich „odsvátostnění“, což znamená, že v mnohých rodinách nejvíce chybí aspekt lásky. Ten se pojí s již zmíněným pocitem bezpečí, podpory, ale také s ohleduplností a tolerancí. Rodina tak funguje jen na určité formální úrovni a nemůže zcela plnit své funkce. (Nytrová 2011: s. 112)

Rodina představuje významnou sociální skupinu, je primárním článkem sociální struktury a zásadním způsobem ovlivňuje vývoj a socializaci člověka. V jejím prostředí vyrůstá lidská osobnost a vyvíjí se, regulují se schopnosti poznání, uvažování a obecně její jednotlivé složky. V rodině jsou její členové spojeni mravní odpovědností a vzájemnou pomocí. Ačkoliv děti přejímají hodnoty z nejrůznějších zdrojů, například od svých vrstevníků, ve škole nebo z médií, v předávání systému hodnot nejsilněji působí právě rodina. (Nytrová 2011: s. 21)

Rodina je tedy prvním a troufám si říci nejdůležitějším místem, kde si člověk uvědomí, že určité hodnoty vůbec existují a že je potřeba tyto hodnoty cítit.

Jak již bylo řečeno, rodina je primárním prostředím, kde dochází k socializaci dítěte, s čímž souvisí několik charakteristik. V první řadě je důležitá soudržnost rodiny a její celkové klima. To je utvářeno především vztahy manželskými partnery, tedy rodiči z pohledu dítěte, jelikož pozitivní atmosféra, harmonické vztahy v rodině a upřímnost ovlivňují obrovskou měrou vývoj dítěte a rozvoj jeho chování. Mezi další charakteristiky patří výchovné styly uplatňované rodiči. Hovoříme zde o dvou

extréměch, a sice o autoritativním stylu výchovy, který je typický přílišnou dominancí rodičů, kteří tak mají ve svých rukách veškeré záležitosti týkající se dítěte a na druhé straně o liberálním stylu výchovy, který se vyznačuje ponecháním značné volnosti dítěti. V rodinách je často vidno rozdílné působení rodičů, kdy jeden (nejčastěji otec) vyznává příliš autoritativní styl a matka naopak dětem nepřiměřeně „povoluje uzdu“, což často bývá reakce právě na přísný styl druhého partnera. Tento přístup je samozřejmě špatně, je potřeba, aby se rodiče ve výchově shodli, jelikož jedině to má na vývoj dítěte blahodárný vliv. (Kollárik 1993: s. 57)

Dalším důležitým aspektem je postavení dítěte v rodinné hierarchii. To je většinou určeno tím, jak se za sebou jednotliví potomci do rodiny rodí, jelikož každé dítě přichází do jiných podmínek. Prvorozené dítě se rodí do jiné situace než druhorozené a při narození každého dítěte je potřeba se přizpůsobit dané situaci. Rodiče a sourozenci totiž představují nejprimárnější sociální vzory pro dítě, které je citlivé vůči jejich chování a napodobuje je. (Kollárik 1993: s. 57)

V současné době můžeme sledovat posun preferencí hodnot v dimenzi individuálního prožívání života, což závažným způsobem ovlivňuje usměrňování kvality života. V mnohých rodinách jsou viditelné sklony k hromadění majetku a vysoká úroveň konzumerismu, což vede ke skreslování představ mladých lidí o místě a možnostech jejich „já“ ve světě. Bohužel jsou u nich vytvářeny nereálné představy o hodnotách jak materiálních, tak například o hodnotách práce, což ve svém důsledku vede k přetváření hodnotových orientací, kde ty materiální převyšují duchovní. (Kačmariková 1998: s. 65)

Singly (1999: 111—112) hovoří o poklesu hodnoty dlouholetého manželství, což souvisí s oslabením názoru, že jedním z cílů manželství je jeho stálost. Trvání vztahu je totiž hodnotné jen v případě, že dochází k oboustrannému uspokojování potřeb a naplňování osobní identity.

Je tedy nesporným faktem, že v oblasti hodnot rodiny a manželství došlo k výrazným změnám, které byly ovlivněny různými faktory. Blíže se těmto příčinám budu věnovat ve druhé kapitole.

1.3.1 Hodnota rodiny a manželství z křesťanského hlediska

Považuji za důležité zmínit se o hodnotě rodiny a manželství také z křesťanského hlediska, jelikož právě křesťanství dlouhodobě ovlivňuje život v naší zemi a celkově v celé západní společnosti a působí tedy jistě i na rodinu a manželství. Jelikož ale téma této jedné podkapitoly by mohlo být obsahem celé diplomové práce, nastíním zde jen základy potřebné právě pro mou práci a následný výzkum.

Křesťanství se podílelo na vytváření našich morálních kořenů, na které bychom neměli zapomínat, ale odpovídajícím způsobem je reflektovat. Mnoho hodnot, které jsou v současné době uznávané, takzvané univerzální hodnoty, mají svůj původ právě v tomto základu. Řadí se sem mimo jiné i rodinné hodnoty. (Nytrová 2011: s. 21)

O shrnutí křesťanského pojetí hodnot manželství a jejich zasazení do kontextu křesťanství se již na vrcholu středověku pokusil Tomáš Akvinský, kdy navázal na Augustinovu nauku o třech hodnotách manželství. Hovořil tak o *potomstvu*, potažmo lidské sexualitě, která slouží k plození potomstva, dále o *věrnosti*, která zaručuje ženě ve vztahu s mužem důstojnost, a která souvisí se *svátostnou povahou manželství*. (Kasper 1997: s. 11)

Úkolem manželství ve středověké společnosti bylo plodit děti a chránit partnery před smilstvem. Na prahu novověku se ve vztazích jen pozvolna rozvíjely aspekty důvěry, emocí či určité citové náklonnosti. Vztahy mezi lidmi se spíše pohybovaly v rovině „podrobit nebo být podroben“. Takto to fungovalo i v manželství, kde žena musela snášet mnohá příkoří ze strany muže, musela dbát jeho příkazů a být mu bezmezně věrná, ačkoliv bylo vidno, že manžel jí věrný není. Pro cit, lásku a emoce v takovém vztahu nebylo místo. Postupem času se však do manželského soužití dostává vzájemná úcta a stává se tak druhem spojení, které přináší oporu a vzájemnou pomoc a především je založeno na lásce. Mělo se za to, že láska roste v manželství, ale rozhodně se v tomto pojetí nejednalo o lásku v romantickém či vášnivém slova smyslu. (Utrio 1994: s. 117)

Z křesťanského pohledu má v dnešní době v manželství velkou úlohu láska, která má především vycházet ze srdce a předurčuje člověka k tomu, aby se v takovém vztahu celý daroval. To znamená, že člověk přijímá druhého partnera bez výhrad, drží při něm a chová k němu respekt a úctu. Samozřejmostí je oboustranné respektování kladných a záporných stránek osobnosti. „*Oba partneři rostou spolu, jeden s druhým:*

rozhovorem, láskyplným porozuměním, pozorností, jemností, trpělivostí a důvěrou tím, že společně nesou starosti i smutek.“ (Abeln 1996: s. 4)

Velký přínos v tomto směru pro manželství představovala pastorální konstituce *Gaudium et spes* II. vatikánského koncilu. Je zde diskutován účel manželství, přičemž dochází k významnému posunu v oblasti chápání manželství. To již není bráno jen jako prostor pro plození, ale je zde vyzdvihována potřeba vzájemné lásky manželských párů, a to i v případě, že jsou takové páry bezdětné. (GS 61—70)

V křesťanském chápání manželství je tento svazek pojímán jako svátost. Z toho vyplývá, že uzavření manželství je nevratné a manželství jako takové je nerozlučitelné, jak ze strany manželů, tak vnější moci. (Život z víry 1998: s. 243)

„Manželství bylo již ve Starém zákoně symbolem lásky Boží k lidu, s nímž vstoupil v manželský svazek. Ježíš Kristus povýšil manželství na svátost Nového zákona, tzn., že je učinil účinným znamením milosti.“ (Höffner 1999: s. 19)

Jinak vyjádřeno, trvalost tohoto svazku můžeme spojit s paradigmatem nejvyšší autority, a sice slovy: *„Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj“*. To však bylo oslabeno vlivem pojetí manželství jako občanské smlouvy dvou stran, přičemž každá z nich může tuto smlouvu bez větších problémů vypovědět. (Možný 2006: s. 22)

Názor oponující tomuto pojetí můžeme najít u Höffnera (1999: 15—16), který přistupuje k manželské smlouvě jako obsahově předurčené Bohem, jež je nezrušitelná a směřující k jednotě a bezvýhradnosti.

Doslova píše: *„Jestliže státní zákony umožňují nebo nařizují něco jiného, platí pro křesťana slovo sv. Jana Zlatoústého: „Nemluv mi o zákonech vydaných těmi, kdo jsou venku... Bůh tě onoho dne nebude soudit podle těchto zákonů, ale podle těch, které vydal sám.*“ (Höffner 1999: s. 16)

Ačkoliv výše uvedeným slovům nelze ani v dnešní době ubírat na důležitosti a vážnosti, i v tomto směru došlo k posunu a jak je vidno, církve nemůže být slepá ke změnám, ke kterým v celé společnosti a potažmo právě v manželství došlo. Jejím úkolem by podle mého názoru mělo být aktualizovat její učení pro dnešní dobu s důrazem na hodnoty, které lze v manželství nalézt. To mimo jiné znamená utužovat ve vztazích lásku, věrnost, vzájemnou pokoru a oddanost, a to vše v mezích individuality a osobní svobody, které představují v současnosti tolik skloňované aspekty.

Pokud chceme charakterizovat rodinu, Pius XII. se o ní zmiňuje jako o kolébce moci celé společnosti, přičemž v případě, že manželství a rodina nefungují, tak se dle jeho názoru hroutí i celá společnost. Ta je rodinou ovlivňována i z mravního hlediska, jelikož dochází ke zmasovění a odosobnění celé společnosti v případě, že v rodině přestanou fungovat principy výchovy a socializace. Dále vyzdvihuje ctnosti, které si člověk osvojuje právě v rodině a bez kterých není možná existence společnosti, a sice: „*lásku k bližnímu, ohleduplnost, snášlivost, spravedlnost, solidaritu, pietu, umění poslouchat i udílet rozkazy.*“ (Höffner 1999: s. 29—30)

V díle *Život z víry* (1998: 165) se k tématu rodiny dále dočteme, že právě v rodině si člověk uvědomuje vděk za svůj život, představuje dar rodičovské a Boží lásky. Úkolem rodičů je vštěpovat svým dětem, že Boží láska pro ně představuje bezpečí, a o tomto faktu je neustále ujišťovat. Díky němu totiž v dětech vyžívá pocit vděčnosti, který se projevuje jako respekt a úcta jak k rodičům, tak i k Bohu.

Lubichová (1999: 24) k tomuto dále dodává, že rodina by se měla chovat podle boží lásky a jejího záměru a pěstovat vedle lásky lidské především právě tu boží, čímž se více otevírá světu a dochází k jejímu rozkvětu.

Jinými slovy rodina, která žije na základě křesťanských hodnot, má pro církev nenahraditelný význam, jelikož svou víru a způsob života promítá jednak do celé církve, a stejně tak do celé společnosti a tím je jí významným přínosem. (*Život z víry* 1998: s. 169)

2 Rodina a manželství

Kasper (1997: 5) k tomuto tématu doslova píše: „*Neexistuje zřejmě jiná oblast lidského života, na niž by tolik záviselo osobní štěstí a naplnění dnešního člověka, než právě oblast lásky muže a ženy, která získává trvalý tvar v manželství a rodině.*“

2.1 Charakteristika pojmu rodina

V literatuře lze nalézt vícero charakteristik pojmu rodina, záleží na úhlu pohledu disciplíny, která se jím zabývá. Rodinu lze charakterizovat z hlediska demografie, psychologie, sociologie atd.

Osobitý pohled na pojem rodina přináší také křesťanská etika, potažmo učení církve. Ta rodinu vidí jako základní kámen společnosti, kde je umožněn vývoj jedince směrem k uvědomování si důstojnosti, a to nejen svojí, ale i druhých. Důraz je kladen na péči o tuto důstojnost. (Musil 2008: s. 29)

Z demografické perspektivy lze rodinu charakterizovat jako společenskou skupinu, která představuje ekonomickou a sociální jednotku, jejíž hlavní úlohou je reprodukce, výchova a socializace potomků a uchování kultury a její přenos dalším generacím. (Kalibová a kol. 1998: s. 43)

Psychologie se o rodině vyjadřuje mimo jiné jako o skupině, kterou spojuje minulost, vztahy v přítomnosti a očekávání do budoucnosti. Rodinu definují především intenzivní a dlouhotrvající psychologické a emocionální vazby, a to i například v případě nesezdaných soužití či náhradních rodin. (Sobotková 2001: s. 22)

Sociologie nahlíží na rodinu jako na sociální instituci, jejímž hlavním cílem je vytvářet nedobytné zázemí pro reprodukci potomstva a také jako instituci, která je typově neměnná, zachovává si svou strukturu. Jinými slovy hovoří o morfostatické instituci. (Možný 2006: s. 14)

Tento pohled trval až do poloviny 20. století. Dnes se však nedá zpochybnit, že rodina ve svém vývoji prodělala mnoho změn, přetvořily se její formy i vnitřní vztahy.

Pokud hovoříme o rodině, je důležité zmínit její funkce. Mezi základní funkce patří *reprodukční funkce*, která je důležitá i celospolečensky. Podstata této funkce se nemění, ale je poznamenána značným vývojem směrem k nižším hodnotám. Pro rodinu je dále

typická *zaopatřovací funkce*, ta zjednodušeně spočívá v zabezpečení životních potřeb členů rodiny (výživa, ošacení, atd.). Neméně důležitá je pak *výchovná funkce*, jelikož rodina je prvním a nejdůležitějším místem, kde se člověk učí hodnotám a postojům, učí se fungovat v rámci dané společnosti a prakticky se uplatnit. Dále můžeme hovořit o *ekonomické funkci* a v neposlední řadě je v rodině důležitá *emocionální funkce*, která je zásadní pro optimální vývoj člověka, kdy je potřeba, aby se cítil v bezpečí a milovaný. (Kraus 2008: s. 81—83)

O funkcích rodiny se hovoří také v dokumentu *Familiaris consortio*, kde jsou uvedeny čtyři základní funkce. Rodina má formovat osobní společenství, dobře sloužit životu, podílet se na vývoji společnosti a v neposlední řadě se účastnit života a cítit poslání církve. (Jan Pavel II 1999: s. 15)

Dle různých kritérií můžeme rodinu zařadit také k určitým typům. V rámci základního rozdělení hovoříme například o velikosti rodiny, přičemž Blahoslav Kraus (2008: 80) v této souvislosti zmiňuje rodinu *nukleární*, kterou tvoří manželský pár či jeden rodič a děti a dále rodinu *rozšířenou*, která je spojením rodiny nukleární a dalšího příbuzenstva.

Dále lze rodinu dělit dle původu, kdy jedním typem je rodina *orientační*, tedy taková, do které se jedinec narodí a vyrůstá v ní a dále rodina *prokreační*, což je taková, kterou jedinec sám založí v dospělosti.

Kraus hovoří také o rodině z hlediska toho, do jaké míry je schopna plnit své poslání, a sice zmiňuje rodinu *funkční*, která je schopna zcela plnit své funkce, dále *dysfunkční*, kterou charakterizuje fakt, že nedokáže plnit některou ze svých funkcí a tuto typologii uzavírá rodina *afunkční*, která zcela ztratila schopnost plnit své funkce a pozbyla tak svého významu.

Dle kompletnosti dělí rodinu na *úplnou*, ta je tvořena oběma rodiči a dětmi a na *neúplnou*, kde může chybět jeden z rodičů či dítě.

2.2 Stručný přehled vývoje rodiny

„Současná rodina má své dějiny. Vyčleňovala se postupně jako „soukromý“ prostor, v němž členové rodiny měli čím dál tím větší zájem být pohromadě, sdílet určitou intimitu a stali se citlivější na kvalitu vzájemných vztahů. Postupné oddělování veřejného a soukromého prostoru se rozšiřuje ruku v ruce s rostoucím významem citů v regulování vnitrorodinných vztahů.“ (Singly 1999: s. 10)

Dle Kellera (1995: 45—46) je při zkoumání vývoje v oblasti rodiny důležité rozlišovat mezi manželskou rodinou, která je tvořena mužem, ženou a dětmi a mezi příbuzenstvím, a to proto, že každá z těchto institucí se vyvíjela jiným způsobem. Jako pojem vhodný k pojmenování objektu tohoto vývoje považuje pojem domácnost. Ta představovala základní výrobní jednotku, jelikož omezená možnost směny znamenala, že domácnost musela většinu statků nutných ke svému životu produkovat sama (vesnická domácnost téměř zcela, městská domácnost v menší míře). Dále bylo pro tuto domácnost charakteristické, že sama zajišťovala svou obranu, jelikož vnější útoky nebyly před vznikem silné státní moci nic výjimečného. Také mnohé konflikty v rámci dané domácnosti, které dnes běžně řeší soudy, se řešily v jejím prostoru. V neposlední řadě měla domácnost významnou funkci sociální, jelikož v ní probíhala i například profesní socializace dětí. Péče o nemocné a staré členy rodiny byla samozřejmostí. Typické také bylo, že člověk v té dané domácnosti prožil celý život, aniž by ji opustil.

Postupem času došlo k vzestupu státu a jeho organizací, přičemž Keller v tomto ohledu hovoří o „vyvlastnění domácností“. Jednalo se o proces, kdy bylo domácnostem odňato mnoho funkcí, které byly dříve výhradně v jejich režii. Nejzřetelnější byl tento proces v ekonomické oblasti, jelikož neustálé zvyšování daní mělo pro řadu domácností fatální následky. Z domácností, které byly původně samostatně fungujícími jednotkami, se stali konzumenti statků vyráběných jinými subjekty. Posun zaznamenala i sociální funkce domácnosti. Jelikož její jednotliví členové byli nuceni opustit její zdi a odejít například za prací, nebylo možno se více starat o její staré či nemohoucí členy a děti. Tuto funkci tak převzalo státem podporované školství a zdravotnictví. (Keller 1995: s. 54—57)

K důsledku těchto změn se Jan Keller vyjadřuje takto: *„Domácnosti a rodině bylo odňato vše, co ji nutilo držet pohromadě, ať se děje, co se děje. V prostoru postupně zaplňovaném formálními organizacemi specializovanými na řešení všech rozhodujících*

problémů přežití se stala domácnost a rodina postupně nadbytečnou. Bez vážnějších důsledků pro přežití svých členů mohla rodina ztratit (a také brzy ztratila) soudržnost a vnitřní solidaritu, která je nezbytná pouze u institucí, na nichž závisí reprodukce společnosti.“ Zároveň ale dodává, že rodina ještě není úplně „odepsaná“, především v zastávání péče o děti je její význam nenahraditelný. Dále k tomuto autor dodává, že zbavení rodiny některých jejích dalších funkcí vedlo k tomu, že poklesla potřeba setrvávat v první založené rodině, což mělo za následek rapidní rozpad manželství a zakládání manželství druhých. (Keller 1995: s. 58—59)

Aby si rodiny udržely alespoň částečně svou soudržnost, bylo nutné dané situaci podřídit způsob života a reagovat na nově vzniklou konkurenci. Mnohem více než dříve se tak zviditelnily rozdíly mezi rodinami, kde na jedné straně jejich jednotliví členové konstantně projevovali svou iniciativu a na straně druhé spíše pasivně přijímali rozhodnutí druhých. (Kovařík, Šmolka 1996: s. 15)

Co se týče změn, které jsem charakterizovala v předešlých odstavcích, v jednotlivých rodinách se objevovalo jejich odlišné vnímání a hodnocení. Reakcí rodin byla větší či menší otevřenost nebo naopak uzavřenost vůči těmto změnám. Buď se tedy rodina více uzavřela do svého prostoru a její členové se více semkli, nebo se rodiny začaly více angažovat a vyjadřovat svůj postoj. Oba procesy měly za následek posílení nebo oslabení rodinných vazeb a prověření prožívaných hodnot. Hodnoty jako „být způsobilý“ a „jít s davem“ nahradila individualita. (Kovařík, Šmolka 1996: s. 15)

Na následujícím přehledu je patrné pozitivní i záporné působení a také propojenost jednotlivých sfér v oblasti rodiny v současné době:

Ekonomická situace

- viditelné je především zvyšování nároků na výkony odvedené v práci a také na čas zde strávený, což se promítá v kvalitě i kvantitě času, který člověk může věnovat své rodině a dětem
- tržní hospodářství a vývoj cen významným způsobem ovlivňují orientaci člověka na práci, která se pro něj stává zdrojem rodinných financí
- významným faktorem v ekonomickém ohledu je také bytová situace, která zásadním způsobem ovlivňuje rozhodování o zakládání rodin a o vstupu do manželství, jelikož pro mladé lidi je otázka bytu jedna ze základních podmínek v tomto ohledu

- v souvislosti s ekonomickými podmínkami je významná také otázka nezaměstnanosti, která vede ke snižování životní úrovně rodin a je-li v rodině přítomna dlouhodobě, může přispívat ke vzniku konfliktů

Sociální podmínky

- v prostředí dnešní společnosti, která je k jednotlivci nadřazená méně než dříve, roste u člověka pocit vlastní odpovědnosti, ale stejně tak nespokojenosti s faktory určujícími podmínky pro rodinný život
- významným faktem je také vzdělanost žen a jejich vysoká míra zapojení do pracovního procesu, což je činí méně závislými na partnerech a zvyšuje potřebu synchronizovat rodinné a pracovní záležitosti
- postupně se v rodinách prosazuje větší zapojení otců do péče o děti a jejich výchovy
- mění se také míra vlivu působení rodiny, příbuzenstva, známých a skupin vrstevníků

Kulturní vlivy

- pro dnešní společnost je typický individualismus, který ale podlamuje vztahy uvnitř rodiny
- významným způsobem se také mění hodnota dětí, tím i vztahy uvnitř rodiny, výchovné procesy a mezigenerační vztahy
- rozšířeným pohledem na společnost se stal pragmatický, tedy určitým způsobem nezaujatý a věcný přístup, který zeslabuje vnímání některých tradičních hodnot a tedy i rodinnou pospolitost
- rodinné hodnoty a soudržnost také ovlivňuje konzumní orientace a životní styl založený na uspokojování potřeb, což souvisí s prvním bodem, tedy rozšiřováním individualismu v naší společnosti
- velký posun zaznamenalo také postavení žen ve společnosti, které se ubírá ke stále větší rovnoprávnosti
- změnil se také přístup k výchově dítěte směrem k většímu individualismu, který má přinést společenský úspěch
- stále více se v médiích, zejména v televizi či na internetu, objevují pořady určené pro děti a mládež, které jsou zaměřeny určitým způsobem „proti rodině“

Demografické procesy

- dochází ke snižování počtu dětí v rodině a zároveň k většímu výskytu faktorů, které konkurují rodičovskému vlivu, jako jsou již zmiňovaná média a dále vrstevníci či širší rodina
- snižování počtu dětí v rodině znamená i méně sil pro potenciální starost o rodiče ve stáří
- na tento fakt má vliv také vysoká míra rozvodovosti, kdy rozvedení lidé mívají nižší počet potomků či se svými dětmi po rozvodu ztrácí kontakt.

Působení těchto aspektů má za následek změny v charakteristice rodinného života a v zakládání manželství. Tradiční manželské rodině tak silně konkurují méně stabilní alternativy soužití. (Zpráva o rodině, [online].)

V návaznosti na předešlý text můžeme hovořit o vývoji rodiny tradiční směrem k moderní a postmoderní. V následující tabulce je tento vývoj přehledně zachycen:

Tabulka 1: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny

	TRADIČNÍ	MODERNÍ	POSTMODERNÍ
Struktura	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizovaná
Základní kapitál	ekonomický	ekonomické, sociální, kulturní	sociální, KULTURNÍ
Legitimizace	sex, děti	děti	NELEGITIMIZUJE
Role	komplementární, hierarchizované	segregované, komplementární	individualizované
Funkce	univerzální	pečovatelské, statusotvorné, citové	CITOVÉ
Autorita	otec	otec-matka, funkčně segregované	individualizovaná, slabá
Reprezentace diskursu	náboženský, církvní	občanský	masmediální
Mezigenerační přenos	patrilinéární, autoritativní	demokratický, smíšený	slabý

Zdroj: Možný (2006: s. 23), vlastní tvorba

Z této tabulky lze vyčíst, že pro tradiční rodinu bylo typické soužití více generací pod jednou střechou, mimoto byla rodina mnohdy rozšířená ještě o služebnictvo, takže se většinou jednalo o opravdu početnou *domácnost* (viz tento pojem výše v pojetí Kellera). Dalším typickým jevem bylo, že rodina byla ekonomicky soběstačná, což souvisí také s její funkční univerzálností, jež jsem taktéž zmínila v předchozím textu. Významným prvkem tradiční rodiny byl určitý monopol na sexuální život a plození dětí, toto mimo rodinu, potažmo manželství, legitimně neexistovalo. Co se týče rolí uvnitř rodiny, tak platila silná hierarchizace a hlavně to, že hlavou celé rodiny byl otec, jehož vliv byl opravdu značný a autoritativně prosazovaný. V neposlední řadě je důležité zmínit způsob myšlení a vystupování rodiny navenek, které bylo silně ovlivněno náboženstvím.

Moderní rodina už byla značně odlišná od tradiční, a to ve všech směrech. Nebyla již strukturovaná jako široká, ale uzavřela se do menšího prostoru jako rodina nukleární. Mnohé funkce byly takové rodině odňaty, rodině *de facto* zbyly pouze funkce pečovatelské, reprezentující rodinu navenek a funkce citové, přibýly funkce sociálního a kulturního charakteru. Sexuální život se v moderní rodině již neomezoval pouze na manželství, přibývalo párů, které spolu začínají pohlavně žít již před uzavřením sňatku, a to i díky rozmachu účinné antikoncepce. Manželská rodina byla však stále místem pro legitimní plození dětí. Role v rodině byly již více funkčně rozdělené, hlavou rodiny není pouze otec, i matka se v rodinné hierarchii posouvá výše. Způsob myšlení a vystupování rodiny navenek ovlivňuje sekularizace a probíhá spíše na občanské úrovni.

Co se týče rodiny postmoderní, posun od rodiny tradiční je zde opravdu markantní. Postmoderní rodinu nelze příliš zařadit do jedné „škatulky“, je silně individualizovaná, její vztahy jsou značně variabilní. Setkáváme se jak s manželskými páry, tak s lidmi žijícím takzvaně „na hromádce“, tak i s lidmi co preferují život single. Rodina již absolutně nepředstavuje jediné legitimní místo pro plození dětí, realita je taková, že přibývá dětí narozených mimo manželství a dokonce ubývá párů, které děti vůbec zplodí. Základní kapitál postmoderní rodiny představují sociální a především kulturní aspekty a ze všech dřívějších funkcí zbyla rodině již jen funkce citová, ostatní funkce jsou většinou plně v kompetenci státu a různých institucí. Způsob myšlení a vystupování rodiny navenek ovlivňují masmédiá, což je také nový prvek postmoderní doby.

O výše zmíněných jevech se v literatuře můžeme dočíst také v souvislosti s tzv. první a druhou demografickou tranzicí. První demografická tranzice je ohraničena polovinou 18. století, tedy obdobím modernizace, jejíž hlavní událostí byla průmyslová revoluce a s ní související industrializace a urbanizace. Tento demografický přechod se tak začal postupně šířit euroamerickými zeměmi a vyznačoval se zprvu významným a dlouhodobým poklesem úmrtnosti a později i plodnosti. (Hašková 2009: s. 26)

Druhá demografická tranzice je v literatuře vysvětlována jako soubor sociodemografických změn, které se postupně od 60. let 20. století více či méně projevovaly v evropských státech. Toto období je také charakterizováno jako předěl mezi dobou moderní a postmoderní. Změny, které se v rámci druhé demografické tranzice udály, měly jednak strukturální charakter, dále technologický charakter, který se vyznačoval mimo jiné rozvojem komunikačních technologií, počítačů a moderní antikoncepce a v neposlední řadě se změny projevovaly v oblasti kulturní, a to především jako změny hodnotových postojů. (Hašková 2009: s. 26)

Pro potřeby mé práce je stěžejní vývoj v České republice, budu tedy vycházet z dat a konkrétních čísel týkajících se rodinného chování právě v naší zemi, dostupných v literatuře a statistikách.

Ohledně rodinného chování v naší zemi bych ráda upozornila zejména na události po roce 1989, jelikož ty přinesly řadu významných změn, které ovlivnily vnímání hodnot.

Patří mezi ně výrazný pokles sňatečnosti a plodnosti, dále rozšíření alternativních forem soužití a nárůst dětí narozených mimo manželství. V literatuře demografického a sociologického charakteru existuje dvojí vysvětlení tohoto vývoje. Ten je na jedné straně chápán jako výsledek demokratizace společnosti, která přinesla mnoho nových příležitostí a také změn ve vnímání hodnot a je spojován s výše zmiňovanou druhou demografickou tranzicí. Na straně druhé je chápán jako důsledek strukturálních změn ve společnosti, co se zejména trhu práce týče, přičemž je zde zmiňováno především zvýšení nejistot v oblasti práce a celkově v ekonomické sféře. Toto ale neznámá, že by byl platný pouze jeden nebo druhý přístup, tyto dva přístupy se spíše překrývají a vzájemně doplňují. (Chaloupková 2010: s. 14)

Vybraným aspektům se budu dále konkrétněji věnovat v dalších kapitolách.

2.3 Charakteristika pojmu manželství

„Nepřipouštějte si omyl, že manželství znamená: posadit se a být šťastný.

Svatba není konec, ale začátek.

Začátek snahy každý den, dokonce každou hodinu znovu poznávat lidskost toho druhého, porozumět mu, odpustit a společně růst, snášet se a zrát.“

Edith Pilger

Manželství lze definovat jako společensky přijatelnou a právní formu koexistence muže a ženy, která zde existuje v celém průběhu dějin, ovšem jeho funkce a podoba se během vývoje nepochybně měnila. Jinak byla chápána práva muže a ženy a také práva a povinnosti ohledně péče o děti a jejich výchovy. Co se však v průběhu dějin neměnilo, je fakt, že úlohou manželství je ochrana rodiny, výchova dětí a také definice majetkových vztahů mezi jednotlivými členy rodiny. (Francová 2008: s. 1)

Základní zásady, na kterých funguje naše společnost, se o manželství vyjadřují jako o pevném citovém svazku mezi mužem a ženou, ve kterém jsou si oba rovni a jehož cílem je plození dětí a jejich řádná výchova. Takto fungující rodina, založena v manželství, je pak základem naší společnosti. (Kocourek 1998: s. 34—35)

Charakteristiku pojmu manželství najdeme také ve Velkém sociologickém slovníku (Linhart [et al.] 1996: 590), který se k této problematice vyjadřuje následovně: *„Legalizace „normálního“ manželství se provádí většinou sňatkem, který bývá (ne nutně) spojen s určitými rituály, jež jej předcházejí (námluvy, zasnoubení) i které jej provázejí (svatba). Dodávají manželství společenskou vážnost a zároveň naznačují jeho budoucí společenské i ekonomické postavení. Manželé se stávají příbuznými na nepokrevním základě. Na manželství se lze dívat také jako na proces permanentního vzájemného přizpůsobování partnerů, kteří se učí svým rolím, modifikují je, přijímají nové role. Musí se při tom vypořádat s každodenními stereotypními činnostmi i s mezními životními situacemi“.*

Protože pouhá definice pojmu manželství nestačí k jeho hlubšímu pochopení, nastíním v následující kapitole jeho dějinný vývoj, aby byla jasnější složitost této instituce.

2.4 Stručný přehled vývoje manželství

Význam a obsah společného života muže a ženy je otázkou zájmu výzkumů v průběhu dějin jednotlivých společností. Jedna teorie hovoří o monogamii jako nejranější formě manželství, ze které dále vzešla polygamie jako její úpadek. Tato teorie však není podložena důkazy. Jiná teorie se domnívala, že nejprve se vztahy projevovaly značnou promiskuitou, z čehož vzniklo polygamní a skupinové manželství a teprve později svazek monogamní. Jednalo se však také jen o určitou konstrukci. Pojem manželství však nelze chápat pouze jako určitou normu a je třeba si uvědomit fakt, že tomu není tak dávno, kdy se o manželství uvažovalo jen v souvislosti s rodem, kmenem nebo takzvanou velkorodinou. Takovéto pojetí manželství přináší otázku, zda je jeho podstata v nějakém smyslu vůbec stabilní. (Kasper 1997: s. 9)

Autor se v této souvislosti dále obrací k myšlenkám Tomáše Akvinského, který se ohledně přirozenosti manželství vyjadřuje v tom smyslu, že u člověka je viditelný přirozený sklon manželství uzavírat, ale děje se tak na základě jeho svobody, jejíž přirozenost je proměnlivá, stejně jako sama lidská přirozenost. Tento fakt způsobuje, že člověk je schopen přijímat formy manželství tak, jak se dějinně vyvinou. (Kasper 1997: s. 10)

Současná doba dává člověku jedinečnou příležitost a také právo si zvolit svou životní cestu, co se i mimo jiné výběru partnera, založení rodiny a plození dětí týče. Člověk má také právo se svobodně rozhodnout ohledně vstupu do manželství a stejně tak o jeho ukončení. (Plaňava 2000: s. 131)

S tím souvisí konstatování autorky Francové (2008: 2), že manželství je v současné době stále méně oblíbené, což dokládá snižování počtu uzavíraných sňatků a fakt, že téměř každé druhé manželství končí rozvodem, ačkoliv život v manželství přináší mnohé výhody oproti nesezdanému soužití. Mezi tyto výhody patří například majetková pravidla, práva dětí a závislých partnerů a pravidla související např. s nemocí partnera.

Vágnerová (2000: 335) tento fakt vysvětluje tím, že v současné době očekávají mladí lidé od svého protějšku v manželství mnohem více, než tomu bylo u generací před nimi. V minulosti měli manželé přesně určené role a tomu odpovídalo i jejich očekávání ohledně budoucího vztahu, což znamená, že se nepočítalo s určitým vzájemným souzněním, a to právě kvůli rozdílnosti obou pohlaví.

V průběhu posledních několika desítek let pozorujeme zásadní změnu ve vztazích, které se po stovky předchozích let měnily jen minimálně. Jedná se tedy o výraznou a rychle probíhající změnu, která má mimo jiné za následek to, že vztah muže a ženy se stal rovnoprávným ve všech aspektech. Ženy mají v současné době stejné právo na vzdělání a občanskou angažovanost, značně se projevuje jejich nezávislost na mužích, a to jak v ekonomické sféře, tak i v oblasti rodičovství. (Zpráva o rodině, [online].)

Další významná změna se udála v oblasti vztahů mezi rodiči a dětmi, jelikož dnes je ve výchově stěžejní rozvíjet individualitu dítěte, která má vést k jeho následnému snadnému uplatnění ve společnosti a nejen k adaptaci do zaběhnutých kolejí dané společnosti. Tyto změny lze na jednu stranu hodnotit velmi pozitivně, ale na stranu druhou s sebou přináší také značná úskalí. Předně, manželé žijící v již zmiňovaném rovnoprávném vztahu, se musí navzájem respektovat v různých ohledech (pracovní povinnosti, názory na výchovu, trávení volného času), což činí jejich vztah zranitelnějším a je potřeba vyzrálého přístupu obou z partnerů. V případě nenaplnění tohoto požadavku přichází ve vztahu konflikt a krize. (Zpráva o rodině, [online].)

Rauscher (1996: 24—26) poukazuje na to, že odkládání uzavírání manželství může mít i svá pozitiva. Hovoří v této souvislosti zejména o faktoru vyzrálosti jedince, který je stěžejní při hledání ideálního partnera pro založení rodiny. Dále říká, že mladý a nezkušený jedinec může v případě partnerských problémů reagovat nevyzrálé, často pak dochází k tomu, že partnera opustí a zakládá nový partnerský vztah. Tato neochota k řešení partnerských problémů a velká míra nezodpovědnosti vůči druhému vede ke vzniku vztahů mimo manželství, které jsou charakteristické svou nestálostí a křehkostí.

Stejný názor zastává Langmeier a Krejčířová (2004: 178), podle kterých *„má manželství nejvyšší šanci na uspokojivé ustavení a trvalost, jestliže do něj vstupují lidé už v podstatě zralí, osobně vyrovnaní a zdraví. Je ovšem pravda, že člověk ještě i později stále sbírá zkušenosti a učí se, tedy zraje. Ale přece jen je zřejmě pravdivý obecný záměr, že manželství je nejcitlivějším testem osobní zralosti.“*

Vyslovují zde tedy myšlenku, že člověk není bytost neomylná a jeho charakter a osobnost zraje postupem času a celkově se vyvíjí. Vstup do manželství je však velký životní krok a člověk by si měl vše dobře rozmyslet, než se pro něj rozhodne. Ačkoliv je v dnešní době vcelku jednoduché manželství rozvázat, tento krok může mít dalekosáhlé

důsledky, zejména pokud se v manželství vyskytnou děti, což člověk mnohdy vůbec nebere v úvahu.

Pro dítě, které přijde o svůj domov vlivem rozvodu rodičů, je totiž nelehké definovat vztah k sobě a k ostatním. Aby mohl být naplněn požadavek úcty k rodičům, je třeba, aby dítě mělo možnost se s nimi shodnout, což v případě, že je dítě již v útlém dětství ponecháno samo sobě či střídá svůj domov u více osob, nelze uskutečnit. Lásku, úctu a respekt, které v takovém případě dítěti chybějí, nejde něčím jen tak lehce nahradit a už vůbec ne hmotnými dary, kterými se rodiče mnohdy snaží takovou situaci vyřešit. (Život z víry 1998: s. 165)

Mladí lidé uzavírající manželství častokrát již brzy po uzavření sňatku zjišťují, že jejich soužití je diametrálně odlišné od toho, co očekávali. Rozplynou se jim tak jejich sny o porozumění, kvalitní komunikaci, trvale fungujícím intimním vztahu a o rozvíjení vlastní osobnosti atd. I nepatrné neshody mohou vyústit v krizi, ze které se manželé snaží uniknout prostřednictvím rozvodu. Mohou tak činit partneři, kteří přes všechnu péči o děti zapomněli pečovat také o svůj vztah, či tací, kteří zjistili, že po odchodu dospělých potomků z rodiny již nemají nic, co by je drželo spolu. Stejně tak nastavení rolí muže a ženy v dnešní době je pro vztah zatěžující. Na jedné straně mnoho manželských párů zvládá skloubit manželský život s pracovním, na straně druhé však mnoho manželství strádá vlivem pracovní zátěže a tím vzniklým napětím. (Život z víry 1998: s. 249)

Zjevným faktem dnešní doby je, že manželství ztrácí svou hodnotu jakožto celoživotní svazek a instituce. Příčinou mohou být již zmíněné zkreslené představy o manželství, navíc prožívané každým z partnerů odlišným způsobem, či častá zkušenost s rozpadem manželství v rámci vlastní rodiny. Už jen pojetí manželství jako instituce je pro mnohé odrazující. Člověk manželství pojímá spíše jako záležitost svého soukromého života a oddací list a různé mravní a právní normy jsou pro něj nepodstatné, svazující a znevažující osobu. U mladé generace tak vyvstávají otázky ohledně potřebnosti manželství a možností mimomanželského soužití. (Život z víry 1998: s. 249—250)

Pro konkrétnější vyjádření vývoje manželství budu používat demografický pojem *sňatečnost*. Vzhledem k charakteru mé práce se opět zaměřuji na vývoj manželství v České republice, přičemž vycházím z dat dostupných z literatury a statistik.

V souvislosti s vývojem sňatečnosti v naší zemi můžeme hovořit o třech obdobích. První probíhalo po válce a jeho konec je ohraničen 60. lety 20. století. Pro tuto etapu je příznačné uzavírání většího počtu sňatků a nižší věk lidí při vstupu do manželství. K tomuto trendu mohlo přispět například i snížení hranice zletilosti z 21 na 18 let. (Demografický informační portál, [online])

Fialová a kol. (2000: 11) jako další významný vliv na tuto situaci uvádí zejména prostředky sociální politiky naší země, kdy manželům byly nabízeny například výhodné novomanželské půjčky.

Druhá etapa, která je ohraničena 60. lety 20. století a začátkem let devadesátých, je charakterizována vysokou mírou sňatečnosti. Konkrétně v 60. letech byla sňatečnost u mužů na hodnotě 90 % a u žen 95 % a průměrný věk, ve kterém lidé uzavírali manželství, byl přibližně 21,5 let u žen a 24,2 let u mužů. Zejména 70. léta se vyznačovala dalším zvýšením sňatečnosti a nejvíce sňatků tohoto období pozorujeme v roce 1973, kdy se blížila hodnotě 100 000 uzavřených svazků. (Demografický informační portál, [online])

Poslední etapa, která trvá prakticky dodnes, je ohraničena počátkem 90. let a charakterizuje ji vcelku rapidní pokles sňatečnosti svobodných lidí, tedy tzv. prvosňatečnosti. V závislosti na tomto faktu se zvýšil i průměrný věk, ve kterém lidé uzavírali první manželství, a sice na přibližně 26 let u žen a na skoro 29 let u mužů v roce 1999. Tento trend pokračoval i nadále, kdy v roce 2003 byla prvně zaznamenána historicky nejnižší sňatečnost od první světové války, a sice v počtu méně než 50 tisíc sňatků. (Demografický informační portál, [online])

Naopak od roku 2004 následoval mírný růst sňatečnosti, který byl nejzřetelnější v roce 2007, kdy se počet uzavřených sňatků blížil 60 000. Poté přišel opět viditelný pokles, výrazný zejména v roce 2011.

Pro lepší vizualizaci výše popisované druhé a třetí etapy přikládám graf znázorňující vývoj sňatečnosti v letech 1950 až 2012.

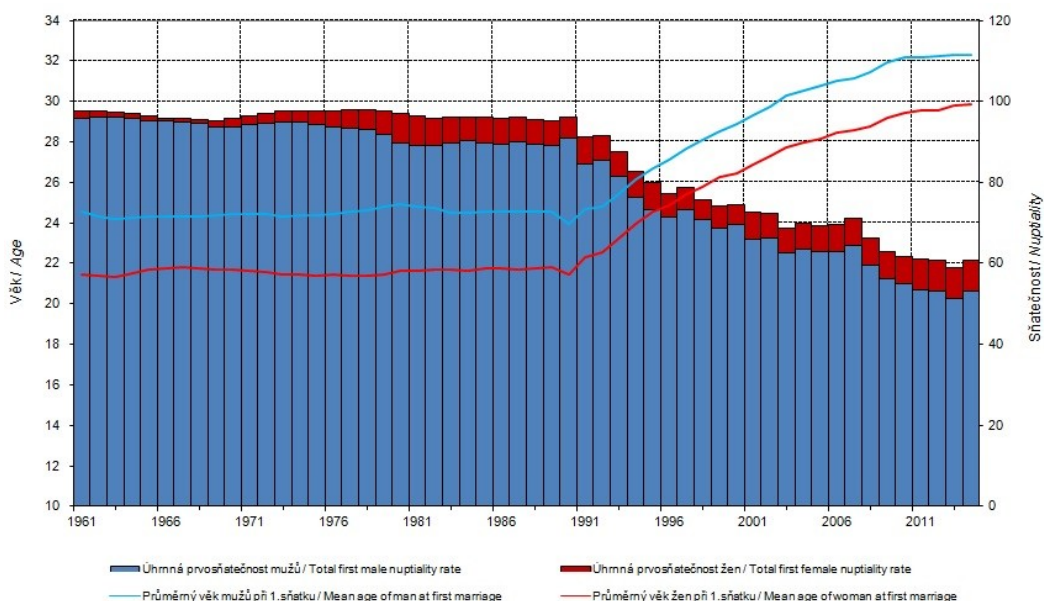
Graf 1: Počet sňatků v ČR v letech 1950—2012

Zdroj: Vše pro svatby, ([online])

Zde přikládám graf znázorňující vývoj věkové struktury mužů a žen uzavírajících první manželství. Jeho rapidní zvýšení nastalo, jak jsem již výše zmínila, v 90. letech, která přinesla mimo jiné nové politické uspořádání, což lidem zpřístupnilo atraktivní možnosti seberealizace, které upřednostňovali před řešením otázek manželství.

Graf 2: Ukazatele sňatečnosti v letech 1961—2014

Zdroj: ČSÚ, ([online])

Jestliže se zabýváme tématem vývoje manželství, nelze opomenout aspekt rozvodovosti. Ten jsem již v předešlém textu okrajově zmínila a charakteristické je, že nabyl v několika posledních desítkách let značné významnosti. Stejně jako u předešlých témat ohledně rodiny a manželství, i o rozvodovosti budu hovořit na úrovni vývoje na našem území. Jedná se však o téma velice obsáhlé a pro potřeby mé práce se na aspekt rozvodovosti zaměřím čistě jen z hlediska jeho vlivu na hodnotu rodiny a manželství, kterou ve své práci řeším.

Na předchozích stranách své práce jsem zdůrazňovala důležitost rodiny, která je mimo jiné primárním místem pro vytváření hodnotových postojů jedinců. Ti si ze své orientační rodiny odnáší vzorce chování, které je ovlivňují v jejich dalším životě, potažmo partnerském vztahu, a proto je důležité, v jakém rodinném prostředí vyrůstají, zda jsou vychováni oběma rodiči atd. Právě rozvod rodičů totiž může mít na jejich budoucí život velký vliv.

V historii byla otázka rozvodu pojmána různými způsoby a zejména kultury, které silně ovlivňovala křesťanská víra, umožňovaly takovou rozluku manželství jen výjimečně, což se samozřejmě projevilo i v právním vědomí lidí. (Francová 2008: s. 2)

Katolická církev nezná pojem rozvod, hovoří se zde o *neplatném manželství*. To znamená, že se u daného manželství posuzuje, zda bylo právoplatně uzavřeno, tedy zda vůbec vzniklo. V tomto případě musí být splněna jedna ze tří podmínek. První z nich je chyba v manželském souhlasu, který je např. neúplný nebo je manželství uzavřeno jakoby na zkoušku, kdy člověk počítá s tím, že v případě nesnázi se rozvede. Dalším důvodem mohou být tzv. manželské překážky, kdy člověk nemůže uzavřít manželství např. s určitou osobou. Třetím důvodem je chyba formy uzavření manželství, jelikož toto má své dané náležitosti. (Katolický týdeník, [online])

Katolický týdeník ([online]) dále uvádí situace, kdy se lidé obrací na církevní soud s tím, že považují manželství za neplatné. Je to například v situaci, kdy jejich manželství již nefunguje, a rozhodli se pro uzavření nového manželství. Často je to v situaci, kdy chce žena vyřešit stav rozpadlého manželství pro svůj vnitřní klid a smíření, ačkoliv nové manželství zakládat nehodlá. Dosáhnout prohlášení manželství za neplatné není však tak jednoduché a samozřejmě, stává se tak přibližně u dvou třetin posuzovaných případů, kde lidé doloží nezvratné důkazy, což mohou být výpovědi manželů, svědků a různé dokumenty.

Faktem však je, že v České republice drtivá většina snoubenců volí civilní obřad, pro církevní sňatek se rozhodne asi jen desetina párů. Z roku 2010 pochází údaj, že ročně je v České republice oddáno přibližně 52 tisíc párů, přičemž katolický obřad volí asi šest tisíc z nich. (Christnet.cz, [online])

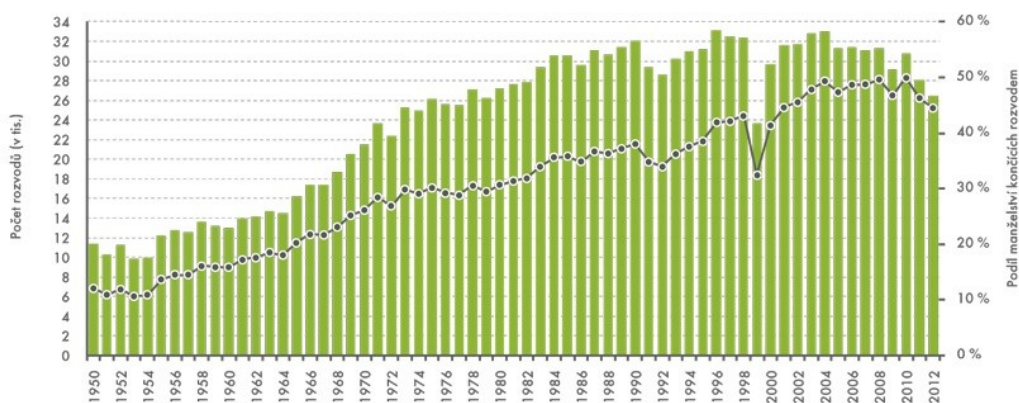
Ve svém dalším pojednání o rozvodu manželství se tedy zaměřím na rozvody civilních svazků, pro které jsou typické odlišné charakteristiky.

Co se týče příčin, které vedou k rozvodu manželství, mezi nejčastějšími byla uváděna rozdílnost povah a názorů manželů (kolem 40 % případů), dále je častým aspektem nevěra a alkoholismus na straně muže, u žen je to stejně tak aspekt nevěry či neuváženého sňatku. (Zpráva o rodině, [online])

Pro vývoj na našem území je typické zvyšování rozvodovosti již od 2. světové války a ve větší míře pak od 90. let. K jednorázovému výraznějšímu snížení rozvodovosti došlo v roce 1999, což bylo ale následkem novela zákona o rodině z předešlého roku, který přinesl nové postupy a zejména zpřísnil podmínky rozvodů manželství s nezletilými dětmi. (Zpráva o rodině, [online])

Z následujícího grafu můžeme dále vyčíst, že od roku 2000 docházelo opět k výraznému zvyšování počtu rozvodů, přičemž v roce 2010 končilo rozvodem 50 % manželství. V následujících letech ale došlo k nepatrnému zmírnění tohoto vývoje a rozvodovost činila okolo 44 %.

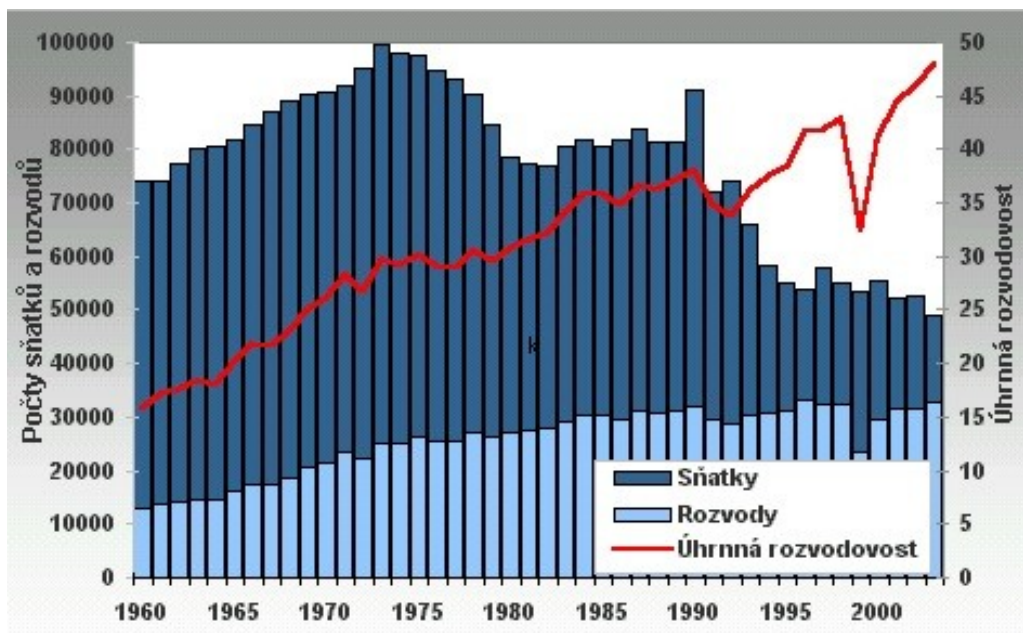
Graf 3: Počet rozvodů a jejich podíl k manželství v letech 1950–2012

Zdroj: Statistika a my – měsíčník Českého statistického úřadu, ([online])

Na následujícím grafu lze názorně vidět trend snižování počtu uzavíraných sňatků a zároveň nárůst rozvodovosti.

Graf 4: Sňatky, rozvody a úhrnná rozvodovost na našem území od r. 1960

Zdroj: Demografický informační portál, ([online])

Velice citlivým tématem v oblasti rozvodů je přítomnost dětí v rozvádějícím se manželství. Rozvod je totiž psychickou zátěží pro každého člena rodiny bez rozdílu věku, přičemž nelze počítat s tím, že děti se nedotkne, pokud jej ještě nechápu, nevnímají, či o něm nehovoří. Ačkoliv ne vždy musí být rozvod pro děti traumatizující, zejména pokud se v tomto ohledu rozvádějící se rodiče chovají ohleduplně a empaticky, ale rozvodu často předchází doba větší či menší rodinné krize, kdy rodiče mohou být méně vnímaví k potřebám dítěte. (Rodina.cz, [online])

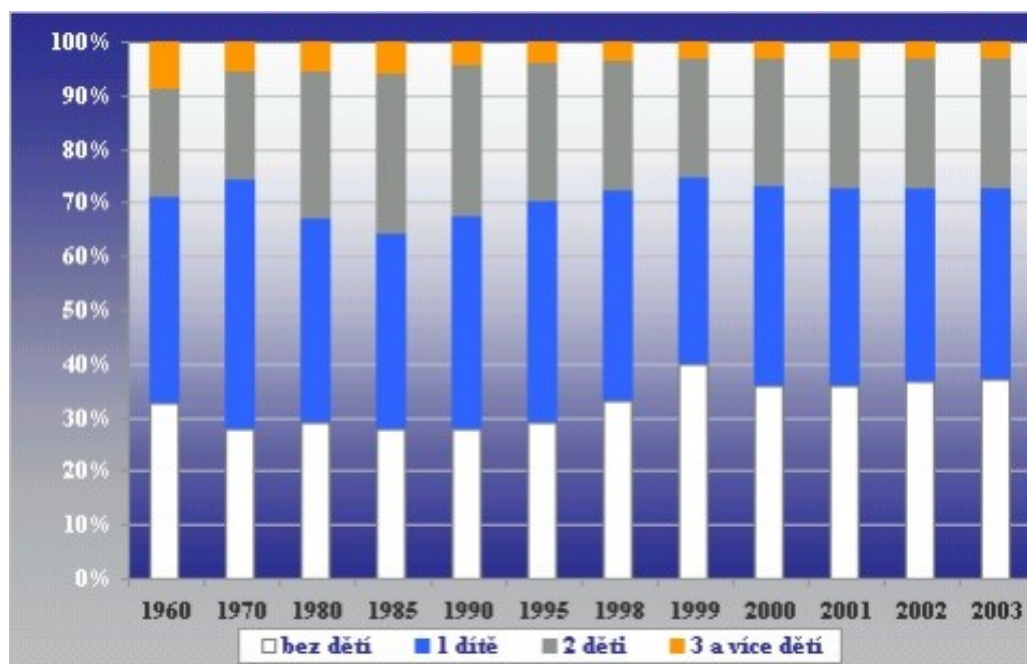
Růst rozvodovosti vede k tomu, že přibývá dětí poznamenaných tímto procesem. V letech 1960-1990 se prakticky neměnil podíl rozvádějících se manželství bez dětí, který činil zhruba 30 % z celku, ale zato stoupal podíl rozvedených manželství se dvěma dětmi (zhruba 3,6ti násobný početní nárůst). Do 90. let bylo typické, že manželé si pořizovali děti již jako velmi mladí v počátcích svého manželství, kdy také přicházely první krize, a proto byl rozvod u rodin s malými dětmi častým jevem. Od 90. let se trend rozvodů manželství s nezletilými dětmi mírně snižoval a rostla spíše rozvodovost u bezdětných párů. I přesto ale tvořila rozvádějící se manželství s dětmi téměř 67 % z celku (konkrétně v roce 1998). Statistiky celkově udávají, že v letech 1990-2000

přišlo vlivem rozvodu o denní kontakt s jedním z rodičů více jak 340 000 tisíc dětí. (Týden manželství, [online])

Všeobecný trend snižující se úroveň plodnosti měl za následek růst rozvodů spíše manželství s jedním dítětem, což představovalo 55 % z celkového počtu rozvádějících se manželství s dítětem a v letech 1999 a 2000 toto číslo bylo již na úrovni 58 %. Zároveň v důsledku tohoto trendu, klesala rozvodovost u rodin se dvěma a více dětmi. Další trend následoval od roku 1996, kdy docházelo k poklesu počtu i podílu rozvodů manželství s nezletilými dětmi a přibývalo rozvodů spíše u těch bezdětných, vlivem odkládání sňatků a početí prvního dítěte. Na další vývoj pak měla vliv novela zákona o rodině, kterou jsem již zmiňovala, tudíž v roce 1999 došlo k úbytku rozvodů manželství s dětmi o více než třetinu. O rok později ale rozvodovost začala opět stoupat. (Týden manželství, [online])

Zde přikládám graf pro lepší vizualizaci výše popisovaného vývoje, kde můžeme najít vývoj rozvodovosti právě z hlediska počtu dětí v manželství.

Graf 5: Struktura rozvodů podle počtu nezletilých dětí v letech 1960-2003

Zdroj: Týden manželství, ([online])

Od roku 2003 do současnosti lze konstatovat, že se struktura rozvodů manželství s nezletilými dětmi nijak výrazně nemění, na jednu rozvádějící se dvojici s nezletilými dětmi připadá průměrně 1,5 dítěte. (ČSÚ, [online])

Rozvodem vzniklá neúplná rodina se může potýkat s řadou nesnází a přináší s sebou zcela nové situace pro všechny její členy. Mezi tyto nesnáze můžeme zařadit zhoršení ekonomické a sociální situace rodiny a řada problémů se bezprostředně týká dětí. Jelikož v naprosté většině případů zůstane v takové rodině sama matka s dětmi, je velikým problémem chybějící mužský faktor, což je ještě umocněno tím, že se dítě setkává s ženským faktorem jak doma, tak v předškolním i základním vzdělávání. Často se mění i přístup matky a jejího okolí k dítěti, což ovlivňuje jeho celkový psychický vývoj a odlišuje se tak od dětí vyrůstajících v úplných rodinách. (Týden manželství, [online])

Shrneme-li pojednání o rozvodu manželství v ČR, je nutno podotknout, že právě jeho vývoj, který jsem na předešlých stranách nastínila, negativně ovlivňuje hodnocení manželství. To mnoho lidí vnímá jen jako úřední akt, v některých případech dokonce značně svazující, což dokládá pokles sňatečnosti, který na našem území proběhl. Pokud se již páry ke svatbě odhodlají, alarmujících necelých 50 % jich končí u soudu při rozvodovém stání. Mezi nejvýznamnější důvody, které vedou manželské páry k rozvodu, patří rozdílnost povah a názorů, které se projevují například v ekonomické a pracovní oblasti, dále ve výchově dětí nebo otázkách trávení volného času. Tyto aspekty souvisí mimo jiné s rostoucím akcentem na individualitu člověka a jeho seberealizaci.

Jako velice závažný fakt se mi jeví přítomnost dětí v rozvádějících se manželstvích, především je-li v takovémto manželství již určitou dobu před rozvodem přítomna vztahová krize. Děti potřebují mít určité vzory, které si s sebou nesou do budoucího života, potřebují cítit, že jsou milovány a zároveň být pevně vedeny a mít jasně vymezené hranice, bezpodmínečně potřebují pocít bezpečí. K tomu je potřeba pevné rodinné zázemí, jasné hodnoty a zásady. (Ethos.cz, [online])

U lidí, kteří vyrůstali v rozvedených rodinách a některý z výše zmíněných aspektů u nich chybí, se mohou ve zvýšené míře vyskytnout deprese, mívají výraznější problémy s učením a mohou vykazovat agresivní chování, dále v dospělosti častěji plodí děti mimo manželství a i rozvodovost je u nich vyšší. (Ethos.cz, [online])

2.4.1 Alternativy manželství

V návaznosti na předchozí podkapitoly, kde jsem charakterizovala změny, které se udály při vývoji rodiny a manželství, bych se na tomto místě ráda věnovala různým alternativám manželského života, které v posledních desítkách let získávají čím dál tím větší popularitu právě v opozici k manželství.

Za jejich rozmachem vězí, jak jsem již v předešlém textu zmínila, mimo jiné určitá pohodlnost lidí v otázkách vztahu, kdy se nechtějí vůbec vázat či odsouvají věk, kdy vstupují do manželství, případně je pro ně sňatek jen zbytečnou úřední taškařicí. Dalšími faktory, kvůli kterým lidé manželství neuzavírají nebo jej odsouvají, mohou být nedostatečné finance, potřeba vzdělání, kariéry atd.

Pro soužití mimo manželství se používá rozmanitá terminologie. Můžeme tak hovořit o nesezdaném soužití, manželství na zkoušku, kohabitaci, dále o životě „na hromádce“ či „na psí knížku“ a z angličtiny pochází výraz Living Apart Together, přičemž toto soužití je specifické tím, že každý z partnerů má oddělenou domácnost a finance.

Autorky Vohlídalová a Maříková (2011, [online]) se zmiňují o odlišnostech alternativ manželského soužití a manželství, kdy hovoří o nižší míře plodnosti a menší stabilitě nesezdaných soužití, ale také o větší míře svobody v takovémto alternativním svazku, který s sebou ovšem nese také menší míru sociálních jistot.

Významný český psycholog a manželský poradce Petr Šmolka (2002, [online]) upozorňuje na fakt, že ačkoliv se mnohé dvojice v otázkách nesezdaného soužití shodnou a takový styl života jim vyhovuje, ve větší míře případů je takováto shoda určitým způsobem strojená. Jeden z partnerů (většinou žena, případně ten více citově angažovaný) totiž často k uzavření sňatku inklinuje více než druhý a setrvání v nesezdaném svazku pro něj představuje lepší variantu než případný rozchod kvůli této neshodě. Rozdíly mezi pohlavími jsou v tomto případě jednoduše vysvětlitelné. Založení rodiny totiž představuje pro ženu, jakožto nositelku řady tradic (oslav svátků, narozenin, Vánoc atd.), významnější hodnotu než pro muže.

Okolo tématu různých forem nesezdaných soužití koluje mnoho mýtů. Jedním z nich je podle Šmolky (2002, [online]) představa, že takováto forma soužití je stabilnější než manželství, jelikož je oběma aktérům takového vztahu zajištěno dobrovolně ve vztahu setrávat. To autor vyvrací s tím, že právě chybějící bariéra ve

formě rozvodu může vést k řadě neuvážených rozhodů. Na druhou stranu samozřejmě tato rozvodová bariéra nemůže být všespásná. A rozhodně neplatí, že čím vyšší bariéra, tím pevnější a harmoničtější svazek. Někdy tomu může být právě naopak, žití v takovém svazku může být zbytečně frustrující pro kteroukoliv ze zúčastněných stran.

Také téma takzvaného manželství na zkoušku s sebou může nést mnoho nejasností. Toto soužití je charakterizováno jako „*dočasný stav před manželstvím*“, ale bylo by mylné předpokládat, že takto pojatý vztah bude lépe připraven na budoucí manželství. Jak autor s kapkou ironie dodává, partneři si tak sice mohou snadno zjistit, jak jsou schopni se shodnout v otázkách péče o domácnost apod., ale následná manželství se určitě nerozvádí kvůli neshodám ohledně mytí nádobí či žehlení prádla. Šmolka (2002, [online])

Dalším ze specifických a hojně diskutovaných životních stylů je život single, kdy člověk žije sám, bez dlouhodobě trvajících vážného vztahu. V tomto případě se rozlišuje život single dobrovolný, kdy člověk takový způsob života sám vyhledává a preferuje, je to tedy určitá životní strategie. Dále se rozlišuje život single nedobrovolný, který je výsledkem například rozchodu s partnerem a momentálního hledání nového vztahu.

Vágnerová (2000: 342) hodnotí životní styl singles jako silně individualistický, zaměřený na osobní potřeby, kdy je rodina chápána spíše jako přítěž.

Dále charakterizuje aspekty tohoto způsobu života jednak z hlediska výhod, které přináší, ale i nevýhod, které jsou pro něj typické. Zmiňuje se mimo jiné o tom, že člověk žijící single má větší soukromí, je více nezávislý a nečelí prakticky žádným faktorům, které by omezovaly jeho životní styl. Dále má větší možnost měnit svůj styl života, obohacovat jej o nové zážitky a přátele s nejrůznějšími zájmy a nabývat různorodé sexuální zkušenosti.

Jako nevýhody se autorce jeví jednak možnost toho, že člověk ztratí schopnost navazovat jakékoliv dlouhodobější vztahy, či to, že nebude schopný změnit tento zaběhlý životní styl a bude sociálně izolovaný. K tomu dodává, že po uvědomění si této skutečnosti mohou přijít deprese a pocit osamocení, zejména v době, kdy například přátelé ve stejném věku začnou zakládat rodiny. Další riziko vidí v možnosti ztráty určitých životních příležitostí, což vlastně souvisí s předešlým aspektem.

3 Výzkumné šetření

Problematika hodnot a hodnotových orientací je častým tématem různých výzkumů, jelikož se jedná o dynamicky se vyvíjející aspekt v životě každého člověka. Ve své práci se zaměřuji na jednu ze specifických oblastí lidského života a hodnot, a sice na oblast rodiny a manželství. Informace potřebné ke zrealizování výzkumného šetření jsou obsaženy v teoretické části mé práce, kde je použita metoda analýzy literárních zdrojů. Ve výzkumné části je pak respondentům předložen dotazník, jehož cílem je popsat a analyzovat hodnotu manželství v opozici k aspektům seberealizace a k možnosti nesezdaného soužití. Takto získaná data jsou následně vyhodnocena a okomentována.

3.1 Stanovení výzkumného cíle

Cílem výzkumu je popsat a analyzovat hodnotu manželství u nesezdaných lidí v současné době, v opozici k aspektům seberealizace a k možnosti nesezdaného soužití. Dále je ve výzkumu reflektováno především hledisko toho, zda jsou respondenti věřící či nevěřící a zda má tento fakt vliv na jejich vnímání hodnoty manželství a rodinného života. Stejně tak je pro výzkum důležité, zda respondenti pocházejí z úplných či rozvedených rodin a zdali tento fakt ovlivňuje jejich vnímání hodnoty manželství a rodinného života. Toto vše zároveň představuje dílčí cíle výzkumu, které vedou k formulaci jednotlivých hypotéz výzkumného šetření.

3.2 Určení hypotéz

Hypotéza č. 1: Respondenti budou více preferovat aspekty seberealizace a nesezdaného soužití před uzavřením manželství.

Hypotéza č. 2: Pro věřící respondenty bude hodnota manželství vyšší než pro nevěřící respondenty.

Hypotéza č. 3: Respondenti z rozvedených rodin budou více preferovat nesezdané soužití oproti respondentům z úplných rodin.

3.3 Metodika výzkumu

Vzhledem k povaze výzkumného problému se jedná o výzkum kvantitativní, jelikož je zaměřen na sběr a analýzu většího množství dat od více respondentů. Sběr dat je prováděn pomocí dotazníku, kde se vyskytují otázky jak uzavřené, tak polouzavřené a otevřené.

3.3.1 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je jednou z metod pro sběr dat, a to v rámci vědeckého i nevědeckého zkoumání. Cílem takto nastaveného výzkumu je popis zkoumané oblasti a je často využíván zejména pro jeho jednoduchost a nenáročnost. Kvantitativní metoda je vhodná pro širší sběr dat s velkým množstvím respondentů. Dotazování probíhá nejčastěji formou dotazníků, které jsou následně zpracovány a vyhodnoceny. Pro kvantitativní výzkum je typická dedukce z výsledků, kdy se z dat od velkého množství respondentů dospívá k nějakému závěru. Jedná se tedy o postup od obecného k jednotlivému. (Survio blog, [online])

Kroky uskutečněné v kvantitativním výzkumu mají určitou posloupnost. Budeme-li se vyjadřovat obecně, tak na začátku každého kvantitativního výzkumu je určitý *nevyhovující stav*, který je potřeba řešit, ale neví se jak. Proto následuje *formulace hypotéz*, které představují předpoklad tohoto nevyhovujícího stavu a způsob pro jeho nápravu. Následuje *výběr metody zkoumání* na základě hypotéz a výzkumných cílů. Pak již dochází k samotnému *sběru dat od respondentů*, jejich *analýza a implementace závěrů*, tedy aplikace dat vzniklých z výzkumu do původního nevyhovujícího stavu. (Survio blog, [online])

3.3.2 Dotazníková metoda

Metoda dotazníku je charakterizována jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*.“ Kladené otázky se mohou vztahovat k vnějším nebo vnitřním jevům (což mohou být postoje, motivy, atd.) Samotný dotazník pak tvoří předem pečlivě připravené otázky, které jsou seřazeny určitým způsobem a na které respondent odpovídá písemně. (Chrásková 2007: s. 163)

Jednotlivé položky dotazníku lze rozdělit do několika kategorií, a sice podle *cíle*, *pro který je položka určena*, dále podle *formy požadované odpovědi* a *obsahu*, na který se položka ptá.

Dle *cíle, pro který je daná položka určena*, hovoříme o položkách *kontaktních*, které plní funkci navázání kontaktu mezi výzkumníkem a respondentem. Jedná se o jednoduché otázky, které mají respondentovi přiblížit záměr výzkumu. Dalšími položkami jsou *funkcionálně psychologické*, které se využívají například k přechodu od jednoho tématu k druhému, či k odlehčení po sérii náročnějších otázek. Hovoříme také o *kontrolních položkách*, jejichž prostřednictvím se kontroluje věrohodnost jednotlivých odpovědí a dále o položkách *filtračních*, díky kterým jsou z výzkumu vyřazováni jedinci nepotřební pro daný výzkum. (Chráška 2007: s. 164—165)

Dle *formy požadované odpovědi*, tedy způsobu, jakým respondent odpovídá v dotazníku, hovoříme o položkách *otevřených* a *uzavřených*. *Otevřené* položky respondentovi pouze určují, k čemu se má vyjádřit, ale nenabízí mu předem připravené odpovědi. Respondent tak zde lépe a přesněji vyjádří svůj názor, což výzkumníkovi poskytuje hlubší proniknutí do zkoumané věci, ale takovéto položky jsou náročnější na vyhodnocování, kdy je nutné provést dodatečnou kategorizaci. *Uzavřené* položky mají již předem připravené možnosti odpovědi, ze kterých respondent vybírá, tudíž zde výzkumník nemůže proniknout tolik do hloubky, ale zároveň je pro něj jednodušší samotné vyhodnocování výzkumu. Uzavřené položky můžeme dále dělit na dichotomické a polytomické. U dichotomických položek jsou možné jen dvě vylučující se odpovědi (např. ano – ne) a u polytomických jsou možné více než dvě odpovědi. V rámci polytomických položek můžeme dále hovořit o položkách výběrových, výčtových a stupnicových. Ve výběrových položkách je v nabídce jasně daný počet určitých odpovědí, ze kterých si respondent musí vybrat. Může se ale stát, že výzkumník takto nepostihne všechny možné odpovědi, a proto se do dotazníků v tomto případě přidává možnost „jiná odpověď“. Položky tohoto typu se nazývají polouzavřené. Do výběrových položek řadíme i tzv. škálové položky, kdy respondent přiřazuje své odpovědi k určitému stupni na předložené škále. Dále u výčtových položek může respondent vybrat současně více odpovědí a konečně u stupnicových položek respondenti seřazují předložené odpovědi dle určitých kritérií (Chráška 2007: s. 165—166)

Dle *obsahu, na který se položka ptá*, hovoříme o položkách zjišťujících fakta, které jsou jednoduché na vyplňování a zařazují se zejména na začátek dotazníku, ale pro odlehčení dotazníku se mohou zařazovat i v průběhu dotazování. Často mají dichotomický charakter. Dále sem patří položky zjišťující znalosti nebo vědomosti,

kteřé je třeba klást s velikou opatřností, aby řípádná respondentova neznalost neměla vliv na jeho další vyplňování dotazníku. A v neposlední řadě sem patří také položky zjišťující mínění, postoje a hodnoty, které mohou pro respondenta být taktěž citlivé a měly by se tedy pokládat s opatřností a rozvahou. (Chráška 2007: s. 168)

Dotazník, který jsem sestavila pro svou diplomovou práci, obsahuje otázky jak otevřené, tak polouzavřené a uzavřené. Otázky uzavřené mají většinou charakter kontaktní položky, kdy jsou zjišťovány základní údaje o respondentovi, v polouzavřených otázkách je brán ohled na to, že respondent si nemusí vybrat z předem nabízených možností a otevřené otázky jsou v dotazníku zařazeny pro hlubší průnik do zkoumané věci.

Otázek je v dotazníku celkem dvanáct, včetně úvodních položek demografického charakteru, jsou přehledně řazeny a jednoduše formulovány, tudíž jsou pro respondenty snadno vyplnitelné. Co se týče obsahu dotazníku, je zaměřen jednak na aspekt, zda je respondent věřící či nevěřící, dále z jakého rodinného prostředí pochází a zda to má vliv na jeho vnímání rodinného života. Velká část dotazníku je pak věnována zjišťování hodnotové orientace respondenta v oblasti manželství, jeho alternativ a možností seberealizace.

3.3.3 Výzkumný soubor

Výzkumný vzorek tvoří nesezdaní, věřící a nevěřící lidé, oslovení zejména z časových a finančních důvodů na sociálních sítích. Ve výběru výzkumného vzorku je použita metoda sněžové koule, kdy prostřednictvím již oslovených respondentů jsou do vzorku doporučováni další lidé a tím dojde k jeho teoretickému nasycení.

Výzkumný vzorek tak výsledně tvoří 110 dosud nesezdaných respondentů ve věkovém rozmezí 20 až 33 let, z čehož je 65 žen (59 %) a 45 mužů (41 %), dále je z celkového počtu všech respondentů 44 věřících (40 %), 60 respondentů je nevěřících (55 %) a zbylých 6 respondentů (5 %) si není svou vírou jisto.

3.4 Vyhodnocení výsledků výzkumu

V této části práce popíši nejprve výsledky otázek, které byly respondentům položeny, a následně se budu věnovat jednotlivým souvislostem, které jsou důležité pro naplnění dílčích cílů výzkumu.

Věkovou strukturu respondentů a jejich zastoupení dle pohlaví jsem charakterizovala již výše, nyní se tedy zaměřím na otázku víry v Boha, což je zároveň první z faktorů důležitých pro naplnění jednoho z dílčích cílů mé práce. V následující tabulce je tento fakt přehledně zpracován společně s ohledem na pohlaví respondentů.

Tabulka 2: Rozdělení respondentů dle aspektu víry v Boha a pohlaví (v počtním vyjádření a v %)

Víra v Boha		Pohlaví		Celkem muži a ženy
		žena	muž	
ano	počet	28	16	44
	podíl	43 %	36 %	40 %
ne	počet	32	28	60
	podíl	49 %	62 %	55 %
nevím	počet	5	1	6
	podíl	8 %	2 %	5 %

Zdroj: vlastní tvorba

Z této tabulky je tedy patrné, že mezi respondenty bylo 28 žen (43 %), které věří v Boha, dále 32 žen (49 %) nevěřících a 5 žen (8 %) si nebylo svou vírou jisto. Mezi muži bylo 44 (40 %) věřících, dále 60 (55 %) nevěřících a 6 mužů (5 %) si nebylo svou vírou jisto.

Z pohledu na celkový vzorek mého výzkumu bylo 44 respondentů (40 %) věřících, dále 60 (55 %) nevěřících a 6 respondentů (5 %) si nebylo svou vírou jisto.

Kromě věku, pohlaví a aspektu víry bylo u respondentů v úvodu výzkumu zjišťováno dále to, zda pochází z rodiny úplné či rozvedené, což byl také faktor potřebný pro naplnění dalšího z dílčích cílů práce. Tento aspekt jsem rozlišila z hlediska pohlaví respondentů a přehledně zanesla do následující tabulky.

Tabulka 3: Rozdělení respondentů dle typu rodiny a pohlaví (v početním vyjádření a v %)

Typ rodiny		Pohlaví		Celkem muži a ženy
		žena	muž	
úplná	počet	39	18	57
	podíl	60 %	40 %	52 %
rozvedená	počet	24	26	50
	podíl	37 %	58 %	45 %
jiná	počet	2	1	3
	podíl	3 %	2 %	3 %

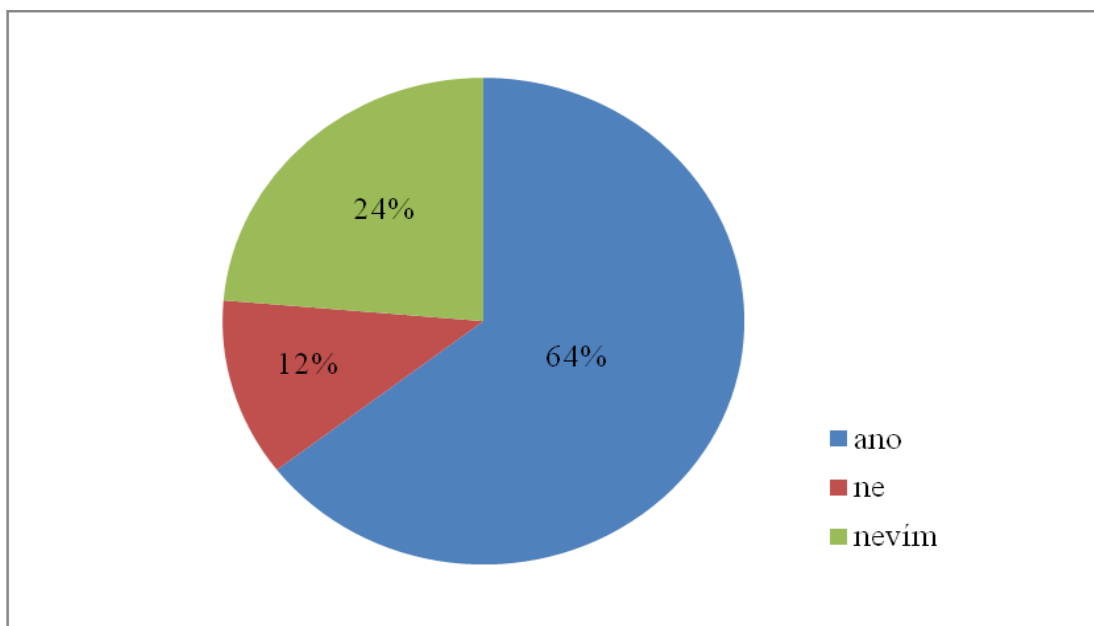
Zdroj: vlastní tvorba

Z výše uvedené tabulky je patrné, že mezi respondenty bylo 39 žen (60 %), které pocházely z úplné rodiny, dále 24 žen (37 %) z rozvedené rodiny a 2 ženy (3 %) uvedly možnost jiné. Z celkového počtu mužů, kteří se zúčastnili výzkumu, bylo 57 (52 %) z úplné rodiny, 50 (45 %) z rozvedené rodiny a 3 muži (3 %) zvolili možnost jiné.

Pokud budeme hovořit v číslech celého souboru, 57 respondentů, tedy 52 % pocházelo z úplné rodiny, dále 50 respondentů, což činí 45 % z celku, pocházelo z rozvedené rodiny a 3 respondenti (3 % z celku) označili v tomto případě možnost jiné. U této možnosti respondenti ve dvou případech odpověděli, že pocházejí z rodiny nikdy nesezdané, přičemž v jednom případě se rodina po patnácti letech rozpadla a v případě druhém zůstala nesezdaná do nynějška. U třetí odpovědi tohoto typu respondent uvedl, že mu jeden z rodičů zemřel již v respondentovu raném věku.

V souvislosti s výše uvedeným byla respondentům položena také otázka, zda dle jejich názoru ovlivnila rodina, ve které vyrůstali, tedy rodina tzv. *orientační*, jejich postoje k manželství a rodinnému životu. Na následujícím grafu jsou názorně shrnuty odpovědi na tuto otázku.

Graf 6: Podíl respondentů dle jejich názoru ohledně vlivu orientační rodiny na jejich postoje k manželství a rodinnému životu

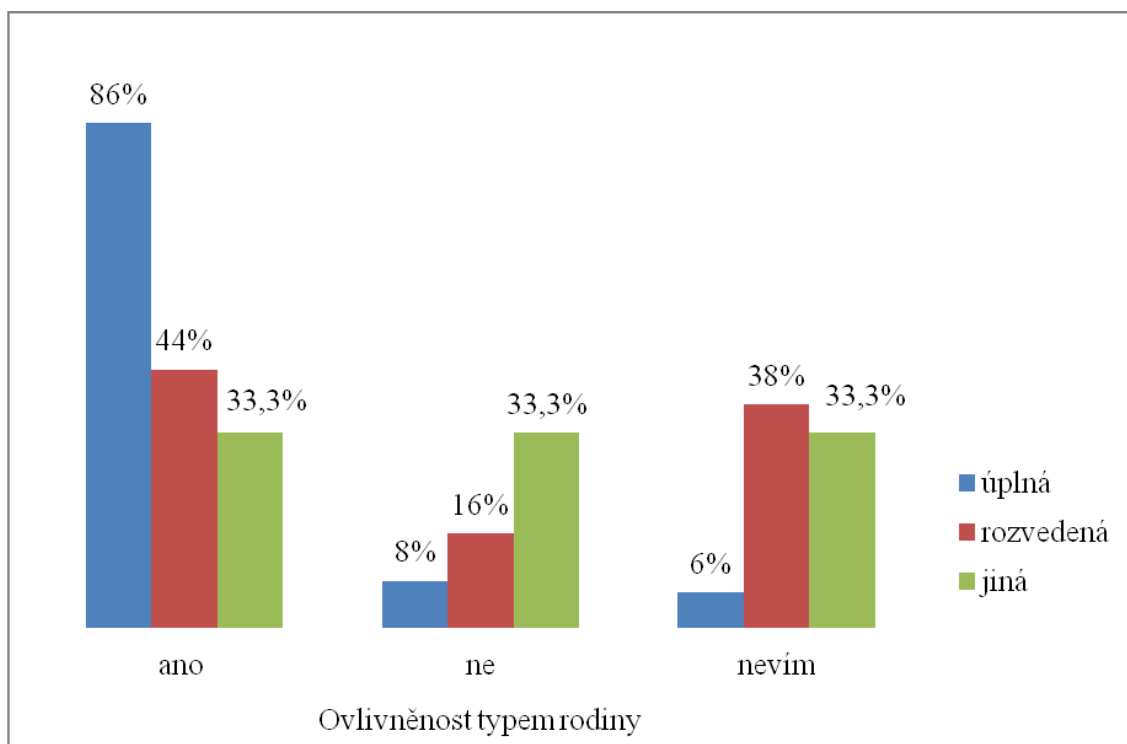

Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu lze vyčíst, že 64 % oslovených respondentů cítí, že jejich hodnoty a postoje ohledně manželství a rodinného života ovlivňuje rodina, ve které vyrůstali, dalších 12 % respondentů si nemyslí, že by na tento fakt měla jejich rodina vliv a 24 % oslovených si v tomto ohledu není jisto.

Pokud uvedeme do souvislosti typ orientační rodiny respondentů a jejich názor na míru ovlivnění postojů k manželství a rodinnému životu právě touto rodinou, můžeme na následujícím grafu vidět vzájemný vztah těchto dvou aspektů.

Graf 7: Názor respondentů ohledně míry ovlivnění postojů k manželství a rodinnému životu jejich orientační rodinou

Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu je patrné, že drtivá většina respondentů pocházejících z úplné rodiny cítí, že tato rodina ovlivnila jejich současné postoje k manželství a rodinnému životu, přičemž nepatrná část respondentů si toto nemyslí či si není jista. Co se respondentů z rozvedených rodin týče, zde odpovědi tolik jednoznačné nebyly. S nepatrným rozdílem zde vynikal názor, že orientační rodina ovlivňuje postoje respondentů k manželství a rodinnému životu, ale zároveň se našlo téměř shodně respondentů, kteří si v tomto ohledu nebyli jisti. Nejmenší část těchto respondentů jednoznačně odpověděla, že se necítí být ovlivněna svou orientační rodinou. Odpovědi respondentů, kteří označili v otázce o typu orientační rodiny možnost „jiná“, byly stejnoměrně rozloženy do všech třech možností, tedy „ano“, „ne“ i „nevím“.

Další otázka ve výzkumném šetření zjišťovala hodnotovou orientaci respondentů, přičemž celkové výsledky jsem přehledně zpracovala do následující tabulky.

Tabulka 4: Hodnotové orientace respondentů výzkumného šetření dle pohlaví

Hodnota	velmi důležité		spíše důležité		spíše nedůležité		zcela nedůležité	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
zdraví	59	43	6	2	x	x	x	x
vzdělání	21	13	41	27	3	5	x	x
kariéra	9	9	37	26	15	9	4	1
vysoká životní úroveň	6	7	31	24	24	12	4	2
všeobecný přehled	20	15	32	21	13	9	x	x
cestování	11	8	27	24	23	12	4	1
trávení volného času s přáteli	28	22	35	19	2	4	x	x
vlastní zájmy	28	26	30	19	7	x	x	x
zajímavý, vzrušující život	13	20	29	16	20	8	3	1
poznávání nových partnerů	6	13	14	11	25	11	20	10
manželství	35	10	15	12	9	13	6	10
početí dítěte	39	8	18	18	7	13	1	6
víra v Boha	20	6	7	9	11	4	27	26

Zdroj: vlastní tvorba

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že mezi hodnotami dotázaných respondentů hraje jednu z nejdůležitějších rolí zdraví, které jako „velmi důležité“ označilo 59 žen (91 % ze všech dotázaných žen) a jako „spíše důležité“ jej označilo 6 žen (9 %). Velmi obdobně odpovídali muži, kdy odpověď „velmi důležité“ zvolilo 43 mužů (96 %) a „spíše důležité“ zvolili 2 muži (4 %).

Jako další významný faktor se ukázalo být vzdělání, jelikož 21 žen (32 %) jej označilo jako „velmi důležité“ a dalších 42 žen (63 %) jako „spíše důležité“. Jen 3

zbývající ženy (5 %) tuto položku označily jako „spíše nedůležité“. U mužů byly výsledky opět podobné, kdy 13 mužů (29 %) označilo vzdělání jako „velmi důležité“ a 27 mužů (60 %) jako „spíše důležité“. Pro zbylých 5 mužů (11 %) pak bylo vzdělání „spíše nedůležité“.

Další položkou v dotazníku, kterou měli respondenti ohodnotit, byla kariéra. V tomto případě označilo 9 žen (14 %) možnost „velmi důležité“ a 37 žen (57 %) „spíše důležité“. Možnost „spíše nedůležité“ označilo 15 žen (23 %) a „zcela nedůležité“ 4 dotázané ženy (6 %). Muži v této otázce odpovídali tím způsobem, že 9 z nich (20 %) označilo kariéru odpovědí „velmi důležité“, dále 26 mužů (58 %) „spíše důležité“. Dalších 9 mužů (20 %) označilo tuto otázku možnostmi „spíše nedůležité“ a pouhý 1 muž (2 %) vybral možnost „zcela nedůležité“. Zde se ukázalo, že pro většinu dotázaných mužů i žen je aspekt kariéry v jejich životě důležitý.

V otázce vysoké životní úrovně označilo 6 dotázaných žen (9 %) možnost „velmi důležité“, dále 31 žen (48 %) „spíše důležité“, 24 žen (37 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“ a poslední 4 ženy (6 %) označily možnost „zcela nedůležité“. U mužů byly odpovědi v tomto případě také dost podobné, jelikož 7 mužů (16 %) označilo možnost „velmi důležité“, dalších 24 mužů (53 %) „spíše důležité“, 12 mužů (27 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“ a poslední 2 (4 %) označili možnost „zcela nedůležité“. Pro větší polovinu žen i mužů tedy také vysoká životní úroveň představuje významný fakt v jejich životě.

Také všeobecný přehled se ukázal být významnou položkou v životě dotázaných respondentů, kdy 20 žen (31 %) označilo možnost „velice důležité“, dalších 32 (49 %) „spíše důležité“ a zbylých 13 žen (20 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“. Co se týče odpovědí mužů, tak 15 z nich (33 %) označilo možnost „velmi důležité“, dalších 21 mužů (47 %) označilo „spíše důležité“ a zbylých 9 (20 %) vybralo položku „spíše nedůležité“. Shodných 80 % žen i mužů tedy považuje všeobecný přehled za důležitý. Tato položka samozřejmě souvisí s aspektem vzdělání, které se ukázalo pro respondenty jako velmi zásadní.

Další zkoumanou položkou ve výzkumu byla důležitost cestování. Možnost „velmi důležité“ vybralo v tomto případě 11 žen (17 %), „spíše důležité“ se cestování ukázalo pro 27 oslovených žen (42 %), dalších 23 žen (35 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“ a 4 ženy (6 %) považují cestování za „zcela nedůležité“. V této otázce dále

odpovědělo 8 mužů (18 %) možností „velmi důležité“, dalších 24 mužů (53 %) vybralo možnost „spíše důležité“, pro 12 mužů (27 %) je cestování „spíše nedůležité“ a pouze pro 1 osloveného muže (2 %) je cestování „zcela nedůležité“.

Jako další významná hodnota se ukázal aspekt trávení volného času s přáteli, a sice pro 28 dotázaných žen (43 %), které zvolily možnost „velice důležité“, 35 žen (54 %) označilo možnost „spíše důležité“ a pouhé 2 ženy (3 %) považují tento aspekt za „spíše nedůležitý“. Stejně tak důležitý se tento aspekt ukázal i pro oslovené muže, kdy 22 z nich (49 %) označilo možnost „velice důležité“, dalších 19 (42 %) vybralo možnost „spíše důležité“ a pouze 4 muži (9 %) označili v tomto případě položku „spíše nedůležité“.

V otázce ohledně důležitosti vlastních zájmů odpovědělo 28 dotázaných žen (43 %) možností „velmi důležité“, dalších 30 žen (46 %) se přiklonilo k možnosti „spíše důležité“ a zbylých 7 oslovených respondentek (11 %) zvolilo možnost „spíše nedůležité“. Muži v této otázce využili pouze dvě možnosti odpovědi a pro 26 z nich (58 %) jsou vlastní zájmy „velmi důležité“ a pro zbylých 19 dotázaných mužů (42 %) se jeví jako „spíše důležité“. Tato položka výzkumného šetření potvrdila významnost potřeby seberealizace, která se ukázala u žen i mužů stejná.

Další položka v dotazníku se ptala na důležitost zajímavého a vzrušujícího života pro respondenty. 13 žen (20 %) odpovědělo na tuto položku výběrem možnosti „velmi důležité“, dalších 29 žen (45 %) vybralo možnost „spíše důležité“, 20 respondentek (31 %) označilo možnost „spíše nedůležité“ a pro zbylé 3 oslovené ženy (4 %) je tento aspekt „zcela nedůležitý“. Muži v této otázce odpovídali podobně, a sice 20 z nich (44 %) označilo možnost „velice důležité“, dalších 16 (36 %) „spíše důležité“, 8 respondentů (18 %) označilo „spíše nedůležité“ a pouhý 1 respondent (2 %) vybral možnost „zcela nedůležité“. Opět se tedy ukázalo, že pro 65 % žen a dokonce 80 % mužů je aspekt zajímavého a vzrušujícího života důležitý či dokonce velmi důležitý.

Výzkum byl zaměřen také na to, jak je pro respondenty důležité poznávat nové partnery, přičemž 6 dotázaných žen (9 %) zvolilo možnost „velmi důležité“, pro dalších 14 žen (22 %) je toto „spíše důležité“, 25 respondentek (38 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“ a pro zbylých 20 žen (31 %) je toto „zcela nedůležité“. U mužů byly odpovědi na tuto položku rovnoměrně rozloženy, přičemž 13 dotázaných (30 %) zvolilo možnost „velmi důležité“, dalších 11 (24 %) mužů vybralo „spíše důležité“, shodných

11 respondentů (24 %) a posledních 10 dotázaných (22 %). Z výsledků je tedy patrné, že ačkoliv pro naprostou většinu žen je aspekt poznávání nových partnerů spíše nedůležitý až zcela nedůležitý, muži v této věci neodpovídali zcela jednoznačně. Toto může samozřejmě souviset s tím, zda se dotázaní respondenti nacházejí momentálně ve vztahu či nikoliv.

Další položka v dotazníku zjišťovala u respondentů důležitost manželství v jejich životě. V tomto případě odpovědělo 35 dotázaných žen (54 %) možností „velmi důležité“, 15 žen (23 %) zvolilo možnost „spíše důležité“, pro dalších 9 žen (14 %) je manželství v jejich životě „spíše nedůležité“ a pro zbylých 6 (9 %) je „zcela nedůležité“. Muži odpovídali v této otázce tak, že 10 z nich (22 %) považují manželství za „velmi důležité“, dalších 12 (27 %) označilo možnost „spíše důležité“, 13 respondentů (29 %) vybralo možnost „spíše nedůležité“ a pro zbylých 10 (22 %) mužů je manželství v jejich životě „zcela nedůležité“. Tato dotazníková položka přinesla zjištění, že pro 77 % dotázaných žen je manželství v jejich životě velice důležitý či spíše důležitý aspekt, zatímco muži takto reagovali v 49 % odpovědí. Pokud se na tuto otázku podíváme z hlediska celku, 65 % dotázaných respondentů uvedlo, že je pro ně manželství v jejich životě velice důležité či důležité a pro zbylých 35 % je aspekt manželství v jejich životě spíše nepodstatný či zcela nepodstatný.

Respondenti byli také dotázáni ohledně důležitosti početí dítěte v jejich životě, kdy 39 dotázaných žen (60 %) zvolilo odpověď „velmi důležité“ dalších 18 žen (28 %) vybralo možnost „spíše důležité“, 7 (11 %) jich pak zvolilo položku „spíše nedůležité“ a pouze 1 žena (1 %) zvolila možnost „zcela nedůležité“. U mužů dopadl průzkum tak, že 8 z nich (18 %) volilo možnost „velmi důležité“, dalších 18 (40 %) vybralo odpověď „spíše důležité“, 13 respondentů (29 %) se přiklonilo k odpovědi „spíše nedůležité“ a zbylých 6 (13 %) odpovědělo „zcela nedůležité“. V tomto případě jsme došli k výsledku, že pro 88 % dotázaných žen je početí dítěte v jejich životě významnou hodnotou a jen pro 12 % není tento aspekt až tolik důležitý. Muži se vyjádřili v 58 % případů také ve smyslu důležitosti početí dítěte a zbylých 42 % nepovažují tento aspekt za tolik důležitý. Celková čísla nám ukazují, že 75 % dotázaných respondentů chápe početí dítěte jako významný aspekt svého života a zbylých 25 % respondentů to takto nevnímá.

Poslední položkou této sady otázek byla důležitost víry v Boha. Pro přesnost uvádím, že z celkového počtu 110 dotázaných bylo 44 věřících (40 %). Z těchto

respondentů odpovědělo 26 (59 %) možností „velice důležité, dalších 14 (32 %) využilo možnost „spíše důležité“ a zbylí 4 respondenti (9 %) označili možnost „spíše nedůležité“.

Následovala sada otázek, která u respondentů zjišťovala, které hodnoty vnímají jako důležité ve vztahu. Do následující tabulky jsem přehledně zpracovala výsledná data.

Tabulka 5: Vnímání hodnot respondentů dle jejich důležitosti ve vztahu

Hodnota	velmi důležité		spíše důležité		spíše nedůležité		zcela nedůležité	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
láska	61	34	4	9	x	2	x	x
věrnost	58	34	6	10	1	1	x	x
důvěra	64	33	1	12	x	x	x	x
pochopení	56	27	8	18	1	x	x	x
sex	15	19	36	22	14	4	x	x
komunikace	52	26	13	19	x	x	x	x
společné zájmy	15	18	44	23	6	4	x	x
uzavření manželství	32	9	10	13	16	11	7	12
početí dítěte	38	9	17	15	8	14	2	7

Zdroj: vlastní tvorba

Z této tabulky vyplývá, že první z uvedených hodnot, tedy láska, má pro respondenty ve vztahu zásadní význam a místo. Celkem 61 žen (94 %) u této možnosti označilo položku „velmi důležité“ a zbylé 4 ženy (6 %) vybraly možnost „spíše důležité“. Muži u této položky označili v 34 případech (76 %) možnost „velice důležité“, dále 9 z nich (20 %) označilo „spíše důležité“ a pro zbylé 2 (4 %) je toto „spíše nedůležité“.

Další položkou byl aspekt věrnosti, kdy 58 dotázaných žen (89 %) označilo možnost „velice důležité“, dalších 6 (9 %) považuje toto za „spíše důležité“ a pouze

1 respondentka (2 %) označila možnost „spíše nedůležité“. V tomto ohledu odpovídali muži téměř totožně, 34 z nich (76 %) označilo možnost „velice důležité“, dalších 10 respondentů (22 %) vybralo označení „spíše důležité“ a zbylý 1 respondent (2 %) označuje toto jako „spíše nedůležité“.

Aspekt důvěry se pro respondenty ukázal být ve vztahu také velmi důležitým, jelikož 64 dotázaných žen (98 %) uvedlo možnost „velmi důležité“ a pouze 1 respondentka (2 %) označila možnost „spíše důležité“. Odpovědi mužů byly rozptýleny také do dvou kategorií, a sice 33 z nich (73 %) označilo „velice důležité“ a 12 respondentů (27 %) vybralo možnost „spíše důležité“.

Další zkoumanou hodnotou byl aspekt pochopení, který je pro respondenty rovněž důležitý. 56 dotázaných žen (86 %) jej označilo za „velmi důležitý“, dalších 8 žen (12 %) jako „spíše důležitý“ a jediná 1 respondentka (2 %) jej označila za „spíše nedůležitý“. Muži se při odpovědích na tuto otázku pohybovali ve dvou kategoriích, přičemž 27 z nich (60 %) označilo možnost „velmi důležitý“ a zbylých 18 (40 %) „spíše důležitý“.

V této sadě otázek byli respondenti dotazováni také ohledně důležitosti sexu ve vztahu. 15 dotázaných žen (23 %) v tomto ohledu označilo možnost „velmi důležité“, dalších 36 žen (55 %) vybralo „spíše důležité“ a pro zbylých 14 respondentek (22 %) je toto „spíše nedůležité“. Muži na tuto otázku odpovídali v poměru 19 mužů (42 %), kteří označili možnost „velmi důležité“, dalších 22 (49 %) vybralo „spíše důležité“ a zbylí 4 muži (9 %) označili možnost „spíše nedůležité“. Tato položka se tedy ukázala jako významná u obou pohlaví, přičemž u mužů je patrná důležitost o něco větší.

U aspektu komunikace ve vztahu byla zjištěna také značná významnost pro respondenty, kdy 52 dotázaných žen (80 %) označilo možnost „velmi důležité“ a zbylých 13 respondentek (20 %) vybralo možnost „spíše důležité“. Podobně odpovídali i muži, kteří ve 26 případech (58 %) vybrali možnost „velmi důležité“ a v 19 případech (42 %) označili možnost „spíše důležité“.

Také společné zájmy tvoří dle respondentů značně důležitý aspekt ve vztahu. 15 žen (23 %) označilo u této položky možnost „velice důležité“, dalších 44 (68 %) vybralo „spíše důležité“ a zbylých 6 (9 %) vybralo odpověď „spíše nedůležité“. 18 dotázaných mužů (40 %) odpovědělo možnostmi „velice důležité“, dalších 23 mužů

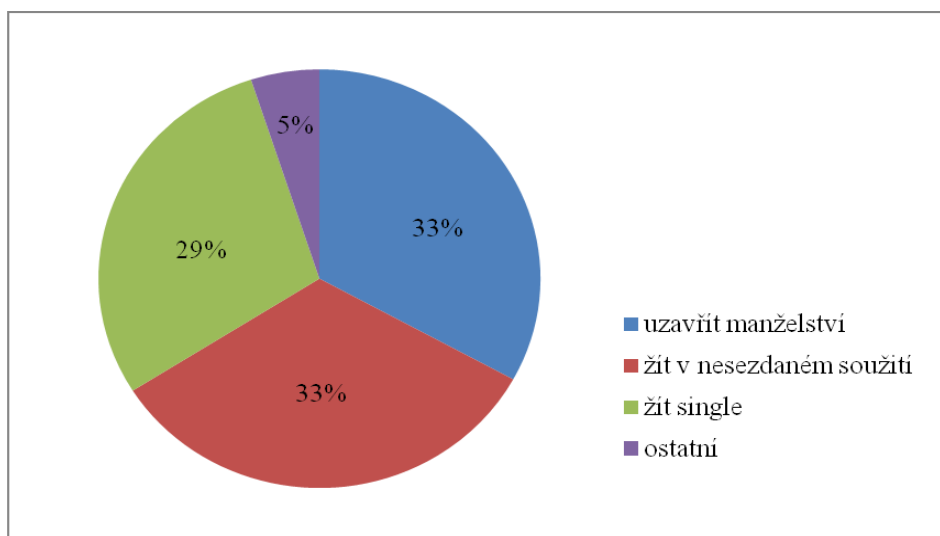
(51 %) vybralo možnost „spíše důležité“ a zbylí 4 dotázaní muži (9 %) označili možnost „spíše nedůležité“.

Co se týče důležitosti manželství ve vztahu, odpovědělo 32 dotázaných žen (49 %) možností „velice důležité“, dalších 10 dotázaných (15 %) vybralo „spíše důležité“, 16 respondentek (25 %) toto vnímá jako „spíše nedůležité“ a zbylých 7 žen (11 %) toto označilo za „zcela nedůležité“. 9 dotázaných mužů (20 %) v tomto případě označilo možnost „velmi důležité“, dalších 13 respondentů (29 %) vybralo možnost „spíše důležité“, pro 11 mužů (24 %) je toto „spíše nedůležité“ a pro zbylých 12 (27 %) dokonce „zcela nedůležité“. Pokud tedy shrneme výsledky u žen a mužů, dojdeme k závěru, že pro 65 % žen je aspekt manželství ve vztahu důležitý, zatímco u mužů je tento aspekt důležitý z 49 %. Celkově je aspekt manželství ve vztahu důležitý pro 58 % všech dotázaných respondentů a 42 % tento aspekt za až tak důležitý nepovažuje.

Poslední položkou této sady otázek byl aspekt početí dítěte, kdy 37 dotázaných žen (57 %) uvedlo jako odpověď „velmi důležité“, dalších 18 (28 %) se vyjádřilo odpovědí „spíše důležité“, 8 respondentek (12 %) se vyjádřilo možností „spíše nedůležité“ a pro 2 zbylé respondentky (3 %) je toto „zcela nedůležité“. 9 dotázaných mužů (20 %) odpovědělo možností „velmi důležité“, dalších 15 (33 %) vybralo možnost „spíše důležité“, pro 14 respondentů (31 %) je toto „spíše nedůležité“ a pro zbylých 7 mužů (16 %) „zcela nedůležité“. Aspekt početí dítěte ve vztahu je tedy významný pro 85 % dotázaných žen a jen 53 % dotázaných mužů. Celkově je toto důležité pro 72 % všech dotázaných respondentů.

Následovala otázka zaměřená na nejbližší plány respondentů ohledně partnerského (ne)soužití. Výsledky jsem zanesla do grafu na následující straně.

Graf 8: Plány respondentů ohledně partnerského (ne)soužití v nejbližší době

Zdroj: vlastní tvorba

Z grafu je patrné, že uzavřít manželství preferuje v nejbližší době 33 % dotázaných respondentů, stejně tak 33 % respondentů preferuje žít v nesezdaném svazku. Dalších 29 % respondentů preferuje žít single a zbylých 5 % uvedlo možnost „ostatní“.

Ačkoliv by se z výsledků této otázky mohlo zdát, že pro pouhých 33 % dotázaných je tedy uzavření manželství důležité, nemůžeme tento fakt tímto způsobem zobecnit, jelikož u dotázaných respondentů přesněji nevíme, v jaké fázi současného vztahu se nacházejí a jestli vůbec nějaký vrah momentálně mají.

Jak respondenti vnímají manželství a nesezdané soužití, respektive jaké výhody a nevýhody tyto způsoby života podle nich přináší, se lépe ukázalo v následujících otevřených otázkách, kde se respondenti k těmto aspektům vyjařovali.

Pro vyhodnocení těchto otevřených otázek jsem si nejprve stanovila tzv. kódovací klíč, pomocí kterého jsem následně jednotlivé výpovědi zařadila do příslušných kategorií. Jelikož se odpovědi respondentů ve velké míře opakovaly, vznikly takto kategorie, které uvádím v následujícím přehledu.

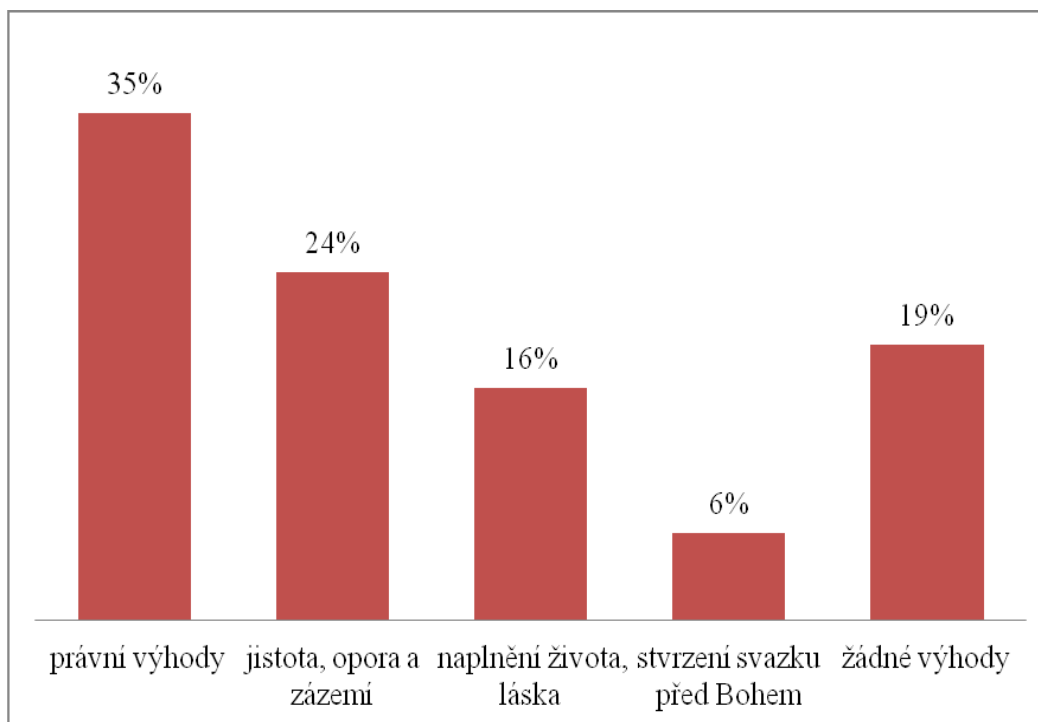
U odpovědí na otázku „*V čem vidíte VÝHODY života v manželství? Doplňte, prosím:*“ vznikly po přidělení kódovacího klíče následující kategorie:

- právní výhody
- jistota, opora a zázemí
- naplnění života, láska

- stvrzení svazku před Bohem
- žádné výhody

V jakém poměru jednotliví respondenti v této otázce odpovídali, jsem přehledně zachytila na grafu na následující straně.

Graf 9: Výhody života v manželství dle dotázaných respondentů

Zdroj: vlastní tvorba

Z výše uvedeného grafu je patrné, že nejvíce respondentů, tedy v tomto případě 35 % všech dotázaných, vidí výhody manželství v právních aspektech, dalších 24 % dotázaných vidí v manželství aspekt jistoty, opory a zázemí, 19 % respondentů se vyjádřilo v tom smyslu, že v životě v manželství neshledávají žádné výhody a posledních 6 % dotázaných vidí v manželství stvrzení svazku před Bohem.

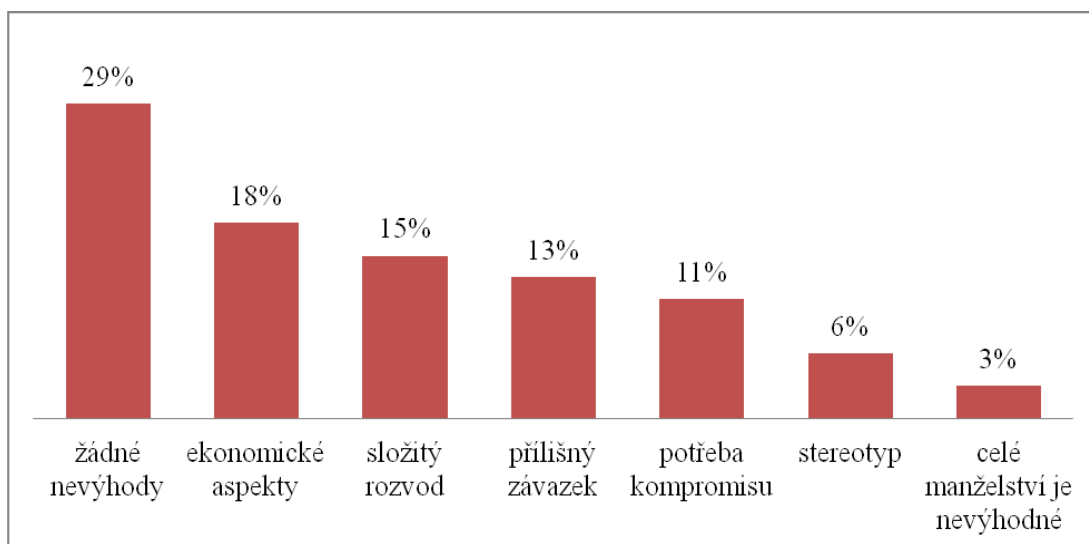
U odpovědí na otázku „*V čem vidíte NEVÝHODY života v manželství? Doplňte, prosím:*“ vznikly po přidělení kódovacího klíče následující kategorie:

- žádné nevýhody
- ekonomické aspekty
- složitý rozvod
- přílišný závazek
- svázání smlouvou

- potřeba kompromisu
- stereotyp
- celé manželství je nevýhodné

V následujícím grafu je znázorněn podíl jednotlivých odpovědí respondentů ohledně aspektu nevýhod manželství.

Graf 10: Nevýhody života v manželství dle dotázaných respondentů

Zdroj: vlastní tvorba

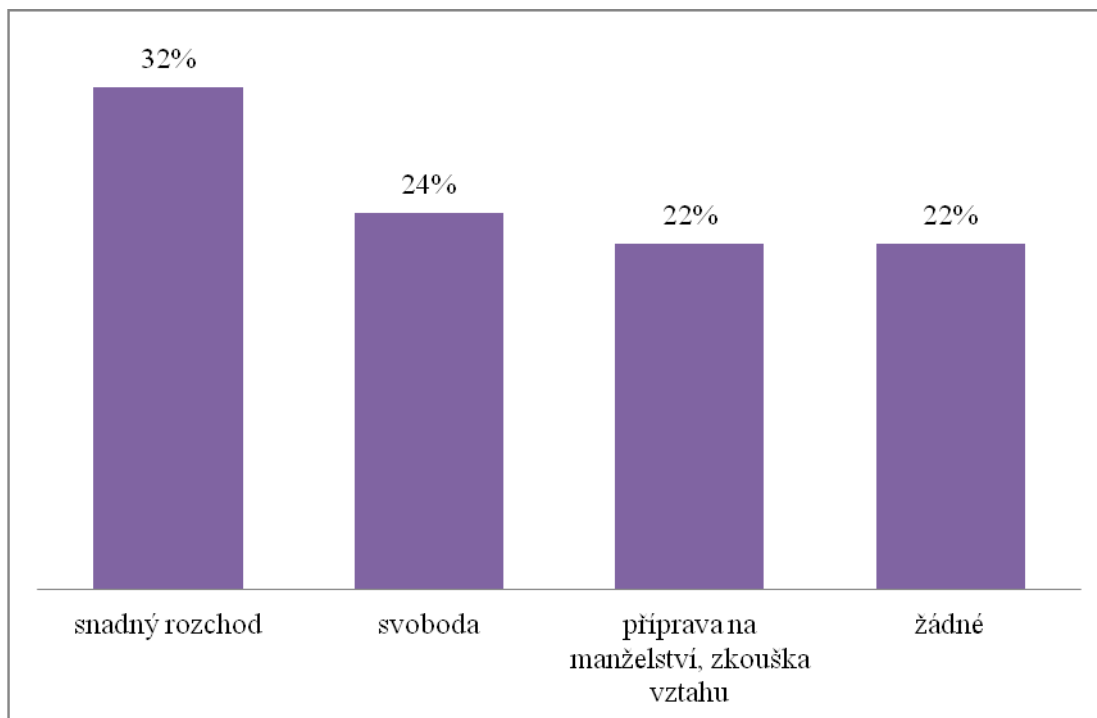
Z tohoto grafu vyplývá, že 29 % dotázaných respondentů nevidí v soužití v manželství žádné nevýhody, dalších 18 % vidí jako nevýhodu ekonomické aspekty manželství, 15 % respondentů vidí nevýhodu manželství ve složitosti ukončení manželství, tedy v rozvodu, 11 % dotázaných vidí nevýhodu v potřebě kompromisu v manželství, dalších 6 % vidí jako nevýhodu možnost vzniku stereotypu v manželství a zbylá 3 % dotázaných pokládají celé manželství jako takové za nevýhodné.

U odpovědí na otázku „*V čem vidíte VÝHODY soužití v nesezdaném svazku? Doplňte, prosím:*“ vznikly po přidělení kódovacího klíče následující kategorie:

- snadný rozchod
- svoboda
- příprava na manželství, zkouška vztahu
- žádné

V následujícím grafu je znázorněn podíl jednotlivých odpovědí respondentů ohledně aspektu výhod soužití v nesezdaném svazku.

Graf 11: Výhody soužití v nesezdaném svazku dle respondentů

Zdroj: vlastní tvorba

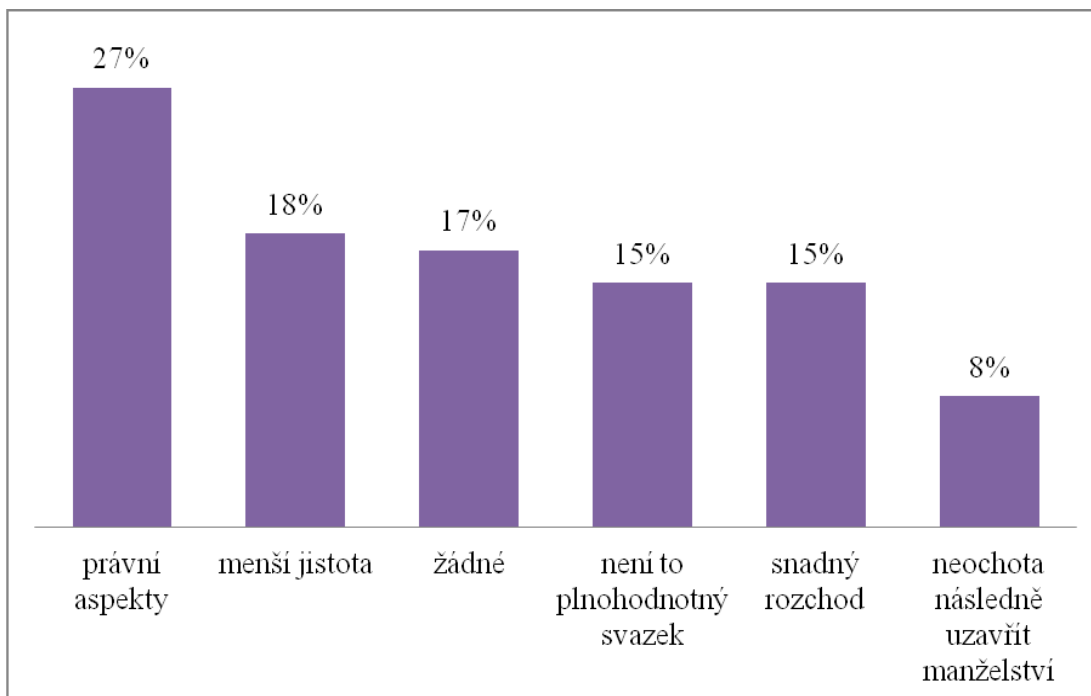
Z tohoto grafu vyplývá, že pro 32 % dotázaných je jednou z hlavních výhod nesezdaného svazku snadný rozchod, pro dalších 24 % se jako výhoda jeví svoboda v takovém svazku, 22 % dotázaných vidí výhodu nesezdaného soužití v možnosti připravit se na manželství a zároveň jako zkoušku vztahu. Stejný podíl respondentů, tedy 22 %, nenachází v nesezdaném svazku žádné výhody.

U odpovědí na otázku „*V čem vidíte NEVÝHODY soužití v nesezdaném svazku? Doplňte, prosím:*“ vznikly po přidělení kódovacího klíče následující kategorie:

- není to plnohodnotný svazek
- právní aspekty
- snadný rozchod
- menší jistota
- neochota následně uzavřít manželství
- žádné

V následujícím grafu je znázorněn podíl jednotlivých odpovědí respondentů ohledně aspektu nevýhod soužití v nesezdaném svazku.

Graf 12: Nevýhody soužití v nesezdaném svazku dle respondentů

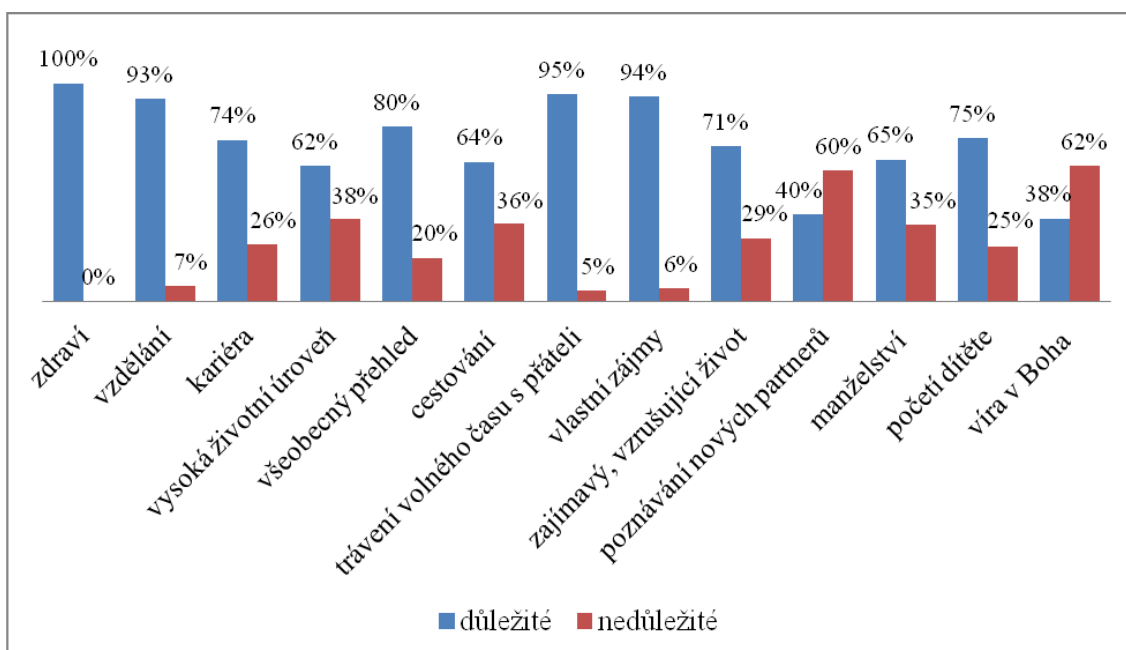
Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu vyplývá, že pro největší část dotázaných respondentů (27 %) se jako nevýhoda jeví právní aspekty nesezdaného soužití, pro dalších 18 % dotázaných toto soužití dále představuje menší jistotu, 17 % dotázaných neshledalo žádnou nevýhodu, pro 15 % respondentů nepředstavuje toto soužití plnohodnotný svazek, dalších 15 % respondentů vidí nevýhodu ve snadném rozchodu partnerů a zbylých 8 % dotázaných vidí možnou nevýhodu takového vztahu v neochotě následně uzavřít manželství.

3.4.1 Vyhodnocení výsledků dílčích cílů výzkumu

Jedním z dílčích cílů mého výzkumu bylo popsat a analyzovat hodnotu manželství u nesezdaných lidí v současné době, v opozici k aspektům seberealizace a k možnosti nesezdaného soužití. Pro zjištění hodnotové orientace respondentů v tomto ohledu byla v dotazníku určena položka „U níže uvedených hodnot označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité či nedůležité:“, přičemž jsem celková výsledná data zanesla do následujícího grafu.

Graf 13: Hodnotová orientace respondentů

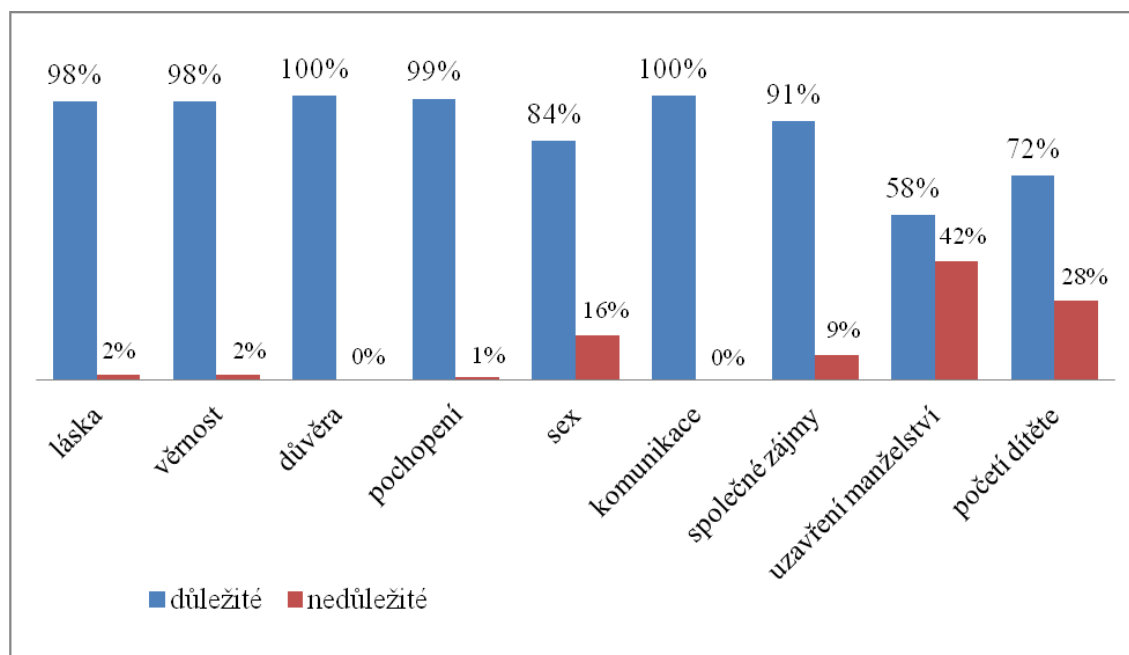
Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu vyplývá, že pro všechny dotázané respondenty je nejdůležitější hodnotou zdraví, které za důležité označilo 100 % z nich. Dalším důležitým aspektem se ukázalo vzdělání, které je důležité pro 93 % dotázaných a pro zbylých 7 % nehraje tolik důležitou roli v jejich životech. Další zkoumanou položkou byla kariéra, která se ukázala být důležitá pro 74 % dotázaných a nedůležitá pro zbylých 26 % respondentů. Dotázaní měli dále ohodnotit důležitost vysoké životní úrovně v jejich životě, přičemž pro 62 % z nich představuje důležitý fakt a pro zbylých 38 % tolik důležitá není. Položka všeobecný přehled je důležitá pro 80 % dotázaných a zbylých 20 % ji považuje za nedůležitou. Další položka, cestování, je důležitá pro 64 % dotázaných respondentů a zbylých 36 % ji ohodnotilo jako nedůležitou. Jako důležitý aspekt v životě dotázaných respondentů se ukázalo být trávení volného času s přáteli, jelikož takto odpovědělo

95 % z nich a jen zbylých 5 % nepovažuje tento aspekt za tolik důležitý. Podobně si respondenti cení aspektu uspokojování vlastních zájmů, jelikož se tak vyjádřilo 94 % z nich a pouze pro 6 % dotázaných toto není tolik důležité. Co se týče položky zajímavého a vzrušujícího života, je důležitá pro 71 % dotázaných a pro 29 % se jeví jako nedůležitá. Ohledně další položky, a sice poznávání nových partnerů, se respondenti vyjádřili v 71 % ve smyslu její důležitosti a pro 29 % není tolik důležitá. Další položka se ptala na hodnotu manželství, kde se oproti těm předchozím již neobjevuje tak významný rozdíl mezi hodnocením důležitosti a nedůležitosti tohoto aspektu, kdy pro 65 % dotázaných se manželství jeví jako důležité a pro zbylých 35 % jako nedůležité. O trochu více důležité je pro respondenty v jejich životě početí dítěte, jelikož se v tomto smyslu vyjádřilo 75 % dotázaných a jako nedůležité se toto jeví 25 % dotázaných. Pokud tedy porovnáme odpovědi týkající se aspektů seberealizace, jako je vzdělání, kariéra či trávení volného času atd., je zde viditelná preference respondentů právě těchto aspektů oproti manželství a rodinnému životu.

Pro zjištění hodnotové orientace respondentů ve vztahu byla v dotazníku určena položka „U níže uvedených aspektů označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité VE VZTAHU:“, přičemž jsem celková výsledná data zanesla do následujícího grafu.

Graf 14: Hodnotová orientace respondentů ve vztahu

Zdroj: vlastní tvorba

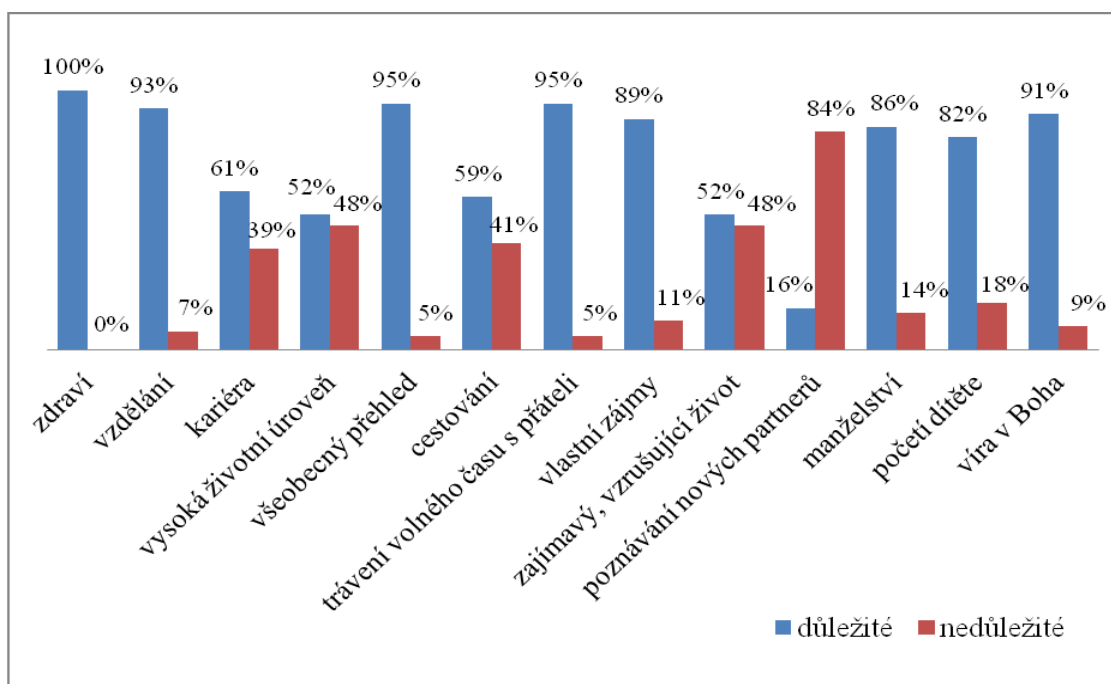
Z tohoto grafu je zřejmé, že pro oslovené respondenty mají všechny uvedené položky ve vztahu vysokou hodnotu. Láska a věrnost jsou důležité shodně pro 98 % respondentů a nedůležité pro 2%. Důvěra je ve vztahu důležitá pro všechny respondenty, dále pochopení vnímá jako důležité 98 % dotázaných a pro 2 % toto důležité až tolik není. Sex je důležitým aspektem ve vztahu pro 84 % lidí a nedůležitý pro zbylých 16 %. Další položka, a sice komunikace ve vztahu, se ukázala být důležitou pro všechny oslovené respondenty a vysoce ceněné se ve vztahu ukázaly být také společné zájmy, které jako důležité hodnotí 98 % oslovených a jako nedůležité jen 2 %. Nyní se dostáváme k hodnotě uzavření manželství ve vztahu, kde si můžeme všimnout, že oproti ostatním výše uvedeným aspektům není tak výrazný rozdíl mezi tím, kolik respondentů toto hodnotilo jako důležité a nedůležité. Uzavření manželství jako důležitou hodnotu ve vztahu totiž shledává 58 % dotázaných, zatímco jako nedůležité toto hodnotí 42 %. O něco vyšší hodnotu ve vztahu má pro respondenty početí dítěte, kdy toto jako důležité označilo 72 % respondentů a jako nedůležité 28 %. Tento fakt vnímám jako potvrzení trendu oblíbenosti nesezdaného soužití, o kterém jsem ve své práci hovořila, stejně tak jako potvrzení faktu, že pro pořízení dětí není v dnešní době pro mladé lidi nutné uzavírat manželství.

Dalším dílčím cílem, který je ve výzkumném šetření reflektován, je hledisko vnímání hodnoty manželství a rodinného života u věřících a nevěřících respondentů. Tabulka 2, kterou jsem uvedla v úvodu vyhodnocení výsledků výzkumu, přináší přehled struktury respondentů právě z tohoto hlediska, kdy se dozvídáme, že výzkumu se zúčastnilo 44 věřících respondentů (40 %), dále 60 nevěřících respondentů (55 %) a 6 respondentů (5 %) si nebylo svou vírou jisto.

Pro potřeby následujícího zkoumání budu vycházet pouze z dat poskytnutých respondenty, kteří v dotazníku uvedli své jasné stanovisko k této věci, tedy jen z dat poskytnutých respondenty vyloženě věřícími a nevěřícími.

Pro zjištění hodnotové orientace věřících respondentů v tomto ohledu byla v dotazníku určena položka „U níže uvedených hodnot označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité či nedůležité:“, přičemž jsem vybrala odpovědi jen věřících respondentů a výsledná data zanesla do následujícího grafu.

Graf 15: Hodnotová orientace věřících respondentů

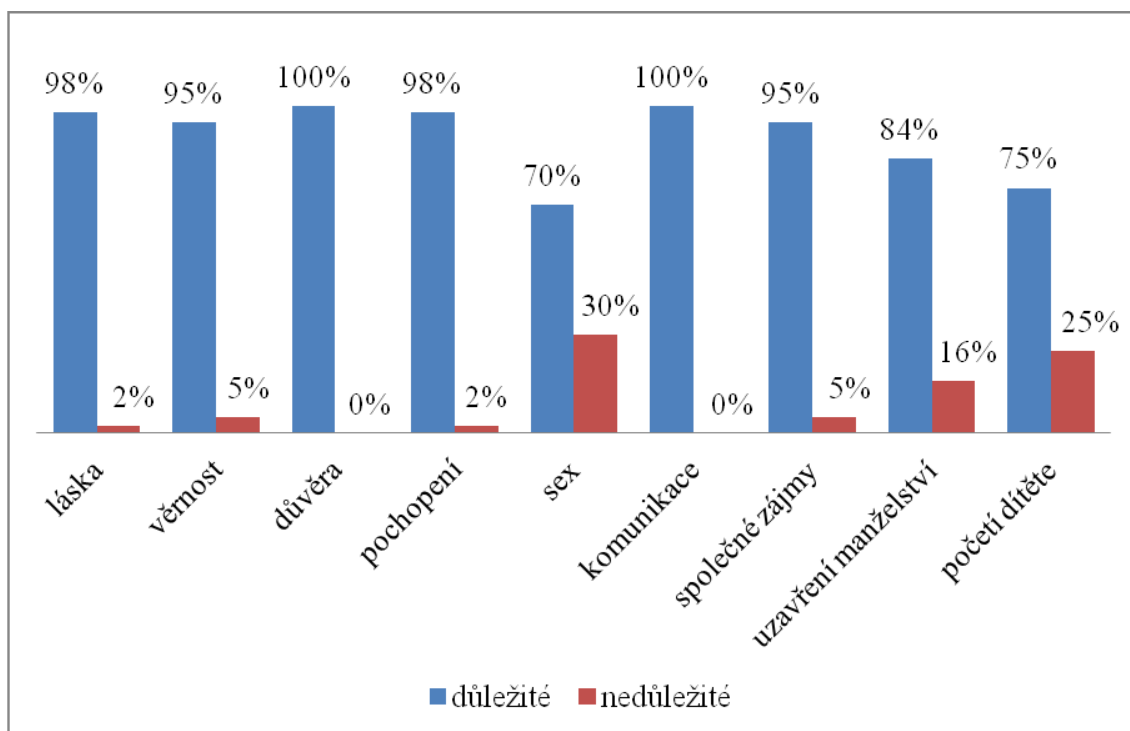
Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu je patrné, že zdraví má pro dotázané věřící respondenty největší hodnotu, jelikož jej za důležité označili všichni dotázaní. Vzdělání hraje také důležitou roli v jejich životě, kdy jej za důležité označilo 93 % respondentů a za nedůležité 7 %. Kariéru označilo 61 % respondentů jako důležitou a 39 % jako nedůležitou. Ještě vyrovnanější byly názory oslovených respondentů ohledně vysoké životní úrovně, která se ukázala důležitá pro 52 % dotázaných a nedůležitá pro 48 %. Vysoce ceněný se mezi respondenty ukázal být všeobecný přehled, který je důležitý pro 95 % respondentů a nedůležitý pro 5%. Cestování je důležité pro 59 % respondentů a nedůležité pro 41 %. Vysokou hodnotu má u respondentů také trávení volného času s přáteli, které je důležité pro 95 % dotázaných a nedůležité pro zbylých 5 %. Podobně hodnotné jsou pro dotázané vlastní zájmy, které označili za důležité v 89 % a za nedůležité v 11 % případů. Zajímavý a vzrušující život je důležitý pro 58 % a nedůležitý pro 42 % dotázaných. Významný rozdíl je viditelný u položky poznávání nových partnerů, kterou jen 16 % dotázaných respondentů označilo za důležitou a zbylých 84 % za nedůležitou.

Zato manželství se respondentům jeví jako velice hodnotné, jelikož jej 86 % dotázaných hodnotí jako důležité a 14 % jako nedůležité. A podobně kladně hodnotí respondenti početí dítěte, jelikož 82 % z nich toto označilo za důležité a 18 % za nedůležité. Poslední položku, a sice víru v Boha, označilo za důležitou 91 % dotázaných a 9 % ji nepovažuje za až tak důležitou pro svůj život.

Pro zjištění hodnotové orientace věřících respondentů ve vztahu byla v dotazníku určena položka „U níže uvedených aspektů označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité VE VZTAHU:“, přičemž jsem vybrala odpovědi jen věřících respondentů a výsledná data zanesla do následujícího grafu.

Graf 16: Hodnotová orientace věřících respondentů ve vztahu

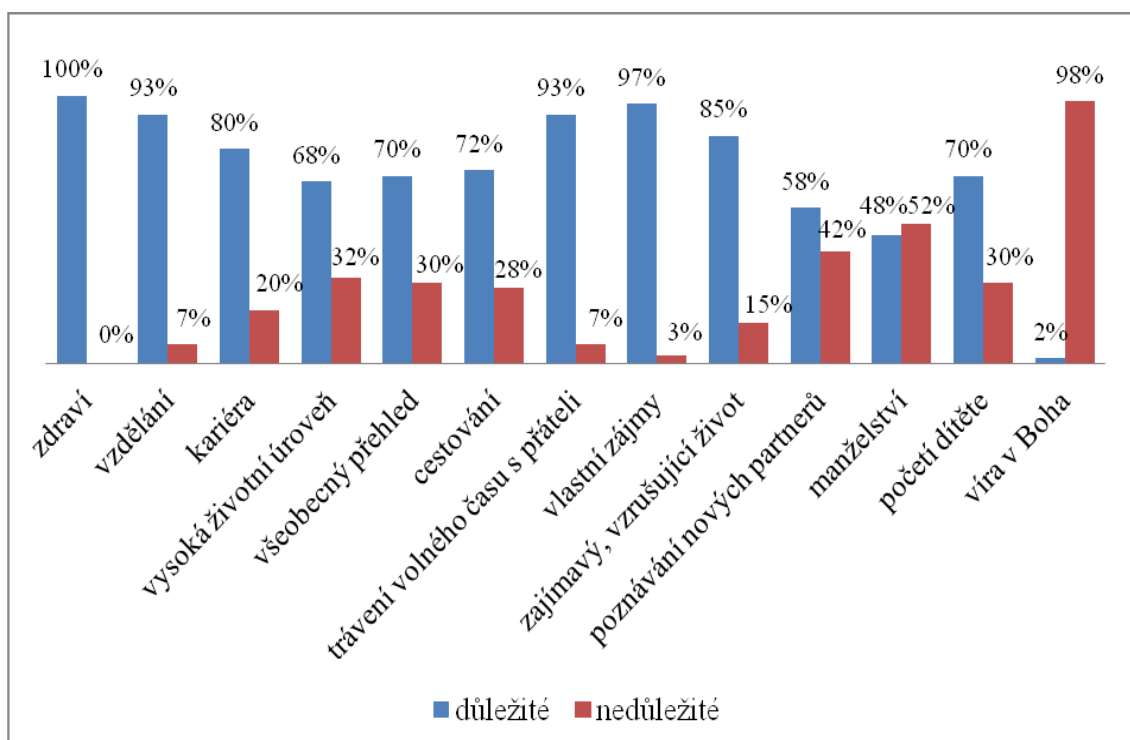
Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu můžeme vyčíst, že velice důležitým aspektem pro věřící respondenty ve vztahu je láska, kterou za důležitou označilo 98 % dotázaných a pro zbylá 2 % je spíše nedůležitá. Vysokou hodnotu má také věrnost, kterou 95 % dotázaných označilo za důležitou a 5 % za nedůležitou. Velice ceněna je také důvěra, kterou jako důležitou označili všichni dotázaní, podobně je na tom aspekt pochopení, který je důležitý pro 98 % respondentů a nedůležitý pro 2 %. Sex označilo za důležitý 70 % respondentů a jako nedůležitý se jeví pro 30 % zbylých respondentů. Komunikace se ukázala také jako velmi hodnotná, všichni respondenti ji označili jako důležitou ve vztahu. Dále pak

společné zájmy hodnotí respondenti z 95 % jako důležité ve vztahu a z 5 % jako nedůležité. Uzavření manželství hodnotí 84 % dotázaných jako důležitý aspekt ve vztahu a 16 % jako nedůležitý aspekt, podobně početí dítěte hodnotí 75 % dotázaných jako důležité a 25 % jako nedůležité.

Pro zjištění hodnotové orientace nevěřících respondentů v tomto ohledu byla v dotazníku určena položka „U níže uvedených hodnot označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité či nedůležité:“, přičemž jsem vybrala odpovědi jen nevěřících respondentů a výsledná data zanesla do následujícího grafu.

Graf 17: Hodnotová orientace nevěřících respondentů

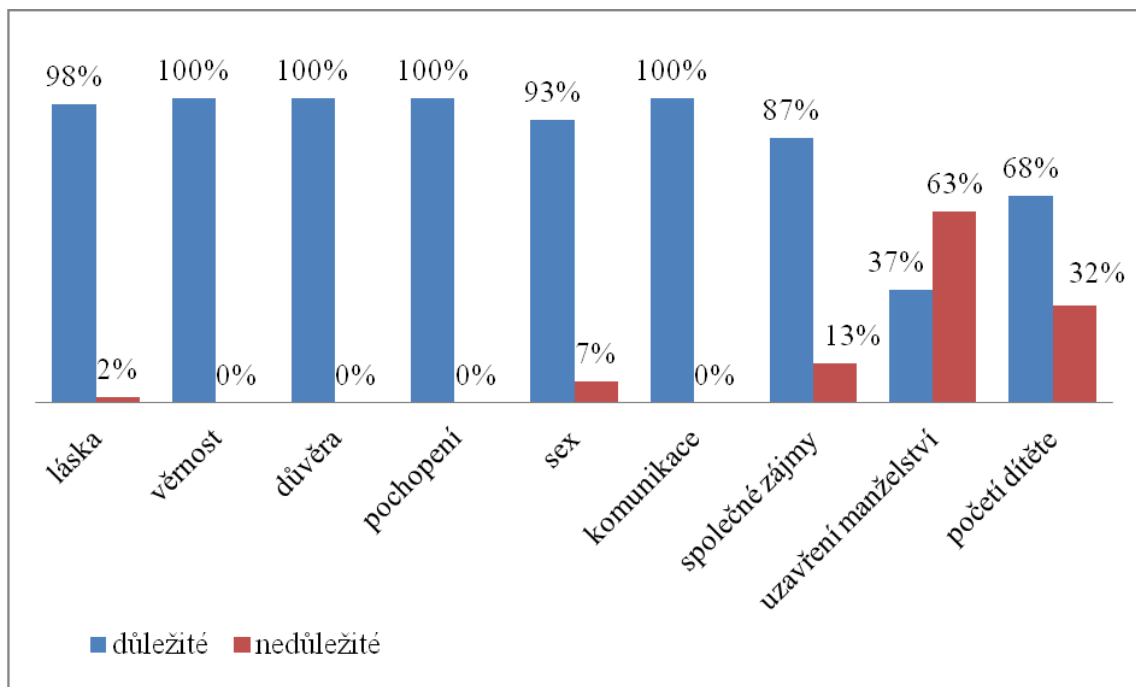
Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu vyplývá, že zdraví představuje nejvýznamnější hodnotu pro všechny nevěřící respondenty. Další významnou položkou z této nabídky se ukázalo být vzdělání, které označilo za důležité 93 % dotázaných a za nedůležité zbylých 7 %. Kariéra je respondentům jeví také jako důležitá položka, konkrétně je tomu tak pro 80 % z nich a pro zbylých 20 % se jedná o nedůležitou položku. Vysoká životní úroveň je důležitá pro 68 % dotázaných a nedůležitá pro zbylých 32 % a podobně je tomu u všeobecného přehledu, který je důležitý pro 70 % respondentů a nedůležitý pro zbylých 30 %. Cestování respondenti ohodnotili také jako značně důležité pro jejich

život, a sice 72 % jej označilo za důležité a 28 % za nedůležité. Jako velice hodnotné se ukázalo trávení volného času s přáteli, které dotázaní respondenti hodnotili v 93 % jako důležité a v 7 % jako nedůležité. Ještě hodnotnější jsou pro respondenty jejich vlastní zájmy, které hodnotí 97 % z nich jako důležité a zbylá 3 % jako nedůležité. I zajímavý a vzrušující život má u respondentů nepochybně hodnotu, jelikož 85 % z nich jej považuje za důležitý a jen 15 % za nedůležitý. Nyní se dostáváme k položce poznávání partnerů, kde již preference nebyly tak jednoznačné, jelikož tento aspekt je důležitý pro 58 % dotázaných a nedůležitý pro 42 % dotázaných. Obdobně tomu bylo u položky manželství, kde jen 48 % dotázaných respondentů uvedlo, že je pro ně v životě důležité a 52 % dotázaných jej označilo jako nedůležité. Naopak početí dítěte pro respondenty představuje větší hodnotu, jelikož 70 % jej označilo za důležité a 30 % za nedůležité. Poslední položkou v této sadě otázek byla víra v Boha, kde zřejmě nedopatřením 2 % nevěřících respondentů označilo tento aspekt za důležitý a 98 % za nedůležitý.

Stejně jako u věřících respondentů, jsem zpracovala hodnotovou orientaci nevěřících respondentů ve vztahu do následujícího grafu.

Graf 18: Hodnotová orientace nevěřících respondentů ve vztahu

Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu jasně vyplývá, že pro nevěřící respondenty jsou nejhodnotnějšími aspekty ve vztahu věrnost, důvěra, pochopení a komunikace, které všichni dotázaní

označili za důležité. Hledisko lásky ve vztahu ohodnotilo jako důležité 98 % dotázaných a zbylá 2 % ji považují za nedůležitou. Podobně respondenti hodnotí aspekt sexu, který je důležitý pro 93 % z nich a zbylých 7 % jej považuje za nedůležitý. Společné zájmy partnerů ve vztahu hodnotí respondenti také kladně, pro 87 % z nich je to důležité hledisko, pro zbylých 13 % není toto tolik důležité. Opačných čísel však dosáhla položka uzavření manželství, kterou jen 37 % dotázaných respondentů považuje ve vztahu za důležitou a zbylých 63 % ji chápe jako nedůležitou. Trochu více kladně hodnotí respondenti početí dítěte ve vztahu, kdy toto označilo 68 % dotázaných jako důležité a 32 % jako nedůležité.

Pokud tedy shrneme výsledky zkoumání v této oblasti, tedy životní hodnotové orientace věřících a nevěřících respondentů, tak pro tyto respondenty je společným znakem sdílená vysoká hodnota zdraví, vzdělání a způsobu trávení volného času (ať už s přáteli či jiným způsobem v rámci uspokojování vlastních zájmů). Odlišností si však můžeme všimnout u hlediska hodnocení kariéry, která je konkrétně důležitá pro 80 % nevěřících respondentů a pro 61 % věřících respondentů, dále u aspektu zajímavého a vzrušujícího života, který považuje za důležitý 85 % dotázaných nevěřících respondentů a pouze 52 % věřících respondentů. Ještě výraznějšího rozdílu bylo dosaženo u položky poznávání nových partnerů, což je důležité pro 58 % nevěřících respondentů a pro pouhých 16 % věřících respondentů. A konečně co se otázky manželství týče, tak tento aspekt hodnotí kladně a jako důležitý 48 % nevěřících respondentů a k tomu v opozici 86 % věřících respondentů. V otázce početí dítěte nejsou výsledky již tak markantní, ale opět je zde vidět rozdíl, jelikož toto hodnotí 70 % nevěřících respondentů jako důležité oproti 82 % věřících respondentů.

K podobným závěrům jsme dospěli také v oblasti hodnotové orientace respondentů ve vztahu, kde respondenti sdíleli téměř totožné názory na důležitost lásky, důvěry, pochopení, komunikace a společných zájmů. Jako odlišné se však u těchto dvou skupin respondentů ukázalo vnímání důležitosti sexu, který nevěřící hodnotili z 93 % jako důležitý oproti 70 % věřících respondentů. A stejně tak odlišných výsledků bylo opět dosaženo v otázce důležitosti uzavření manželství ve vztahu, kdy toto hodnotilo pouhých 37 % dotázaných nevěřících respondentů jako důležitý aspekt oproti 84 % věřících. U otázky početí dítěte nejsou rozdíly tolik markantní, kdy toto hodnotí 68 % nevěřících respondentů jako důležité oproti 75 % věřících respondentů.

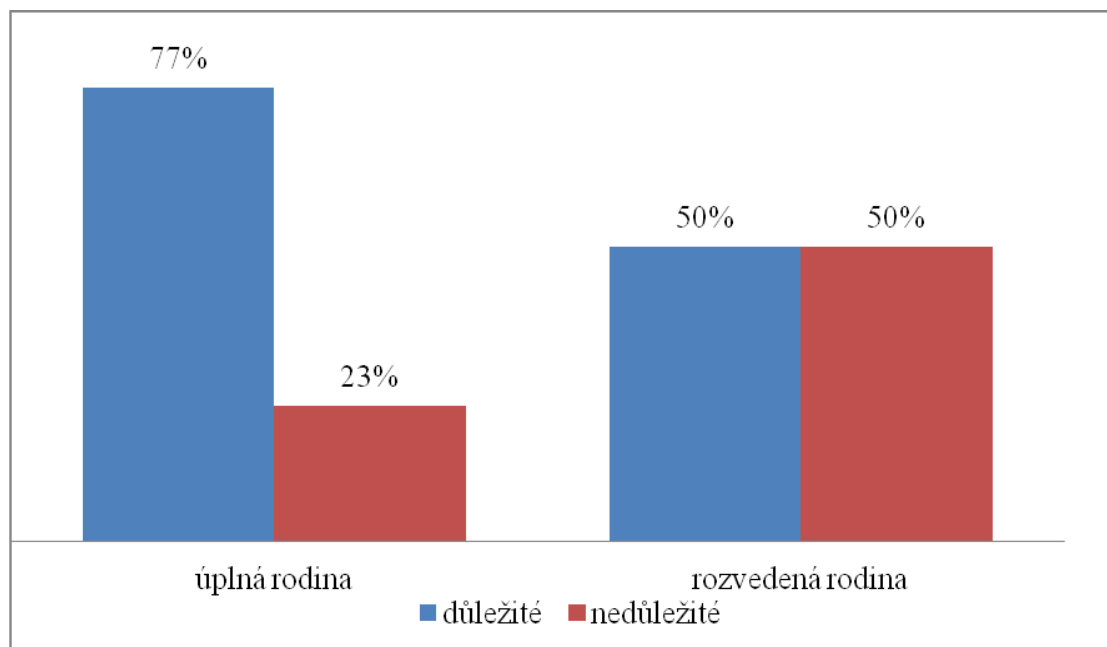
Je potřeba konstatovat, že takto významná preference hodnot manželství u věřících respondentů vcelku zásadním způsobem ovlivnila celkové výsledky výzkumného šetření, viz jednotlivé rozdíly, které jsem zpracovala výše.

Posledním dílčím cílem mé práce je hledisko vnímání hodnoty manželství a rodinného života z pohledu toho, zda respondent pochází z úplné či rozvedené rodiny. V Tabulce 3, kterou jsem přiložila v úvodu této kapitoly, je znázorněna struktura respondentů právě z tohoto hlediska, kdy můžeme vidět, že z úplné rodiny pochází 52 % dotázaných respondentů, z rozvedené rodiny pochází 45 % respondentů a možnost „jiné“ v tomto případě zvolila 3 % zbylých respondentů.

Pro potřeby následujícího zkoumání budu vycházet pouze z dat poskytnutých respondenty, kteří pocházejí vyloženě z rodiny úplné či rozvedené.

Pro vyhodnocení tohoto cíle jsem se zaměřila na hledisko důležitosti manželství jednak v životě jako takovém a také na důležitost uzavření manželství ve vztahu. Na následujících grafech jsem toto přehledně zpracovala.

Graf 19: Hodnocení aspektu důležitosti manželství v životě dle typu rodiny respondenta

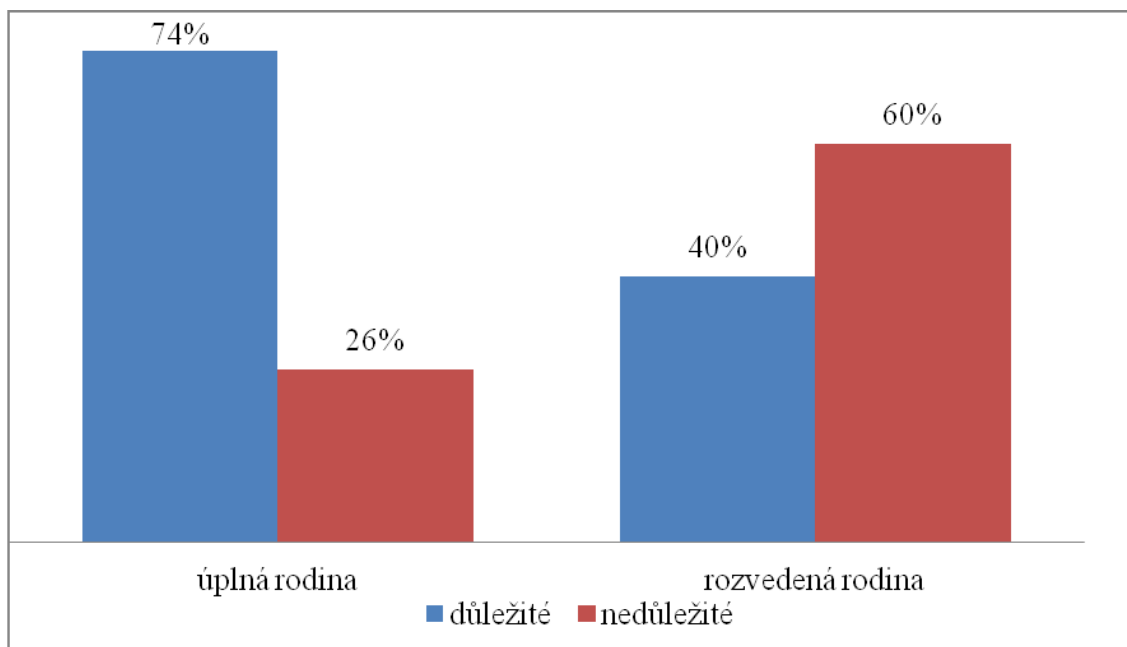

Zdroj: vlastní tvorba

Z tohoto grafu je snadno čitelné, že respondenti pocházející z úplné rodiny hodnotili aspekt manželství v jejich životě jako důležitý ze 77 % a jako nedůležitý

pouze z 23 %. Respondenti z rozvedené rodiny hodnotili manželství ve svém životě z 50 % jako důležité a z 50 % jako nedůležité.

Graf 20: Hodnocení aspektu důležitosti manželství ve vztahu dle typu rodiny respondenta

Zdroj: vlastní tvorba

Ohledně důležitosti uzavření manželství ve vztahu se respondenti vyjadřovali téměř totožně jako ohledně důležitosti manželství v životě vůbec. Pro 74 % oslovených respondentů z úplné rodiny je uzavření manželství ve vztahu důležité a pro zbylých 26 % nedůležité. Pro respondenty z rozvedené rodiny je aspekt uzavření manželství ve vztahu důležitý méně, jelikož jen 40 % z těchto respondentů se vyjádřilo ve smyslu důležitosti tohoto aspektu. Pro zbylých 60 % je uzavření manželství ve vztahu nedůležité.

U tohoto cíle práce jsem se zaměřila také na otevřené výpovědi respondentů, abych tak porovnala jejich přístup k manželství a nesezdanému soužití. Po vyfiltrování respondentů dané kategorie (rozvedená/úplná rodina) jsem vždy pomocí kódovacího klíče rozdělila jednotlivé odpovědi do kategorií, z jejichž analýzy vzešla následující data, která potvrdila větší preference nesezdaného soužití u respondentů z rozvedených rodin:

- respondenti z rozvedené rodiny uváděli mezi výhodami manželství pouze právní výhody častěji nežli respondenti z úplné rodiny (mezi tyto právní výhody patřilo například stejné příjmení manželů či úprava majetkových poměrů)
- respondenti z rozvedené rodiny uváděli v otázce výhod manželství častěji možnost „žádné výhody“ oproti respondentům z úplné rodiny
- respondenti z rozvedené rodiny uváděli v otázce výhod nesezdaného soužití častěji možnost „snadný rozchod“ oproti respondentům z úplné rodiny

Respondenti z rozvedené rodiny tedy v otázkách výhod manželství více reflektovali pouze jeho právní hlediska a také v otázkách výhod nesezdaného soužití zaujímali značně pragmatický postoj.

- respondenti z úplné rodiny uváděli v otázce výhod manželství častěji možnost „jistota, opora a zázemí“ oproti respondentům z rozvedené rodiny
- respondenti z úplné rodiny uváděli v otázce nevýhod nesezdaného soužití častěji možnost „žádné výhody“ oproti respondentům z rozvedené rodiny

Respondenti z úplné rodiny v otázkách výhod manželství vyzdvihovali spíše emocionální stránku a aspekty stabilního zázemí tohoto svazku oproti nesezdanému soužití.

3.5 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1: Respondenti budou více preferovat aspekty seberealizace a nesezdaného soužití před uzavřením manželství.

Tato hypotéza byla potvrzena, jelikož z výsledků výzkumu, kde byla porovnávána právě důležitost manželství v životě člověka, v protikladu k různým aspektům seberealizace, vyplynulo, že pro dotázané respondenty jsou ve veliké míře důležité aspekty seberealizace, především vzdělání, kariéry a vlastních zájmů, což se projevilo významným rozdílem hodnocení daného aspektu ve prospěch jeho důležitosti. Oproti tomu u položky hodnoty manželství se v souvislosti s výše vyjmenovanými aspekty již neobjevuje tak významný rozdíl mezi hodnocením důležitosti a nedůležitosti.

Je však nutno říci, že celkové výsledky dopadly nad rámec mého očekávání, domnívala jsem se totiž, že preference směrem k nesezdanému soužití bude u respondentů ještě vyšší. V tomto ohledu konečné výsledky zřejmě ovlivnila, jak jsem již zmínila, vysoká preference manželství u věřících respondentů.

Hypotéza č. 2: Pro věřící respondenty bude hodnota manželství vyšší než pro nevěřící respondenty.

Tato hypotéza byla potvrzena, jelikož u nevěřících respondentů byla zjištěna významná preference aspektů seberealizace na úkor hodnoty manželství a ze vzájemného porovnání hodnotové orientace věřících a nevěřících respondentů byla u věřících zjištěna významná preference manželství na úkor hodnot seberealizace.

Hypotéza č. 3: Respondenti z rozvedených rodin budou více preferovat nesezdané soužití oproti respondentům z úplných rodin.

Tato hypotéza byla potvrzena, jelikož byly zjištěny významné rozdíly v poměru důležitosti a nedůležitosti aspektu manželství u respondentů z úplných rodin v opozici k respondentům z rozvedených rodin. Také analýza otevřených odpovědí respondentů obou kategorií přinesla výsledky vedoucí k potvrzení faktu preference nesezdaného soužití na straně respondentů z rozvedených rodin.

4 Závěr a doporučení pro praxi

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo popsat a porovnat aspekt hodnot a také pojmů s ním souvisejících, především šlo o vnímání hodnoty manželství a rodinného života u mladých nesezdaných lidí, a sice v opozici k aspektům seberealizace a nesezdaného soužití. Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a výzkumnou.

V teoretické části práce jsem charakterizovala základní výrazy, zabývala jsem se především pojmem hodnota, který jsem charakterizovala z pohledu několika vědeckých disciplín, a sice z pohledu filosofie, potažmo etiky, dále z pohledu psychologie a sociologie. Popsala jsem také vybrané hodnoty související s hodnotou manželství a rodinného života, v tomto případě hodnotu lásky a věrnosti a také jsem se zaměřila na aspekty hodnoty rodiny a manželství, kdy jsem vystihla zejména hodnotu rodiny a manželství z křesťanského hlediska. Značná část mé práce byla pak věnována charakteristice pojmu rodina a manželství a jejich historickému vývoji, přičemž jsem se zaměřila na vývoj na našem území a vycházela ze statistických dat a dostupné literatury. V této části práce jsem neopomenula zmínit faktor sňatečnosti v současné době a také jeho dějinný vývoj, stejně jako faktor rozvodovosti a zmínila jsem i alternativy manželského soužití, které v otázkách rodinného života nabývají na významnosti.

Ve výzkumné části práce jsem nejprve vymezila cíl empirického šetření a dílčí cíle s ním související, z čehož vyplynula formulace hypotéz, na základě kterých byly vytvořeny otázky do dotazníku. V této části práce jsem také samozřejmě charakterizovala metodiku výzkumu a popsala její náležitosti. Nejrozsáhlejší úsek této části práce byl pak věnován analýze a interpretaci dat.

Hlavním cílem výzkumu bylo popsat a analyzovat hodnotu manželství u nesezdaných lidí v současné době, v opozici k aspektům seberealizace a k možnosti nesezdaného soužití. Stanovila jsem také dílčí cíle výzkumu, přičemž podstatou prvního z nich bylo zjistit, jestli má na vnímání hodnot manželství a rodinného života vliv to, zda je oslovený respondent věřící či nevěřící. Podstatou dalšího dílčího cíle pak bylo zjistit, zda má na vnímání hodnot manželství a rodinného života vliv orientační rodina dotázaného respondenta, tedy to, zda pochází z rodiny úplné či rozvedené.

Samotné výsledky výzkumu pak přinesly zjištění, že u oslovených respondentů se vyskytuje viditelná preference aspektů seberealizace, jako je budování kariéry, vzdělání

a pěstování volného času v opozici k preferenci uzavírání manželství. Stejně tak bylo zjištěno, že ve vnímání hodnoty manželství a rodinného života se vyskytují významné rozdíly u respondentů věřících a nevěřících, kdy právě věřící respondenti více preferovali aspekt manželství na úkor ostatních faktorů seberealizace. Co se týče vnímání hodnot manželství a rodinného života u respondentů pocházejících z úplné rodiny a rozvedené rodiny, zde byla zjištěna významná preference respondentů z úplné rodiny směrem k uzavření manželství, přičemž pro respondenty z rozvedené rodiny nebyl tento aspekt shledán jako tolik důležitý.

Výzkumné šetření tak přineslo řadu zajímavých a podnětných výsledků, přičemž potvrdilo fakta, o která se opírá teoretická část práce. Jako velice zajímavé se mi jeví porovnání hodnotové orientace respondentů pocházejících z úplné a rozvedené rodiny, přičemž by bylo jistě přínosem v této oblasti zrealizovat kvalitativní výzkum zaměřený na hlubší prozkoumání a komparaci jejich motivů a hodnot v oblasti rodinného chování.

Seznam literatury

ABELN, Reinhard. *Láska začíná doma*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. 60 s. ISBN 80-7192-155-6.

BOKOROVÁ, Věra. *Problematika motivační regulace lidského chování*. Československá psychologie, 1986, roč. 30, č. 1.

BUBER, Martin. *Já a Ty*. Olomouc: VOTOBIA, 1995. 120 s. ISBN 80-7198-042-1.

CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Psychologie hodnot*. Olomouc: Votobia, 2004. 427 s. ISBN 80-7220-195-6.

DOROTÍKOVÁ, Soňa. *Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 1998. 162 s. ISBN 80-86039-79-X.

FIALOVÁ, Ludmila, Dana HAMPLOVÁ, Milan KUČERA. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000. 163 s. ISBN 80-85850-87-7.

FRANCOVÁ, Marie, Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 256. ISBN 978-80-7357-350-8.

Gaudium et spes: Radost a naděje: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě. Praha: Vyšehrad, 1969. 123 s.

HAŠKOVÁ, Hana. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 264 S. ISBN 978-80-7419-020-9.

HÖFFNER, Josef. *Manželství a rodina*. Brno: CDK Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 43 s. ISBN 80-85959-49-6.

GÁL, Fedor, Josef ALAN. *Společnost' vo svetle sociologie*. Bratislava: Smena, 1987. 227 s.

CHALOUPKOVÁ, Jana (ed.), Dana HAMPLOVÁ, Eva MITCHELL, Miluše VÍTEČKOVÁ. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2010. 167 s. ISBN 978-80-7330-185-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

- CHRISTENSON, Larry. *Křesťanská rodina*. S. l.: [s. n.], [198-]. 331 s.
- PAVEL, Jan. *Familiaris consortio: o úkolech křesťanské rodiny v současném světě: apoštolská adhortace Jana Pavla II. z 22. listopadu 1981*. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996. 101 s. ISBN 80-7113-161-X.
- KAČMARIKOVÁ, E., N. POLÁNOVÁ. Transformačné procesy v našej spoločnosti a ich vplyv na kvalitu života. In *Spoločnosť a občan v horizonte 21. storočia 2*, Prešov: ManaCon, 1998, 139 s.
- KALIBOVÁ, Květa, Zdeněk PAVLÍK, Alena VODÁKOVÁ. Demografie (nejen) pro demografy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 1998. 128 s. ISBN 80-85850-30-3.
- KASPER, Walter. *Teologie křesťanského manželství*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 1997. 91 s. ISBN 80-85959-28-3.
- KELLER, Jan. *Nedomyšlená společnost*. Vydání 2. Brno: Doplněk, 1995. 128 s. ISBN 80-85765-41-1.
- KOCOUREK, Jiří. Zákon o rodině a související předpisy. Vyd. 3. přepracované a doplněné. Praha: EUROUNION, spol. s r.o., 1998. 186 s. ISBN 80-85858-71-1.
- KOLLÁRIK, Teodor. *Sociálna psychológia*. Bratislava: SPN, 1993. 194 s. ISBN 80-08-01828-3
- KONDRLA, Peter, Martina PAVLÍKOVÁ, Petra PAVLOVIČOVÁ, L'ubor GÁL. *Tri aspekty skúmania hodnôt*. Ljubljana: KUD Apokalipsa CERI-SK Ljubljana, 2013. 120 s. ISBN 978-961-6894-29-6.
- KOVAŘÍK, Jiří, Petr Šmolka. *Současná rodina: problémy - konstanty - proměny – naděje*. Praha: Asociace manželských a rodinných poradců ČR, 1996. ISBN neuvedeno
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KUČEROVÁ, Stanislava. *Člověk, hodnoty, výchova*. Prešov: ManaCon, 1996. 231 s. ISBN 80-85668-34-3.
- KUČEROVÁ, Stanislava. *Texty ke studiu otázek výchovy*. 2.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997. 147 s. ISBN 80-210-1544-6.

- LANGMEIER, Josef, Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 368 s. ISBN 978-80-247-1284-0.
- LINHART, Jiří, Alena VODÁKOVÁ a Miloslav PETRUSEK. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, 1627 s. ISBN 80-7184-311-3.
- LUBICHOVÁ, Chiara. *Rodina*. Praha: Nové Město, 1999. 126 s. ISBN 80-86146-15-4.
- MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
- MUSIL, Libor, Jindřich ŠRAJER. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Brno: Albert, 2008. 150 s. ISBN 978-80-7326-145-0.
- NYTROVÁ, Olga, Marcela PIKÁLKOVÁ. *Dialog mezi hodnotami Aneb hodnoty vyřčené a hodnoty žité*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. 384 s. ISBN 978-80-7452-014-3.
- PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o., 1999. 695 s. ISBN 80-7021-331-0.
- PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*. Brno: DOPLNĚK, 2000. 296 s. ISBN 80-7239-039-2.
- PRUDKÝ, Libor. Předávání rodinných hodnot v českých rodinách na základě empirických výzkumů. In *Rodinná politika jako nástroj, který umožňuje a podporuje mezigenerační solidaritu*. Praha: Národní centrum pro rodinu, 2009. 54 s. ISBN 80-89256-08-2.
- RAUSCHER, Anton. *Znovuobjevení rodiny*. Brno: CDK Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996. 35 s. ISBN 80-85959-12-7.
- SINGLY, de Francois. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999. 128 s. ISBN 80-7178-249-1
- SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal, 2009. 523 s. ISBN 978-80-87029-62-6.
- SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. 173 s. ISBN 80-7178-559-8.
- UTRIO, Kaari. *Dcery Eviny: historie evropské ženy*. Havlíčkův Brod: Hejkal, 1994. 210 s. ISBN 80-901646-0-9

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-7178-308-0.

VARGOVIČOVÁ O., Černá, Z. *Hodnotová orientácia súčasnej mládeže*. Pedagogická revue, 1997.

Život z víry: Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 1998. 353 s. ISBN 80-86074-02-1.

Internetové zdroje

Církevní soud manželství neruší. *Katolický týdeník*. [online]. 23. 9. 2014 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.katyd.cz/clanky/cirkevni-soud-manzelstvi-nerusi.html>>.

Děti nového tisíciletí. *Ethos.cz*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://ethos.cz/deti-noveho-tisicileti.php>>.

Kvantitativní výzkum1. *Survio blog*. [online]. © 2012 [cit. 2016-03-20]. Dostupné na WWW <http://www.survio.com/cs/blog/serialy/kvantitativni-vyzkum-1-uvod#.Vu_g3SL0_MA>.

Obrat v rozvodech. *Statistika a my – měsíčník Českého statistického úřadu*. [online]. © 2013 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.statistikaamy.cz/2014/02/obrat-v-rozvodech/>>.

Obyvatelstvo – roční časové řady. *ČSÚ*. [online]. 11. 6. 2015 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu>.

Rozvod (a co děti?). *Ethos.cz*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.ethos.cz/stres-a-deprese-deti-rozvedenych-rodicu-033.php>>.

Rozvodovost Historie. *Demografický informační portál*. [online]. © 2004-2014 [cit. 2016-02-25]. Dostupné na WWW <http://www.demografie.info/?cz_rozvodhistorie=>>.

Rozvodovost. *ČSÚ*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<https://www.czso.cz/documents/10180/20554219/400713a3.pdf/bdbe4c74-debc-4f0b-8d42-7d746bcf9b71?version=1.0>>.

RYŠÁNKOVÁ, Magdalena. Děti, rodiče a rozvody. *Rodina.cz*. [online]. 22. 11. 2002 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.rodina.cz/clanek2859.htm>>.

Sňatečnost Historie. *Demografický informační portál*. [online]. © 2004-2014 [cit. 2016-02-25]. Dostupné na WWW <http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie>.

ŠMOLKA, Petr. *Soužití bez svatby*. [online]. 2002, [cit. 2016-02-25]. Dostupné na WWW <<http://www.rodina.cz/clanek%202465.htm>>.

ŠŤASTNÁ, Anna. ANALÝZA: Neúplné rodiny a rozvody manželství s dětmi. *Týden manželství*. [online]. [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.tydenmanzelstvi.cz/data/clanky/file/00004.pdf>>.

Většina snoubenců v ČR volí civilní sňatek, pro církevní sňatek se rozhoduje pouze desetina. *Christnet.cz*. [online]. 27. 7. 2010 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <http://www.christnet.cz/zpravy/20073/vetsina_snoubencu_v_cr_voli_civilni_s_natek_pro_cirkevni_s_natek_se_rozhoduje_pouze_desetina.url>.

VOHLÍDALOVÁ, Marta a Hana MAŘÍKOVÁ. Rozpady kohabitací, rozvody manželství: jiné a/nebo stejné sociální fenomény? *Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. 2011, roč. 12, č. 2 [cit. 2016-03-11]. ISSN 1805-7632. Dostupné na WWW <http://www.genderonline.cz/uploads/c7021d6bbacbbd16b8636d881d0f4d215611f37d_rozpady-kohabitaci-rozvody-manzelstvi.pdf>.

Vývoj počtu svateb v uplynulých letech. *Vše pro svatby*. [online]. © 2014 [cit. 2016-03-11]. Dostupné na WWW <<http://www.vseprosvatby.cz/magazin/0122/vyvoj-poctu-svateb-v-uplynulych-letech.html>>.

Zpráva o rodině. [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné na WWW <http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf>.

Seznam zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
GS	Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě

Seznam použitých grafů a tabulek

Grafy

Graf 1: Počet sňatků v ČR v letech 1950—2012.....	36
Graf 2: Ukazatele sňatečnosti v letech 1961—2014.....	36
Graf 3: Počet rozvodů a jejich podíl k manželství v letech 1950–2012	38
Graf 4: Sňatky, rozvody a úhrnná rozvodovost na našem území od r. 1960	39
Graf 5: Struktura rozvodů podle počtu nezletilých dětí v letech 1960-2003	40
Graf 6: Podíl respondentů dle jejich názoru ohledně vlivu orientační rodiny na jejich postoje k manželství a rodinnému životu	50
Graf 7: Názor respondentů ohledně míry ovlivnění postojů k manželství a rodinnému životu jejich orientační rodinou	51
Graf 8: Plány respondentů ohledně partnerského (ne)soužití v nejbližší době.....	59
Graf 9: Výhody života v manželství dle dotázaných respondentů	60
Graf 10: Nevýhody života v manželství dle dotázaných respondentů.....	61
Graf 11: Výhody soužití v nesezdaném svazku dle respondentů	62
Graf 12: Nevýhody soužití v nesezdaném svazku dle respondentů.....	63
Graf 13: Hodnotová orientace respondentů	64
Graf 14: Hodnotová orientace respondentů ve vztahu.....	65
Graf 15: Hodnotová orientace věřících respondentů	67
Graf 16: Hodnotová orientace věřících respondentů ve vztahu.....	68
Graf 17: Hodnotová orientace nevěřících respondentů	69
Graf 18: Hodnotová orientace nevěřících respondentů ve vztahu	70
Graf 19: Hodnocení aspektu důležitosti manželství v životě dle typu rodiny respondenta	72
Graf 20: Hodnocení aspektu důležitosti manželství ve vztahu dle typu rodiny respondenta	73

Tabulky

Tabulka 1: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny	28
Tabulka 2: Rozdělení respondentů dle aspektu víry v Boha a pohlaví (v početním vyjádření a v %)	48
Tabulka 3: Rozdělení respondentů dle typu rodiny a pohlaví (v početním vyjádření a v %)	49
Tabulka 4: Hodnotové orientace respondentů výzkumného šetření dle pohlaví	52
Tabulka 5: Vnímání hodnot respondentů dle jejich důležitosti ve vztahu	56

Seznam příloh

Příloha 1.

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Žaneta Tesařová a jsem studentkou Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Ráda bych Vás požádala o vyplnění krátkého dotazníku k mé diplomové práci. Dotazník je zaměřen na hodnotu rodiny a manželství. Dotazník je anonymní a výsledná data budou použita pouze pro účely mé práce. Prosím o upřímné vyplnění otázek. Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování.

Žaneta Tesařová

1. Kolik je Vám let?

.....

2. Jaké je Vaše pohlaví?

- žena
- muž

3. Věříte v Boha?

- ano
- ne
- nevím

4. Rodina, ze které pocházíte, je:

- úplná
- rozvedená
- jiné

5. Cítíte, že na Vaše postoje ohledně rodinného života a manželství má vliv Vaše rodina, ve které jste vyrůstal/a?

- ano
- ne
- nevím

6. U níže uvedených hodnot označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité či nedůležité:

Hodnota	velmi důležité	spíše důležité	spíše nedůležité	zcela nedůležité
zdraví				
vzdělání				
kariéra				
vysoká životní úroveň				
všeobecný přehled				
cestování				
trávení volného času s přáteli				
vlastní zájmy				
zajímavý, vzrušující život				
poznávání nových partnerů				
manželství				
početí dítěte				
víra v Boha				

7. U níže uvedených aspektů označte na čtyřbodové škále, nakolik jsou pro Vás důležité VE VZTAHU:

Hodnota	velmi důležité	spíše důležité	spíše nedůležité	zcela nedůležité
láska				
věrnost				
důvěra				
pochopení				
sex				
komunikace				
společné zájmy				
uzavření manželství				
početí dítěte				

8. V nejbližší době plánujete:

- uzavřít manželství
- žít v nesezdaném soužití
- žít single
- jiné

9. V čem vidíte VÝHODY soužití v manželství?

.....
.....

10. V čem vidíte NEVÝHODY soužití v manželství?

.....
.....

11. V čem vidíte VÝHODY soužití v nesezdaném svazku?

.....
.....

12. V čem vidíte NEVÝHODY soužití v nesezdaném svazku?

.....
.....

Abstrakt

TESAŘOVÁ, Ž. *Hodnota rodiny a manželství*. České Budějovice 2016. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, PhD.

Klíčová slova: hodnota, rodina, manželství, nesezdané soužití, seberealizace

Diplomová práce se zabývá popisem a porovnáním pojmu hodnota a aspekty s ním souvisejícími. Práce především reflektuje vnímání hodnoty manželství a rodinného života u mladých nesezdaných lidí v opozici k aspektům seberealizace a nesezdaného soužití. Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části jsou charakterizovány základní pojmy, především pojem hodnota, který je popsán z hlediska vybraných vědeckých disciplín. Dále jsou zde popsány hodnoty související s manželstvím a rodinným životem, jako je láska a věrnost a značná část práce se zabývá charakteristikou pojmu rodina a manželství z hlediska dějinného vývoje a křesťanského pojetí. Práce v tomto ohledu vychází z dostupné literatury a statistických dat mapujících vývoj na našem území. Hlavním cílem empirického šetření je popsat a analyzovat hodnotu manželství u nesezdaných lidí v opozici k aspektům seberealizace a k možnosti nesezdaného soužití.

Abstract

The value of family and marriage

Key words: value, family, marriage, cohabitation, self-realization

The thesis is focused on the description and analysis of the concept of value and reflects the perception of the value of marriage and family life between young unmarried people in opposition to aspects self-realization and cohabitation. The thesis is divided into theoretical and empirical part. The basic concepts are characterized in the theoretical part, especially the concept of the value which is described in terms of selected scientific disciplines. Furthermore, there are also described the values related to marriage and family life, such as love and loyalty. Significant part of the thesis is focused on the characterization of the concept of family and marriage in terms of historical evolution and the Christian concept. The thesis is based on available literature and statistic data representing the development in our country. The main objective of the research is to describe and analyze the value of marriage between unmarried people in opposition to aspects self-realization and the possibility of cohabitation.